

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie

Bestuursverslag 1 januari 2023 – 31 december 2023

Dit jaarverslag is een uitgave van
Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en
aanverwante Industrie

www.pensioenfondszuivel.nl

Datum
18 juni 2024

Versie
2024.01

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	5
Voorwoord	9
1. Het fonds.....	10
1.1 Inleiding.....	10
1.2 Over het fonds.....	10
1.2.1 Naam en vestigingsplaats	10
1.2.2 Missie, kernwaarden, visie, beleidsuitgangspunten, doelstellingen en strategie.....	10
1.2.3 Betrokken organisaties.....	12
1.2.4 Ondersteuning en advies	12
1.2.5 Controle en certificering	13
1.2.6 Functionaris voor de gegevensbescherming	13
1.3 Het bestuur.....	13
1.3.1 Samenstelling.....	13
1.3.2 Aantal vergaderingen	13
1.4 De raad van toezicht	13
1.4.1 Samenstelling.....	13
1.4.2 Aantal vergaderingen	14
1.5 Het belanghebbendenorgaan	14
1.5.1 Samenstelling.....	14
1.5.2 Aantal vergaderingen	15
1.6 Sleutelfunctiehouders.....	15
1.7 Uitbesteding	15
1.7.1 Pensioenuitvoeringsorganisatie.....	15
1.7.2 Herverzekering.....	16
1.8 Bestuursbureau.....	16
2. Ontwikkelingen.....	17
2.1 Belangrijke bestuursbesluiten in 2023.....	17
2.2 Ontwikkelingen financiële positie van het fonds	20
2.3 Ontwikkelingen regelgeving en overheidsbeleid.....	21
2.4 Goed pensioenfondsbestuur	24
2.4.1 Code Pensioenfondsen	24
2.4.2 Naleving van de wet- en regelgeving aangaande Privacy	27
2.5 Communicatie	28
2.6 Toezichhouders en contributies.....	29
2.7 Toekomstparagraaf	31
3. Financieel beleid	33
3.1 Inleiding.....	33

3.2	Resultaat boekjaar en verloop dekkingsgraad.....	34
3.3	Kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie	35
3.4	Beleggingen	36
3.4.1	Terugblik economie en financiële markten	36
3.4.2	Gevoerd beleid en resultaat	37
3.4.3	Verantwoord beleggen ESG-beleid	43
3.5	Kosten uitvoering pensioenbeheer	44
3.6	Kosten uitvoering vermogensbeheer.....	46
3.7	Risicoparagraaf	47
3.7.1	Integraal risicomanagement bij BPZ.....	47
3.7.2	De belangrijkste risico's.....	48
3.7.3	Risico's die zich in 2023 hebben voorgedaan.....	54
3.7.4	Risicomanagement.....	54
4.	Uitvoering van de pensioenregeling	56
4.1	Inleiding.....	56
4.2	De pensioenregeling	56
4.3	Wijzigingen reglementen	58
4.4	Slotopmerkingen	58
5.	Belanghebbendenorgaan	59
5.1	Samenstelling belanghebbendenorgaan	59
5.2	De activiteiten van het belanghebbendenorgaan.....	59
5.3	Oordeel belanghebbendenorgaan	60
5.4	Reactie bestuur	60
6.	Raad van toezicht	61
6.1	Verslag.....	61
6.2	Reactie bestuur	66
7.	Jaarrekening	67
8.	Overige gegevens	107
8.1	Bestemming saldo van baten en lasten.....	107
8.2	Actuariële verklaring door certificerend actuaris	108
8.3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	110
	Bijlage 1 Kerncijfers	119
	Bijlage 2 Volumeveranderingen.....	120
	Bijlage 3 Nevenfuncties.....	122
	Bijlage 4 Afkortingen- en verklarende woordenlijst	124

Samenvatting

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie

Postbus 20005, 7302 HA Apeldoorn

Telefoon : 088 – 008 40 16

Internet : www.pensioenfondszuivel.nl

Email: pensioenbureau@pensioenfondszuivel.nl

Bestuur

A.N. Jager (voorzitter)

S. van Hoogdalem

M. Hulsegge

Belanghebbendenorgaan

H.J. Blankenstijn (voorzitter)

B. Gubler

R.P.S. Mahabali

H. Jongsmā

J.L.M. Adriaans

Vacature

Raad van toezicht

J. Hilbrands (vanaf 1 januari 2023 tot 1 december 2023, voorzitter)

Voorzitter vacature

L.C.A. Scheepens

E.M.F. Schols (vanaf 1 januari 2023)

Sleutelfunctiehouders

Risicobeheerfunctie : U. Hofman

Actuariële functie : M. van de Velde (vanaf 1 januari 2023)

Interne auditfunctie : I.G. Calmes (vanaf 1 april 2023)

Uitvoeringsorganisatie

Administrateur : Achmea Pensioenservices N.V.

Vermogensbeheer : BNP Paribas Asset Management Nederland N.V. (tot 1 april 2024)

Vermogensbeheer : Columbia Threadneedle Investment (vanaf 1 april 2024)

Custodian : CACEIS Bank, Netherlands Branch

Herverzekeraar

Zwitserleven

Accountant

J.A. van Muijlwijk – Duijzer van Mazars Accountants N.V.

Certificerend actuaaris

M. van de Velde van Aon

Compliance officer

G.J. Mersch van GBA Accountants & Adviseurs

Functionaris gegevensbescherming

P. Westdijk van het Nederlands Compliance Instituut (vanaf 1 januari 2023)

Ontwikkelingen

Stichting Bedrijfstakpensioenfondsvoor de Zuivel en aanverwante industrie (BPZ) is hét pensioenfondsvoor de Zuivel en aanverwante industrie. BPZ is op 5 november 2014 opgericht door de Sociale Partners in de Zuivelindustrie. Dit op basis van de Pensioen-cao. Per 1 januari 2015 is vervolgens de pensioenopbouw en risicodekking nabestaandenpensioen gestart. De in het verleden opgebouwde pensioenen zijn bij de respectievelijke pensioenuitvoerders gebleven. Op verzoek van de bij de oprichting betrokken werkgevers is door BPZ een risico-nabestaandenpensioen over de dienstjaren vóór toetreding tot BPZ gedekt.

Het bestuur is op de eerste plaats onze voorzitter van de raad van toezicht, de heer Hilbrands, bijzonder erkentelijk voor zijn inzet voor ons fonds. Ondanks zijn ziekte heeft hij zich zo lang mogelijk ingezet voor het fonds. De heer Hilbrands is helaas overleden op 28 december 2023.

Er waren in 2023 de jaarlijks terugkerende werkzaamheden zoals de haalbaarheidstoets, het bestuursverslag, het beleggingsplan, de actualisatie van het crisisplan en de evaluatie van het herstelplan. Ook werd er zoals ieder jaar gecommuniceerd met deelnemers en werkgevers via nieuwsberichten op de website, nieuwsbrieven en webinars. Daarnaast stonden er ook nieuwe activiteiten en gebeurtenissen op de agenda. Een belangrijk thema in 2023 was het landelijke pensioenakkoord. Nadat in 2022 het risicopreferentieonderzoek is gehouden in het kader van het pensioenakkoord zijn de resultaten van het onderzoek in 2023 meegenomen in het te ontwikkelen beleggingsbeleid voor de nieuwe pensioenregeling. Verder hebben Sociale Partners stappen gezet naar een nieuwe pensioenregeling vanaf 2026. Twee belangrijke besluiten zijn voortgekomen uit de evaluatie van de pensioenuitvoering en de fiduciaire beheerder. Op basis daarvan heeft het bestuur mede in het licht van het pensioenakkoord besloten om per 1 april 2024 over te stappen naar Columbia Threadneedle Investment (CTI) als nieuwe fiduciair beheerder en per 1 januari 2025 naar Appel Pensioenuitvoering (Appel). Appel zal in 2025 de huidige regeling nog uitvoeren waarna per 1 januari 2026 het voornemen is over te gaan naar de nieuwe regeling.

Eind 2023 heeft het bestuur, met instemming van het belanghebbendenorgaan, besloten de pensioenopbouw vanaf 1 januari 2024 te verhogen van 1,50% naar 1,80%.

In hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op de belangrijkste bestuursbesluiten in 2023, de financiële positie van het fonds, ontwikkelingen met betrekking tot wet- en regelgeving, goed pensioenfondsvbestuur, communicatie en de toezichthouders AFM, DNB en AP. Aan het eind van dit hoofdstuk is een toekomstparagraaf opgenomen. Een afkortingen- en verklarende woordenlijst vindt u in Bijlage 4.

Financieel beleid

Om aan de doelstelling van het fonds te voldoen moet er voldoende vermogen zijn om toekomstige pensioenuitgaven te dekken. De volgende beleidsinstrumenten kunnen in principe door het bestuur worden ingezet:

- toeslagbeleid;
- beleggingsbeleid;
- versoering van de pensioenregeling.

De pensioenregeling is een zogenoemde CDC-regeling die gebaseerd is op de door Sociale Partners overeengekomen pensioen-cao. De eerste pensioen-cao kende een looptijd van 1 januari 2015 tot en met 1 januari 2020. Voor het jaar 2020 was de cao ongewijzigd verlengd. In 2021 zijn door Sociale Partners nieuwe afspraken gemaakt over pensioen en is een nieuwe vijfjarige pensioen-cao afgesloten van 1 januari 2021 tot 1 januari 2026. Cao-partijen hebben met elkaar afgesproken dat de huidige premie gedurende deze periode niet wijzigt. Het premiebeleid is daarom geen beleidsinstrument voor het bestuur. Het bestuur hanteert als leidraad bij het toeslagbeleid dat er geen toeslagen worden verleend bij een beleidsdekkingsgraad onder de 110%. Het vereist eigen vermogen (VEV) ligt boven deze grens. Het kan voorkomen dat er (gedeeltelijke) toeslagen worden verleend, terwijl de beleidsdekkingsgraad lager is dan het vereist eigen vermogen.

Als in een bepaald jaar de beschikbare pensioenpremie niet toereikend is om de nagestreefde pensioenopbouw te realiseren wordt de pensioenopbouw in dat jaar naar rato van het tekort vastgesteld, tenzij op andere wijze in het tekort voorzien kan worden zonder de vooraf afgesproken vaste premiesystematiek ter discussie te stellen. De verlaging betreft alleen de toekomstige opbouw van het ouderdompensioen. De verzekering van het partner- en wezenpensioen wordt niet aangepast.

Als laatste middel kan het fonds in een crisissituatie de pensioenaanspraken en -rechten verminderen. In hoofdstuk 3 wordt nader op het financieel beleid ingegaan.

Uitvoering van de pensioenregeling

De statuten zijn voor het laatst in februari 2023 gewijzigd uit hoofde van de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen.

Het uitvoeringsreglement is per 1 januari 2023 en 1 januari 2024 gewijzigd, met instemming van het belanghebbendenorgaan. Per 1 januari 2023 is een aantal tekstuele wijzigingen opgenomen. Per 1 januari 2024 is expliciet in het uitvoeringsreglement opgenomen dat de vrijwillige werkgevers de verplicht aangesloten werkgevers volgen ten aanzien van de implementatie van de Wet toekomst pensioenen (WTP) en de keuze voor invaren. Daarnaast zijn de betaaltermijnen aangepast in verband met de mogelijkheid van automatische incasso van de premie. Sociale Partners en werkgevers zijn op de hoogte gesteld van de wijzigingen.

Naast een kleine wijziging met betrekking tot automatische waardeoverdrachten zijn in het pensioenreglement per 1 januari 2023 de hoogte van het maximale salaris, de franchise, de afkoopgrens, het opbouwpercentage en de flexibiliseringsfactoren gewijzigd. Per 1 januari 2024 zijn in het pensioenreglement op dezelfde punten wijzigingen aangebracht. Daarnaast is de vroegst mogelijke pensioenleeftijd gesteld op 57 jaar in aansluiting op gewijzigde fiscale wetgeving en wordt voortaan voor arbeidsongeschikten de pensioengrondslag in plaats van het salaris verhoogd met de aan deelnemers verleende toeslag. Verder zijn twee wijzigingen verwerkt in aansluiting op gemaakte cao-afspraken.

Kerncijfers

(bedragen x € 1.000 tenzij anders aangegeven)

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Aanwezig vermogen	719.330	560.228	711.237	610.246	443.937	283.157
Technische Voorzieningen	611.721	495.366	635.942	587.433	424.707	270.356
Actuele dekkingsgraad per 31 december	117,6%	113,1%	111,8%	103,9%	104,5%	104,7%
Beleidsdekkingsgraad per 31 december	121,6%	114,1%	107,1%	99,4%	103,9%	109,8%
Vereiste dekkingsgraad per 31 december	120,1%	121,5%	117,9%	117,1%	118,5%	120,5%
Reële dekkingsgraad per 31 december	86,4%	83,9%	85,5%	80,5%	82,0%	87,8%
Kostendekkende premie	85.190	104.649	105.635	99.789	97.580	88.994
Gedempte kostendekkende premie	94.235	74.390	70.075	67.722	60.112	57.000
Feitelijke premie	98.363	89.139	88.006	89.349	82.080	79.868
Uitkeringen en afkopen	4.676	3.337	2.262	1.294	891	814
Pensioenbeheerkosten	2.247	2.078	1.815	1.852	1.597	1.389
Kosten vermogensbeheer en transactiekosten	1.494	1.704	1.809	1.902	1.743	979
Pensioenbeheerkosten per deelnemer en pensioengerechtigde (in €)	€ 198	€ 191	€ 174	€ 176	€ 157	€ 140
Kosten vermogensbeheer en transactiekosten t.o.v. Pensioenvermogen	0,24%	0,27%	0,28%	0,37%	0,42%	0,44%
Totaalrendement inclusief hedges	10,50%	-31,72%	0,69%	16,66%	24,57%	-0,36%
Benchmark inclusief hedges	8,95%	-31,16%	0,96%	17,17%	26,19%	-0,04%
Vaste rekenrente ultimo jaar	2,20%	2,34%	0,64%	0,36%	0,92%	1,56%
Verleende toeslagen	3,0% per 1-1-2024	2,5% per 1-7-2022 3,0% per 1-1-2023	0%	0%	0%	0%
Aantal deelnemers (actief en voortgezet)	10.238	9.978	9.773	10.111	9.937	9.765
Aantal gewezen deelnemers (slapers)	4.739	4.134	3.727	3.214	2.539	1.863
Aantal pensioengerechtigden	1.105	888	632	418	224	126
Werkgevers	24	24	24	23	23	22

Voorwoord

Dit is het negende bestuursverslag van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie (BPZ). Een verslag over een jaar waarin COVID-19 gelukkig meer op de achtergrond is geraakt. De impact van de COVID-19 crisis op onze pensioenen is uiteindelijk meegevallen. Het afgelopen jaar was ook een jaar waarin de inval van Rusland in Oekraïne nog steeds grote gevolgen heeft. Daarbij is ook de in het Midden-Oosten ontstane situatie indrukwekkend. Ondanks het onbeschrijflijke menselijk leed van de oorlog tussen Israël en Hamas zijn de economische gevolgen, buiten die voor de direct betrokken partijen, tot nu toe beperkt gebleven voor het fonds. Wij leven mee met de bevolking in Oekraïne en het Midden-Oosten.

Het afgelopen jaar eindigde met verdrietig nieuws. Sinds 1 januari 2023 was de heer Hilbrands voorzitter van de raad van toezicht van BPZ. Hij is begin 2023 vol energie aangetreden in deze rol. Helaas heeft hij zijn rol minder dan een jaar mogen vervullen. Hij was een betrokken en kundig toezichthouder. Tot het eind toe bleef hij geïnteresseerd en betrokken bij ons fonds. Met verdriet in ons hart hebben wij eind 2023 het bericht ontvangen van zijn overlijden op 28 december 2023. Wij zullen Jeroen missen en wensen zijn familie veel sterkte toe. De werving en selectie van zijn opvolger is inmiddels opgestart.

Samen met alle bij BPZ betrokken personen heeft het bestuur veel activiteiten in 2023 weten te realiseren. Net als in 2022 kwamen veel werkzaamheden en daarmee samenhangende extra kosten voort uit nieuwe wet- en regelgeving. Daarnaast is in 2023 besloten om zowel het vermogensbeheer als de pensioenuitvoering onder te brengen bij andere partijen, waarmee ook extra werkzaamheden en kosten zijn gemoeid,

In hoofdstuk 1 leest u meer over alle bij BPZ betrokken personen: het bestuur (paragraaf 1.3), de raad van toezicht (paragraaf 1.4), het belanghebbendenorgaan (paragraaf 1.5), de sleutelfunctiehouders (paragraaf 1.6) en partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed (paragraaf 1.7).

Met dit bestuursverslag geeft het bestuur inzage in de werkzaamheden, het beleid en de pensioenontwikkelingen in de periode van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2023 (hoofdstuk 2 en 3). In paragraaf 2.2 leest u meer over de dekkingsgraad van BPZ en de actualisatie van het herstelplan dat moest worden opgesteld. In paragraaf 2.7 leest u meer over de plannen voor 2024. Het jaar 2023 was een goed beleggingsjaar. Meer hierover leest u in paragraaf 3.4.2. In paragraaf 3.4 wordt uitgebreid ingegaan op het beleggingsbeleid en de rendementen.

Wij willen hierbij onze dank uitspreken aan iedereen die zich in 2023 heeft ingezet voor BPZ.

18 juni 2024

Het bestuur

1. Het fonds

1.1 Inleiding

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie (BPZ) bestaat uit verschillende organen: het bestuur, de raad van toezicht en het belanghebbendenorgaan. Daarnaast is een aantal externe partijen bij het fonds betrokken. In dit hoofdstuk worden de betrokken organisaties, de organen en de externe partijen aan u voorgesteld. Eerst worden enkele algemene gegevens en de missie, kernwaarden, visie, beleidsuitgangspunten, doelstellingen en strategie van BPZ beschreven.

1.2 Over het fonds

1.2.1 Naam en vestigingsplaats

BPZ is opgericht op 5 november 2014 en statutair gevestigd in Den Haag. BPZ voert sinds 1 januari 2015 de pensioenregeling uit van de bij de Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO) aangesloten ondernemingen die zich hebben verbonden aan de "Collectieve Arbeidsovereenkomst over Pensioenen 2015 voor de Zuivelindustrie". Deze Pensioen-cao kende een looptijd van 1 januari 2015 tot en met 1 januari 2020. Voor het jaar 2020 was de cao ongewijzigd verlengd. In 2021 zijn door Sociale Partners nieuwe afspraken gemaakt over pensioen en is een nieuwe vijfjarige pensioen-cao afgesloten. Afgesproken is onder meer de instelling van een werkgroep om het landelijke Pensioenakkoord uit te werken naar een nieuwe pensioenregeling. In 2023 is door deze werkgroep verder gewerkt aan nieuwe pensioenafspraken die worden opgenomen in de volgende pensioen-cao. Het streven is om voor de zomer van 2024 een concept transitieplan te publiceren. Hierin staan dan alle afspraken over de nieuwe regeling.

Naast de door de cao verbonden werkgevers zijn er enkele zuivelverwante ondernemingen die zich vrijwillig bij BPZ hebben aangesloten. Het fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 61834270. De laatste statutenwijziging is op 16 februari 2023 door de notaris doorgevoerd. Het fonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie. BPZ heeft alle bestuursleden ingeschreven in het UBO-register (Ultimate Beneficial Owners).

1.2.2 Missie, kernwaarden, visie, beleidsuitgangspunten, doelstellingen en strategie

Het fundament van iedere organisatie wordt gevormd door een missie, de kernwaarden en een visie. Deze onderdelen beschrijven de identiteit van de organisatie en zijn relatief stabiel in de tijd. Zij geven de bestaansredenen en het gemeenschappelijk toekomstbeeld aan en vormen de basis voor de beleidsuitgangspunten, de fondsdoelstellingen en de strategie. De fondsdoelstellingen en strategie worden ingekaderd door de afgesproken risicohouding en kunnen variëren in de tijd. Daarmee zijn de fondsdoelstellingen en de strategie de basis voor het integrale risicomanagement van BPZ. In het document "Missie, kernwaarden, visie, beleidsuitgangspunten, doelstellingen en strategie", dat op de website is gepubliceerd, is dat uitgewerkt.

Oorsprong van BPZ

BPZ is een vrijwillig bedrijfstakpensioenfonds ter uitvoering van de pensioenregeling die door de leden van de NZO is overeengekomen met de vakorganisaties. BPZ is een vrijwillig bedrijfstakpensioenfonds, wat zeggen wil dat er geen verplichte deelname is voor ondernemingen in de sector. De werkingssfeer geldt voor in Nederland gevestigde ondernemingen die werkzaam zijn in de zuivelindustrie of ondernemingen die op andere gronden een duidelijke verwantschap hebben met de bedrijfstak.

Aan de oprichting van BPZ liggen de volgende doelstellingen van de Sociale Partners ten grondslag:

- een uniforme, marktconforme, toekomstbestendige en begrijpelijke pensioenvoorziening voor medewerkers;
- een gezamenlijke, collectieve pensioenuitvoering in een sector-pensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie;
- voorspelbare pensioenkosten op een acceptabel niveau in de vorm van een gedefinieerd premiebudget ten behoeve van de jaarlijkse pensioenopbouw als onderdeel van de totale loonkosten.

De pensioenregeling, die is gestart per 1 januari 2015, is een collectieve en solidaire middelloonregeling gefinancierd tegen een afgesproken pensioenpremie, een zogenoemde collectieve beschikbare premie (CDC) regeling. In deze pensioenregeling zijn de aangesloten werkgevers uitsluitend verplicht jaarlijks een pensioenpremie te betalen. De hoogte van de afgesproken pensioenpremie wordt voor een bepaalde termijn door Sociale Partners vastgesteld als percentage van de loonsom. De werknemers krijgen voor die pensioenpremie, waaraan zij ook bijdragen, jaarlijks pensioenaanspraken toegekend, gebaseerd op het (gemaximeerde) jaarinkomen. Deze pensioenaanspraken voorzien in inkomen bij ouderdom, in inkomen voor nabestaanden bij overlijden gedurende het dienstverband en in de voortzetting van pensioenopbouw en de risicodekking bij arbeidsongeschiktheid. De toekenning c.q. opbouw van de pensioenaanspraken is voorwaardelijk omdat deze gebonden is aan de toereikendheid van de premie. De indexatie van de pensioenaanspraken is afhankelijk van de financiële positie van BPZ.

BPZ is onder het motto "*clean, lean and mean*" ingericht met een compacte en efficiënte governance structuur, om maximale wendbaarheid mogelijk te maken.

Missie

De missie beschrijft waar het pensioenfonds voor staat en wat haar bestaansreden is.

Onze missie: *BPZ is hét pensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie.*

Kernwaarden

De kernwaarden geven aan waarvoor BPZ staat en waar zij in gelooft. BPZ hanteert als kernwaarden integer, betrokken, degelijk, deskundig en transparant.

Visie

BPZ is een vrijwillig bedrijfstakpensioenfonds en bestaat door het draagvlak bij Sociale Partners. Als vrijwillig bedrijfstakpensioenfonds moet BPZ voortdurend laten zien de afgesproken regeling het beste te kunnen uitvoeren met de middelen die haar ter beschikking staan. Dit kan BPZ door dicht bij Sociale Partners en dicht bij de deelnemers en pensioengerechtigden te staan. Daarbij moet BPZ in kunnen spelen op vragen van de Sociale Partners in de sector als de inhoud van de Pensioen-cao wijzigt. Indachtig het motto om "clean, lean and mean" te opereren, streeft BPZ naar eenvoud in beleid en uitvoering teneinde maximale wendbaarheid naar de toekomst mogelijk te maken. Ondernemingen die zich bij BPZ aansluiten moeten zich "ontzorgd" voelen na aansluiting. Het is de taak van BPZ de regeling zodanig uit te voeren dat werkgevers en werknemers de uitvoering in goede handen weten.

Eind 2025 wil BPZ zijn positie als het pensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie hebben bestendigd. Dit door de nieuwe afgesproken regeling onder de Wet toekomst pensioenen uit te voeren op een hoogkwalitatief niveau en tegen zo laag mogelijke kosten.

BPZ wil zelfstandig blijven en zoekt dus geen fusiepartners, noch beoogt BPZ op te gaan in een ander pensioenfonds.

Doelstellingen en strategie

BPZ heeft de statutaire doelstelling om de door Sociale Partners gesloten pensioenovereenkomst uit te voeren met een hiertoe opgesteld pensioenreglement op basis van de opdrachtaanvaarding door het bestuur van de gesloten Pensioen-cao. Hiertoe is een aansluitovereenkomst gesloten met de aangesloten werkgevers en een risicohouding afgesproken met de Sociale Partners.

Binnen de kaders van de afgesproken risicohouding en opdrachtaanvaarding wil BPZ de best mogelijke pensioenuitvoerder zijn voor de uitvoering van de pensioenovereenkomst in de Zuivel en aanverwante industrie. Op basis van de beschikbare premieruimte zoekt het bestuur een balans tussen enerzijds de beleggingsrisico's en anderzijds de wens van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden om de pensioenen en pensioenaanspraken waardevast en de kans op een korting laag te houden. Uitgangspunt daarbij is een effectieve inzet van de beschikbare middelen en het waarborgen van de continuïteit van de processen en diensten van BPZ. Binnen de premieruimte ambieert het bestuur een verantwoorde en duurzame pensioenopbouw.

BPZ wil dicht bij de Sociale Partners en de aangesloten werkgevers en (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden staan en kunnen inspelen op toekomstige wensen en daarmee wendbaar zijn naar de toekomst.

Bovenstaande is concreet gemaakt in zeven concrete fondsdoelstellingen die periodiek worden geëvalueerd. De doelstellingen die BPZ heeft bij de uitvoering van de pensioenregeling en het beheer van het vermogen, zijn als volgt:

- een verantwoorde pensioenopbouw;
- behoud van nominale pensioenen;
- het zoveel als mogelijk behouden van koopkracht van het pensioen;
- een kostenefficiënte uitvoering passend bij het motto "*clean, lean & mean*" van BPZ;
- een correcte uitvoering van de pensioenregeling;
- adequate communicatie;
- het beheer van het vermogen dient zoveel als mogelijk duurzaam te geschieden.

Deze doelstellingen zijn verder uitgewerkt, concreet gemaakt om als sturingsmiddel te kunnen voldoen binnen het kader van integraal risicomanagement en vastgelegd in het risicomanagementbeleid van BPZ.

1.2.3 Betrokken organisaties

De hierna genoemde organisaties zijn betrokken bij de "Collectieve Arbeidsovereenkomst over Pensioenen 2021 voor de Zuivelindustrie" en de "Collectieve Arbeidsovereenkomst voor de Zuivelindustrie". Daarnaast spelen deze organisaties een belangrijke rol bij de benoeming van leden van het belanghebbendenorgaan. Zie paragraaf 1.5.1.

- NZO
- FNV
- CNV Vakmensen
- De Unie

1.2.4 Ondersteuning en advies

Het bestuur laat zich bij zijn werkzaamheden ondersteunen en/of adviseren door diverse partijen. In 2023 waren dit de volgende partijen:

Adviserend actuaris

Het bestuur heeft zich tijdens het verslagjaar op actueel gebied laten adviseren door Achmea Pensioenservices N.V. en Willis Towers Watson.

Compliance officer

De heer G.J. Mersch, GBA Accountants & Adviseurs.

Uitvoeringsorganisatie en bestuursondersteuning

Achmea Pensioenservices N.V.

Bestuursondersteuning

De heer P. de Gooijer, De Gooijer Pensioenadvies & Support.

Mevrouw I.C. Agema, Freyer Beheer BV. (tot 1 augustus 2023).

Mevrouw W.A. van de Waarsenburg, Van de Waarsenburg Pensioenondersteuning (vanaf 15 juli 2023).

Vermogensbeheer

BNP Paribas Asset Management Nederland N.V. is aangesteld als vermogensbeheerder van het fonds.

Altis Investment Management is aangesteld voor de mandaat en fondsmonitoring.

Custodian

CACEIS is aangesteld als custodian.

Beleggingsadvies

Het bestuur laat zich adviseren door Aon Investment Management in de persoon van de heer M. Thomassen.

1.2.5 Controle en certificering

BPZ heeft voor de controle en certificering van de jaarrekening met de volgende partijen een overeenkomst gesloten:

Accountant

Mevrouw J.A. van Muijlwijk – Duijzer, Mazars Accountants N.V.

Certificerend actuaaris

De heer M. van de Velde, Aon.

1.2.6 Functionaris voor de gegevensbescherming

BPZ heeft een Functionaris voor de gegevensbescherming (FG) aangesteld. Dit is de heer P. Westdijk van het Nederlands Compliance Instituut. De FG ziet toe op de naleving van de wettelijke regels en het beleid ten aanzien van de bescherming van persoonsgegevens.

1.3 Het bestuur

Sociale Partners hebben bij de oprichting van BPZ gekozen voor een onafhankelijk bestuursmodel. Naast een belanghebbendenorgaan en een raad van toezicht kent dit model een bestuur dat bestaat uit drie onafhankelijke bestuursleden. In bijlage 3 staan de nevenfuncties vermeld van de bij BPZ betrokken personen.

1.3.1 Samenstelling

Het bestuur was op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Naam	Geboortejaar	Datum benoeming	Benoemd tot
De heer M. Hulsegge	1960	01-04-2022	01-01-2026
Mevrouw S. van Hoogdalem	1970	01-01-2021	01-01-2025
De heer A.N. Jager (voorzitter)	1968	05-11-2014	01-01-2027

1.3.2 Aantal vergaderingen

Het bestuur vergadert maandelijks en zo veel vaker als nodig is. Naast de maandelijkse bestuursvergaderingen heeft het bestuur ook zes keer een beleggingsvergadering gehouden. Het bestuur vergaderde in 2023 in totaal 37 keer (inclusief de beleggingsvergaderingen) en hield daarnaast een heisessie en een risicosessie. Ook vonden er twee opleidingsdagen plaats samen met het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht.

1.4 De raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen. De raad van toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in BPZ. De raad van toezicht is belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

1.4.1 Samenstelling

De raad van toezicht was op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Naam	Geboortejaar	Datum benoeming	Benoemd tot
Vacature (voorzitter)	-	-	-
Mevrouw E.M.F. Schols	1948	01-01-2023	01-01-2026
De heer L.C.A. Scheepens	1965	01-01-2021	01-01-2025

Alle leden van de raad van toezicht zijn door DNB getoetst en geschikt bevonden. Als gevolg van het bereiken van de maximale aantal zittingstermijnen is de heer Lind, conform het rooster van aftreden, met ingang van 1 januari 2023 teruggetreden als voorzitter van de raad van toezicht. Op 1 januari 2023 zijn, nadat DNB hiervoor goedkeuring heeft gegeven, de heer J. Hilbrands (voorzitter) en mevrouw E.M.F. Schols toegetreden tot de raad van toezicht als opvolger van de heer Lind en ter invulling van de ontstane vacature door het vertrek van mevrouw Aiton per juli 2022, voor wie de zittingstermijn tot 1 januari 2026 liep.

Helaas heeft de heer Hilbrands zijn rol minder dan een jaar mogen vervullen. Met veel verdriet hebben wij eind 2023 het bericht ontvangen van zijn overlijden op 28 december 2023. De werving en selectie van zijn opvolger is inmiddels opgestart.

1.4.2 Aantal vergaderingen

De raad van toezicht heeft in 2023 in totaal zeven keer vergaderd, waarvan vier keer met het bestuur en één keer met het belanghebbendenorgaan en het bestuur en twee keer met alleen het belanghebbendenorgaan. Daarnaast vonden er twee opleidingsdagen plaats waarbij de raad van toezicht aanwezig was en kent het pensioenfonds eens per twee maanden een voorzittersoverleg, waarbij de voorzitters van bestuur, belanghebbendenorgaan en raad van toezicht de stand van zaken rond het pensioenfonds doornemen.

1.5 Het belanghebbendenorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het belanghebbendenorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het belanghebbendenorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het interne toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. BPZ stelt het belanghebbendenorgaan in de gelegenheid advies uit te brengen over diverse voorgenomen besluiten van BPZ met betrekking tot een aantal in de statuten nader gedefinieerde besluiten. Ook behoeft het bestuur de goedkeuring van het belanghebbendenorgaan voor een aantal in de statuten nader gedefinieerde voorgenomen besluiten.

1.5.1 Samenstelling

Het belanghebbendenorgaan heeft zes leden. Drie leden zijn als vertegenwoordiger van de werkgevers benoemd op bindende voordracht van de NZO. De andere drie leden zijn als vertegenwoordiger van de deelnemers benoemd op bindende voordracht van FNV, CNV Vakmensen en De Unie gezamenlijk. In het belanghebbendenorgaan hebben geen specifieke vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden zitting. Alhoewel het aantal pensioengerechtigden in de afgelopen jaren is gegroeid is nog steeds minder dan 10% van de deelnemers en pensioengerechtigden gepensioneerd. Statutair gezien is een zetel voor pensioengerechtigden nog niet verplicht. Het belanghebbendenorgaan was op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Naam	Geboortjaar	Datum 1 ^e benoeming	Benoemd tot	Namens
De heer H.J. Blankenstijn (voorzitter)	1974	05-11-2014	01-01-2025	werkgevers
De heer L. Gubler	1967	01-01-2018	01-01-2026	werkgevers
De heer R.P.S. Mahabali	1958	23-04-2019	01-01-2027	werkgevers
De heer J.L.M. Adriaans	1961	01-01-2021	01-01-2025	werknemers
De heer H. Jongasma	1970	01-01-2021	01-01-2025	werknemers
Vacature				werknemers

De heer Oosterlee is per 1 januari 2023 afgetreden. Voor zijn zetel is op het moment van schrijven van dit jaarverslag een kandidaat lid voorgedragen en is de toetsing bij DNB in gang gezet. De heer Mahabali is per 1 januari 2023, nadat DNB hiervoor goedkeuring heeft gegeven, benoemd voor een nieuwe termijn van vier jaar. Alle leden van het belanghebbendenorgaan zijn door DNB getoetst en geschikt bevonden.

1.5.2 Aantal vergaderingen

Het belanghebbendenorgaan vergaderde in 2023 in totaal negen keer, waarvan zes keer met het bestuur, twee keer met de raad van toezicht en één keer gezamenlijk met het bestuur en de raad van toezicht. Voorafgaand aan elke vergadering met het bestuur kwam het belanghebbendenorgaan bijeen voor eigen vergaderingen. Ook vonden er twee opleidingsdagen plaats samen met de raad van toezicht en het bestuur.

1.6 Sleutelfunctiehouders

De volgende sleutelfuncties zijn ingericht:

Risicobeheerfunctie

De heer U. Hofman van IRM Consultancy.

Actuariële functie

De heer M. van de Velde van Aon, die met ingang van 1 januari 2023 de heer A.G.M. den Hartogh van Aon is opgevolgd.

Interne auditfunctie

Mevrouw I.G. Calmes van Iris Company, die met ingang van 1 april 2023 de heer P.E.M. Peerboom van Peerboom Support & Advies is opgevolgd.

1.7 Uitbesteding

Het bestuur heeft de strategische keuze gemaakt de volledige uitvoering van het pensioen- en vermogensbeheer uit te besteden aan derden voor wie de activiteiten in kwestie tot de kernactiviteiten behoren. Het bestuur blijft, in overeenstemming met de Pensioenwet, verantwoordelijk voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken.

1.7.1 Pensioenuitvoeringsorganisatie

Het bestuur heeft de pensioenadministratie van BPZ uitbesteed aan Achmea Pensioenservices N.V. (APS). De pensioenbeheerovereenkomst is, na de eerste contractperiode van vijf jaar die tot 1 januari 2020 liep, afgesloten voor de volgende contractperiode van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2022. Daarbij is afgesproken dat de overeenkomst, zonder opzegging, na die periode van drie jaar jaarlijks automatisch wordt verlengd. Nadere afspraken over de kwaliteit van de dienstverlening zijn vastgelegd in een Service Level Agreement. Achmea Pensioenservices N.V. rapporteert op kwartaalbasis aan het bestuur over de SLA-afspraken en de niet-financiële risico's. Jaarlijks ontvangt het bestuur een ISAE 3402 type 2 en ook een ISAE 3000 verklaring. Op 30 december 2022 ontving het bestuur een brief van APS waarin de pensioenbeheerovereenkomst met ingang van 1 januari 2024 pro forma werd opgezegd. Deze pro forma opzegging is, na een reactie van het bestuur, door APS weer ingetrokken. Het contract is voortgezet onder dezelfde voorwaarden. In het kader van een periodieke evaluatie van de dienstverlening van haar uitbestedingspartners heeft het bestuur in 2023 ook APS geëvalueerd en zich begin 2023 georiënteerd op de markt van pensioenuitvoerders, diverse offertes opgevraagd en gesprekken gevoerd. Naar aanleiding hiervan heeft het bestuur eind 2023 besloten om de uitvoering van de pensioenregeling met ingang van 1 januari 2025 onder te brengen bij Appel Pensioenuitvoering (Appel). De kwaliteit van de dienstverlening van APS is niet de reden voor de verandering. APS bedient ons pensioenfonds goed. Aandachtspunt bij APS was de invoering van de nieuwe pensioenregeling. BPZ is voornemens om per 1 januari 2026 over te gaan naar het nieuwe pensioenstelsel.

De uitvoering van het vermogensbeheer is uitbesteed aan BNP Paribas Asset Management Nederland N.V. (BNP). Deze voert het vermogensbeheer uit aan de hand van het aan hen verstrekte mandaat. In de op 3 februari 2015 afgesloten vermogensbeheerovereenkomst zijn doelstellingen en richtlijnen geformuleerd, onder meer over de samenstelling van het belegd vermogen en de te behalen prestatie afgezet tegen de beoogde benchmark. Aan de hand daarvan wordt door het bestuur regelmatig geëvalueerd of deze doelstellingen en richtlijnen door de vermogensbeheerder worden verwezenlijkt. Hierbij wordt gebruik gemaakt van rapportages van CACEIS en de rapportages die door de vermogensbeheerder worden geleverd. De vermogensbeheerder rapporteert maandelijks aan het bestuur over de samenstelling van de portefeuille, de waardestijging of –daling en eventuele andere

gegevens. Daarnaast rapporteren CACEIS en BNP op kwartaalbasis aan het bestuur over de SLA-afspraken en de niet-financiële risico's.

Vanaf 1 april 2022 wordt gebruik gemaakt van de diensten van Altis Investment Management voor het monitoren van de fondsen en de mandaten. Altis monitort op kwartaalbasis de ontwikkelingen binnen de fondsen en mandaten. Eens per drie jaar worden de fondsen en mandaten in hun geheel geëvalueerd.

In 2023 heeft het bestuur ook de dienstverlening van BNP geëvalueerd. Het bestuur was tevreden over de kwaliteit van de dienstverlening van BNP. Aandachtspunt voor het bestuur was ook hier de invoering van de Wet toekomst pensioenen. Daarnaast zocht het bestuur naar meer flexibiliteit in het beheer van het LDI-mandaat. BPZ heeft zich begin 2023 ook georiënteerd op de markt van vermogensbeheerders en diverse offertes opgevraagd en gesprekken gevoerd.

BPZ heeft in 2023 besloten over te stappen naar Columbia Threadneedle Investments (CTI) als haar nieuwe fiduciair beheerder. De overgang heeft plaatsgevonden per 1 april 2024. Dit betekent dat het beheer van de zogenoemde LDI-portefeuille alsmede de advisering rondom het vermogensbeheer is veranderd. Het beheer van ons aandelenmandaat is bij BNP gebleven.

Aangezien CTI ook de monitoring van de fondsen en mandaten voor BPZ verzorgt, is het contract met Altis Investment Management opgezegd.

1.7.2 Herverzekering

Het bestuur heeft de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's op basis van een stop-loss dekking herverzekerd bij Zwitserleven (SRLEV N.V.) met een 5-jarige overeenkomst. Dit betreft de periode van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2024. Op basis van de voorgaande 5-jarige periode (2015 – 2019) is het winstaandeel door Zwitserleven vastgesteld op € 7,2 miljoen. Dit bedrag is maart 2023 aan het fonds uitbetaald.

1.8 Bestuursbureau

De bestuursondersteuning is in eigen beheer bij het pensioenfonds. De heer De Gooijer (De Gooijer Pensioenadvies en Support) is ingehuurd als bestuursadviseur. Mevrouw Van de Waarsenburg (Van de Waarsenburg Pensioenondersteuning) is per 15 juli 2023 ingehuurd als bestuurssecretaris, als opvolging van mevrouw Agema (Freyer Beheer) die deze functie tot 1 augustus 2023 heeft vervuld.

De verdeling van de werkzaamheden tussen de heer De Gooijer en mevrouw Van de Waarsenburg is vastgelegd. Samenvattend komt dit neer op de volgende verdeling: de heer De Gooijer staat het bestuur bij in de voorbereiding van de bestuursvergaderingen (inclusief belanghebbendenorgaan en raad van toezicht) en de Bestuursvergadering Beleggingen en ondersteunt het bestuur bij werkzaamheden met betrekking tot het actuariaat, vermogens- en risicobeheer. Mevrouw Van de Waarsenburg staat het bestuur bij in de voorbereiding van de bestuursvergaderingen, de vergaderingen met het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht en ondersteunt door middel van juridische en secretariële werkzaamheden.

De notulen worden verzorgd door Emma Handson.

2. Ontwikkelingen

2.1 Belangrijke bestuursbesluiten in 2023

De belangrijkste bestuursbesluiten in 2023 worden in deze paragraaf vermeld.

Benoemingen

Per 1 januari 2023 zijn de heren Jager als bestuurslid en de heer Mahabali als lid van het belanghebbendenorgaan herbenoemd. Beide herbenoemingen zijn in 2022 goedgekeurd door DNB.

Haalbaarheidstoets

BPZ voert in overeenstemming met de Pensioenwet jaarlijks een haalbaarheidstoets uit die op basis van een stochastische analyse inzicht geeft in het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. De haalbaarheidstoets dient, uitgaande van de actuele dekkingsgraad aan het begin van het jaar, te laten zien:

- 1 dat het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau boven de door BPZ gekozen ondergrens voor dit pensioenresultaat blijft;
- 2 dat het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau. BPZ stelt hiervoor de maximale afwijking vast.

De uitgangspunten voor de haalbaarheidstoets zijn voorgeschreven door DNB en gelden voor alle pensioenfondsen. Het pensioenresultaat is in de haalbaarheidstoets gedefinieerd als de pensioenuitkomsten, zoals die volgen uit het beleid van het pensioenfonds ten opzichte van de pensioenuitkomsten, zoals die zouden gelden als er nooit sprake zou zijn van kortingen en er altijd volgens de prijsindex zou worden geïndexeerd. Het ijkpunt van DNB is dus een pensioenuitkomst die de prijsontwikkeling volledig bijhoudt. Het fondsbeleid omvat de inhoud van de regeling, de hoogte van de premie, het toeslag- en kortingsbeleid en het beleggingsbeleid. De uitkomst van de haalbaarheidstoets wordt afgezet tegen de met Sociale Partners afgesproken risicohouding.

Uitkomsten haalbaarheidstoets 2023

In 2015 heeft het bestuur van BPZ in overleg met Sociale Partners, het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht de lange termijn risicohouding vastgelegd door ondergrenzen voor het pensioenresultaat te bepalen. Het verwachte pensioenresultaat wordt elk jaar aan deze grenzen getoetst. Dat gebeurt met de haalbaarheidstoets.

BPZ is in 2023 geslaagd voor de haalbaarheidstoets en voldoet aan alle eisen. Het pensioenresultaat kwam uit op 91,2% en bleef boven de gestelde ondergrens van 90%. De maximale afwijking van het pensioenresultaat in een slechtweerscenario was 30% en voldeed daarmee aan de vastgestelde maximale afwijking van 30%. Medio juni heeft het bestuur het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht hierover geïnformeerd. Daarna heeft het bestuur Sociale Partners een brief gestuurd met de resultaten van de toets.

Het bestuur heeft met een artikel op de website gecommuniceerd over de uitkomsten van de haalbaarheidstoets in 2023.

Beleggingsplan

Het bestuur heeft het volgende besloten inzake het beleggingsbeleid vanaf 2024.

- De allocatie naar hypotheeken blijft gelijk aan 15%.
- De allocatie naar een Money Market Fund wordt strategisch op 24% gezet, met een bandbreedte tot 50% van de matchingportefeuille (MP).
- De allocatie naar Kortlopend Euro Staatspapier voor FX collateral wordt op 1% gezet met een bandbreedte tot 2% van de MP.
- De strategische weging naar Cash en geldmarktfonds (CT Euro Liquidity Fund), onderdeel van het LDI-Maatwerkfonds, is 10%.
- De strategische weging naar AA en AAA-staats- en Staatsgerelateerde leningen binnen het LDI- Maatwerkfonds bedraagt 50%.
- Het lagere risicoprofiel van de MP leidt tot een VEV-verlaging. De allocatie naar de returnportefeuille (RP) wordt met 1%-punt opgehoogd zodat de aanpassing VEV neutraal is. Deze verhoging binnen de RP wordt gerealiseerd door het gewicht binnen de RP aan te passen zodat de verhoging binnen aandelen ontwikkelde markten plaatsvindt.
- De verhouding tussen de matching en de return portefeuille wordt aangepast naar 59%-41%.
- De samenstelling van de return portefeuille wordt ten opzichte van 2023 niet aangepast.
- De rente afdekking van 55% wordt gehandhaafd. Wel zijn de grenzen rondom de strategische afdekking van 55% krappere gezet, en is het curverisico verder beperkt door krappere grenzen op de afwijkingen van de rentegevoeligheid per looptijdsegment.
- De afdekking van 50% van de US-dollarexposure in de portefeuille aandelen wereldwijd ontwikkelde markten wordt gehandhaafd.
- Per 1 april 2024 zal de nieuwe fiduciair beheerder Columbia ThreadNeedle Netherlands (CTI) verantwoordelijk worden voor het beheer van de portefeuille.
- Er zal door CTI een separaat transitieplan worden opgesteld voor de transitie van de LDI-portefeuille.
- Ter voorbereiding op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel wordt in 2024 de samenstelling van de lifecycle afgerond.
- Ook wordt het transitieplan voor de aanpassing van de portefeuille richting WTP besproken.
- Besluitvorming inzake de credits en high yield allocatie.
- Het ESG-beleid wordt ontwikkeld en het bestuur zal zich herbezinnen op de SFDR-classificatie.

Financieel Crisisplan

Het bestuur heeft het financieel crisisplan geactualiseerd. Het belanghebbendenorgaan heeft hierover positief geadviseerd. De definitieve versie van het crisisplan is op de website gepubliceerd.

Bestuursverslag 2022

In juni 2023 stelde het bestuur het bestuursverslag van BPZ vast. In dit verslag deed het bestuur verslag over belangrijke ontwikkelingen in de periode van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022. Ook maakte het bestuur een samenvatting van het jaarverslag, het verkorte jaarverslag. Beiden zijn op de website gepubliceerd.

Pensioenopbouw

Als gevolg van de gestegen rente in 2022 kon het bestuur begin 2023 besluiten om de opbouw voor het ouderdomspensioen in 2023 te verhogen van 1,30% naar 1,50% van de pensioengrondslag. Deze aanpassing is besproken met het belanghebbendenorgaan, en deze heeft hier mee ingestemd. Het bestuur heeft Sociale Partners, werkgevers en deelnemers geïnformeerd over de achtergrond en de onderbouwing van het besluit. Eind 2023 heeft het bestuur de pensioenopbouw verder kunnen verhogen naar 1,80%. Het pensioenfonds hanteert een gedempte kostendekkende premie op basis van verwacht rendement. Het verwacht rendement op risicovrije vastrentende waarden wordt bepaald op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur en ligt dan in principe voor een periode van vijf jaar vast. Het bestuur heeft eind 2023 besloten om gebruik te maken van de door de Minister geboden mogelijkheid om het verwachte rendement tussentijds opnieuw vast te kunnen stellen. Het verwachte rendement wordt voor de komende jaren dan gebaseerd op de rentetermijnstructuur per 30 november 2023. Het bestuur heeft ervoor gekozen om ook de toeslagcurve, die in beginsel voor 5 jaar vastligt, opnieuw vast te stellen per 1 januari 2024.

Het bestuur heeft besloten gebruik te maken van de door de wetgever geboden mogelijkheid om de rentecurve tussentijds aan te passen. Daarmee kan de premie maximaal benut worden voor pensioenopbouw waarbij het bij een eventueel reservetekort nog steeds mogelijk

is om zonder aanvullende maatregelen te herstellen. De hogere opbouw zal gegeven de premie wel leiden tot een lagere premiedekkingsgraad, maar deze blijft nog steeds boven 100%. Deze grens heeft het bestuur als evenwichtig bestempeld.

Deze besluiten resulteerden in de mogelijkheid om de pensioenopbouw per 1 januari 2024 te kunnen verhogen naar 1,80%. Deze aanpassing is besproken met het belanghebbendenorgaan, en deze heeft hier mee ingestemd. Tevens is een positief oordeel verkregen van de sleutelfunctiehouder Actuariel.

Toeslagverlening/Motie Van Dijk

Het bestuur heeft, net als in 2022, besloten tot een verhoging van de pensioenen op basis van de tijdelijk versoepelde regelgeving (Motie Van Dijk). Het bestuur heeft hierbij gekeken naar de financiële ruimte en de evenwichtigheid van de te nemen besluiten. Voor wat betreft de financiële ruimte heeft het bestuur beoordeeld in welke mate het na indexatie een daling van de financiële markten kon opvangen rekening houdend met een gewenste reserve voor het invaren onder het pensioenakkoord. Het resterende bedrag zou dan beschikbaar kunnen zijn voor de toeslagverlening. Voor de evenwichtigheid heeft het bestuur de verhoging per generatie in kaart laten brengen. Hieruit blijkt dat door nu te verhogen de 50-plussers naar verwachting in de toekomst iets meer zullen krijgen. Het verschil is echter klein. Het bestuur heeft de belangen van alle leeftijdsgroepen afgewogen en geconcludeerd dat het verantwoord en evenwichtig is om voor iedereen de pensioenen per 1 januari 2024 te verhogen met 3%. Uiteindelijk heeft het bestuur in december 2023 een voorgenomen besluit voor een verhoging van 3% op de stand van 31 december 2023 aan het belanghebbendenorgaan ter goedkeuring voorgelegd. Dit voorgenomen besluit is door het belanghebbendenorgaan goedgekeurd, waarna de belanghebbenden zijn geïnformeerd en berichtgeving op de website is geplaatst.

Uitbesteding pensioenbeheer

In het kader van een periodieke evaluatie van de dienstverlening van haar uitbestedingspartners heeft het bestuur in 2023 APS geëvalueerd en zich begin 2023 georiënteerd op de markt van pensioenuitvoerders, diverse offertes opgevraagd en gesprekken gevoerd. Naar aanleiding hiervan heeft het bestuur eind 2023 besloten om de uitvoering van de pensioenregeling met ingang van 1 januari 2025 onder te brengen bij Appel Pensioenuitvoering (Appel). De kwaliteit van de dienstverlening van APS is niet de reden voor de verandering. APS bedient ons pensioenfonds goed. Aandachtspunt bij APS was de invoering van de nieuwe pensioenregeling. BPZ is voornemens om per 1 januari 2026 over te gaan naar het nieuwe pensioenstelsel.

Uitbesteding vermogensbeheer

In 2023 heeft het bestuur ook de dienstverlening van BNP geëvalueerd. Het bestuur was tevreden over de kwaliteit van de dienstverlening van BNP. Aandachtspunt voor het bestuur was ook hier de invoering van de Wet toekomst pensioenen. Daarnaast zocht het bestuur naar meer flexibiliteit in het beheer van het LDI-mandaat. BPZ heeft zich begin 2023 ook georiënteerd op de markt van vermogensbeheerders en diverse offertes opgevraagd en gesprekken gevoerd.

BPZ heeft in 2023 besloten over te stappen naar CTI als haar nieuwe fiduciair beheerder. De overgang heeft plaatsgevonden per 1 april 2024. Dit betekent dat het beheer van de zogenoemde LDI-portefeuille alsmede de advisering rondom het vermogensbeheer is veranderd. Het beheer van ons aandelenmandaat is bij BNP gebleven.

Aangezien CTI de fondsen en mandaten zelf monitort is ook het contract met Altis Investment Management opgezegd.

Datakwaliteit

Het bestuur is in het tweede kwartaal van 2023 gestart met het project datakwaliteit in het kader van Wet toekomst pensioenen. BPZ heeft hiervoor de fasering gehanteerd zoals beschreven in het service-document Kader Datakwaliteit-Wet toekomst pensioenen. BPZ heeft in samenwerking met APS alle fases doorlopen die in het service-document staan beschreven, en daarbij de stappen per fase in de interne governance gevolgd. Het bestuur heeft vastgesteld dat op de datakwaliteit van BPZ geen sprake is van incidenten en/of structurele afwijkingen waarop aanvullende correcties of beheersmaatregelen moeten worden ingezet. Er zijn geen tekortkomingen geconstateerd in de datakwaliteit conform het datakwaliteitsbeleid. Het bestuur kwam tot deze conclusie vanuit het proces dat samen met APS is gevolgd aan de hand van het kader Datakwaliteit – Wet toekomst pensioenen zoals opgesteld door de Pensioenfederatie in de fasering zoals in dat document beschreven. Het bestuur heeft geoordeeld dat de datakwaliteit voldoet aan de daaraan gestelde en te stellen eisen in kader van de Wet toekomst pensioenen. Het bestuur heeft vastgesteld dat er geen herstelplan noodzakelijk is of correcties. De formele afronding van dit project heeft begin 2024 plaatsgevonden met de ontvangst van het definitieve rapport van Ernst&Young, die in opdracht van BPZ de controle heeft uitgevoerd.

2.2 Ontwikkelingen financiële positie van het fonds

Dekkingsgraad

De financiële situatie van het pensioenfonds wordt uitgedrukt in de dekkingsgraad. De dekkingsgraad is de verhouding tussen het vermogen (de bezittingen) van BPZ en de pensioenverplichtingen (de contante waarde van de in de toekomst uit te betalen pensioenen). De dekkingsgraad geeft aan of BPZ genoeg geld heeft om de pensioenen nu en in de toekomst te kunnen betalen. Maandelijks wordt zowel de actuele dekkingsgraad als de beleidsdekkingsgraad vastgesteld. De rente heeft een grote invloed op de dekkingsgraad.

DNB stelt maandelijks de rente vast die pensioenfondsen moeten gebruiken voor de waardering van de pensioenverplichtingen. Een stijgende rente betekent een daling van de waarde van de pensioenverplichtingen. Een daling van de rente geeft juist een stijging van de pensioenverplichtingen. Hetzelfde geldt voor de bezittingen van het pensioenfonds. De vastrentende waarden worden minder waard bij een stijgende rente en omgekeerd zorgt een dalende rente ervoor dat de vastrentende waarden meer waard worden. Of het pensioen verhoogd kan worden door middel van een toeslag hangt af van de beleidsdekkingsgraad. Dat is het gemiddelde van de laatste twaalf maandelijkse actuele dekkingsgraden. Deze beleidsdekkingsgraad is ook het uitgangspunt bij het vaststellen van een tekort ten opzichte van de vereiste dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad bepaalt ook of er een herstelplan nodig is en of er gekort moet worden.

Op 30 november 2022 heeft de Commissie Parameters op verzoek van minister Schouten een advies uitgebracht met betrekking tot de houdbaarheid van het advies over de Parameters van 2019. Onderdeel van het advies van de Commissie Parameters is een advies over de te hanteren rentecurve voor waardering van verplichtingen. De commissie is van mening dat de markt van renteswaps voldoende groot en liquide is om een groter deel van de marktcurve in de waardering van pensioenverplichtingen toe te passen. Dit advies is door DNB overgenomen en geldt vanaf 1 januari 2023. Het startpunt van de extrapolatie is opgeschoven van 30 naar 50 jaar. Voor looptijden na 50 jaar wordt nu extrapolatie op basis van constante forward rente toegepast en de hoogte van de UFR is gelijk aan 20 jaar forward 30-jaarsrente.¹ Hiermee is het verschil tussen de UFR-curve en de marktcurve heel klein geworden.

BPZ publiceert de dekkingsgraad iedere maand op de website. Daarbij worden ook de hoogte van de bezittingen en verplichtingen vermeld. In het volgende overzicht worden de per maandeinde aan DNB gerapporteerde bezittingen, verplichtingen, actuele dekkingsgraad, beleidsdekkingsgraad en marktwaardedekkkingsgraad weergegeven.

(bedragen * € 1.000,-)	Bezittingen	Verplichtingen	Actuele dekkingsgraad	Beleids- dekkingsgraad	Marktwaarde- dekkingsgraad
31 december 2023 ²	719.190	611.828	117,5%	121,6%	117,5%
30 november 2023	669.860	532.534	125,8%	121,3%	125,7%
31 oktober 2023	620.715	480.679	129,1%	120,5%	129,1%
30 september 2023	623.753	478.965	130,2%	119,7%	130,2%
31 augustus 2023	645.868	518.988	124,4%	118,5%	124,4%
31 juli 2023	643.029	517.308	124,3%	117,9%	124,2%
30 juni 2023	635.730	527.132	120,6%	116,9%	120,6%
31 mei 2023	614.887	514.010	119,6%	116,4%	119,6%
30 april 2023	604.347	512.120	118,0%	116,1%	117,9%
31 maart 2023	604.484	515.852	117,2%	115,9%	117,1%
28 februari 2023	577.713	484.210	119,3%	115,5%	119,3%
31 januari 2023	596.364	524.428	113,7%	114,7%	113,7%

¹ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022Z23634&did=2022D50943
https://www.dnb.nl/algemeen-nieuws/nieuwsbericht-2022/dnb-voert-nieuwe-ufr-methode-in-per-1-januari-2023/?utm_campaign=nieuwsattending&utm_medium=email&utm_source=newsletter

² In de maand december is het besluit genomen per 1 januari 2024 een toeslag van 3% te verlenen op de stand van 31 december 2023 op basis van de Motie Van Dijk. Dit zorgde voor een daling van de dekkingsgraad.

Het hiervoor opgenomen overzicht is gebaseerd op de maandelijks op dat moment aanwezige gegevens. Deze cijfers zijn na afloop van iedere maand bij DNB ingediend. De definitieve cijfers per 31 december worden altijd jaarlijks achteraf berekend, gecertificeerd en door het bestuur vastgesteld. Deze cijfers zijn opgenomen bij de kerncijfers in dit verslag en in de jaarrekening. De definitieve cijfers per 31 december 2023 wijken daarom af van de in het hiervoor getoonde overzicht met de cijfers per 31 december 2023, die op de website zijn opgenomen.

Herstelplan

Het bestuur heeft het herstelplan per 1 januari 2023 geactualiseerd en bij DNB ingediend. De beleidsdekkingsgraad van BPZ was per 31 december 2022 gelijk aan 114,1%. Dit is lager dan de vereiste dekkingsgraad van 121,5% (eind 2022). Het pensioenfonds moest daarom in 2023 een nieuw herstelplan indienen waarin het uitwerkt hoe in maximaal 10 jaar wordt hersteld naar de vereiste dekkingsgraad. Op basis van het geactualiseerde herstelplan zou BPZ naar verwachting eind 2026 uit herstel zijn en dus binnen de maximale termijn van 10 jaar herstellen. Omdat BPZ volgens het herstelplan automatisch zou herstellen, waren er geen extra maatregelen nodig. Het herstelplan was opgesteld volgens de regels van DNB op de eindstand van 31 december 2022. Deze regels gaan uit van renteverwachtingen die zijn gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur en de daarin opgenomen verwachte rente op lange termijn. Inmiddels is gebleken dat BPZ eerder uit herstel is geraakt dan per eind 2026. Eind 2023 lag de beleidsdekkingsgraad van 121,6% boven de op dat moment geldende vereiste dekkingsgraad van 120,1%. Als de beleidsdekkingsgraad na 1 januari 2024 per het einde van een kalenderkwartaal weer onder de vereiste dekkingsgraad zakt, dan moet er binnen drie maanden weer een herstelplan opgesteld worden.

2.3 Ontwikkelingen regelgeving en overheidsbeleid

Akkoord over een nieuw pensioenstelsel uitgewerkt

In 2019 sloten Sociale Partners en het kabinet een akkoord over een nieuw pensioenstelsel. In juni 2020 stuurde minister Koolmees een hoofdlijnennotitie aan de Tweede Kamer met de uitwerking van het akkoord. De volgende stap kwam op 16 december 2020 met een consultatie over het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen. Eind 2022 heeft de Tweede Kamer het liggende wetsvoorstel goedgekeurd. De Eerste Kamer heeft op 30 mei 2023 met het wetsvoorstel ingestemd. De wet is op 1 juli 2023 in werking getreden. De uiterste implementatiedatum van deze wet is gesteld op 1 januari 2028.

In de toekomst blijft alleen de premieovereenkomst bestaan. Daarmee is duidelijk dat het pensioenresultaat afhangt van de premie, het rendement op de beleggingen en de rentestand. Sociale partners zullen een keuze moeten maken uit:

- het solidaire pensioencontract;
- het flexibele pensioencontract.

De regels voor het solidaire pensioencontract staan in de nieuwe wet. Voor het flexibele pensioencontract wordt de verbeterde premieregeling uitgebreid met enkele nieuwe regels vanuit het pensioenakkoord. Zo kan de uitkering automatisch variabel worden als de deelnemer niet binnen een bepaalde termijn kiest tussen een vaste of een variabele uitkering. Het kabinet wil dat in alle contracten beleggingsrisico's worden genomen op basis van een lifecycle patroon. Daarbij hoort een risicohouding per leeftijdsgroep. Er komt een leeftijdsafhankelijke premie. Alle pensioenregelingen moeten daarop worden aangepast. Er komt één fiscaal kader voor alle pensioencontracten. De focus ligt daarbij op de premie. Dat wordt een uniforme leeftijdsafhankelijke premiegrens voor iedereen.

Om een zorgvuldige overgang mogelijk te maken naar het nieuwe pensioenstelsel, wordt het FTK tijdelijk aangepast voor pensioenfondsen die invaren. Dat zogenoemde 'transitie-FTK' is optioneel. Pensioenfondsen die hiervan gebruik maken groeien vanaf 2023 naar een richtdekkingsgraad van (ten minste) 95%, die bij het invaren of uiterlijk 1 januari 2028 bereikt moet zijn. De indexatiedrempel wordt ook tijdelijk verlaagd van 110% dekkingsgraad naar 105%. Als een pensioenfonds gebruik wil maken van het transitie-FTK dient zij hiervoor jaarlijks voor 1 juli een overbruggingsplan in bij de Nederlandse Bank.

In 2022 en 2023 kon gebruik gemaakt worden van de versoepelde indexatieregels (motie van Dijk). BPZ heeft hiervan in zowel 2022 als 2023 gebruik van gemaakt. In 2022 is tweemaal besloten tot een verhoging van de pensioenaanspraken en -rechten. In 2023 is er nogmaals voor een verhoging gekozen, welke per 1 januari 2024 is doorgevoerd.

De transitie naar een nieuw pensioenstelsel is een grote operatie. Voor de inwerkingtreding van de wetgeving hebben pensioenfondsen en Sociale Partners tijd gehad om kennis op te doen en te delen en om na te denken over de opzet van het proces. Er is tot 1 januari

2028 tijd om over te stappen. Sociale Partners moeten het eens worden over het uit te voeren nieuwe contract. Het fonds moet de opdracht aanvaarden. De toezichthouder moet ernaar kijken. Er moet een transitieplan, implementatieplan en een communicatieplan gemaakt worden. Ten slotte moet alles tijdig geïmplementeerd worden. BPZ heeft Sociale Partners gevraagd om samen op te trekken in de uitwerking van het Pensioenakkoord. Dit is in 2022 en 2023 gebeurd. De beoogde invoeringsdatum van de nieuwe pensioenregeling in de Zuivelsector is 1 januari 2026.

Bedrag ineens op pensioendatum

Naar het zich eerst liet aanzien zou het vanaf 2024 de bedoeling zijn dat elke deelnemer de keuze zou krijgen om op de pensioeningangsdatum maximaal 10% van de waarde van het ouderdomspensioen op te nemen als een bedrag ineens. Het resterende, levenslange pensioen moet dan boven de afkoopgrens liggen. Inmiddels is de beoogde ingangsdatum alweer een paar keer uitgesteld. Op dit moment is de ingangsdatum gesteld op 1 januari 2025.

Wet Verdeling pensioen bij scheiding weer uitgesteld

In het bestuursverslag over 2020 hebben wij gecommuniceerd dat op 1 januari 2022 de standaardverdeling bij scheiding wijzigt en de ex-partner een eigen pensioenrecht krijgt. Een jaar later jaar berichtten wij dat deze wetgeving vooralsnog was uitgesteld naar 1 juli 2022. In het bestuursverslag over 2022 is aangegeven dat deze wetgeving niet eerder dan 1 januari 2027 in zou gaan. Met een uiterste implementatiedatum van de Wet toekomst pensioenen van 1 januari 2028 is ook de inwerkingtreding van de Wet Verdeling pensioen bij scheiding uitgesteld naar deze datum.

De wetgeving zorgt ervoor dat ex-partners na hun relatie, voor hun pensioen niet meer (levenslang) aan elkaar verbonden blijven. Na inwerkingtreding geldt dat:

- elke partner recht blijft houden op de helft van het ouderdomspensioen dat tijdens het huwelijk is opgebouwd;
- de ex-partner die recht heeft op een deel van het pensioen van de andere partner een eigen pensioenrecht krijgt. Dat wordt ook wel 'conversie' genoemd;
- de ex-partner die een deel van het pensioenrecht krijgt, zelf kan bepalen wat hij of zij met dat deel van het pensioen doet. Zo kan diegene het pensioen eerder of later laten ingaan. Maar ook kan hij of zij kiezen voor een hoog-laagpensioen.

De ex-partners hoeven niets te doen als ze het eens zijn met deze (nieuwe) wettelijke regeling. Andere afspraken zijn mogelijk, maar die moeten bij de scheiding gemaakt worden. De ex-partners moeten afwijkende afspraken binnen 6 maanden aan het pensioenfonds doorgeven.

Veilige grensoverschrijdende elektronische identificatie en authenticatie

De eIDAS-verordening moet zorgen voor veilige elektronische identificatie en authenticatie voor de toegang tot grensoverschrijdende onlinediensten. eIDAS staat voor electronic Identities And Trust Services. eIDAS heeft effect via de Wet digitale overheid (WDO). Pensioenfondsen zijn aangewezen als organisatie waarvoor de WDO geldt. De verordening is op 21 maart 2023 door de Eerste Kamer aangenomen.

Waardeoverdracht klein pensioen

Op 1 maart 2018 is de Wet waardeoverdracht klein pensioen van kracht geworden. In deze wet is vastgelegd dat onder bepaalde voorwaarden pensioenuitvoerders het recht op de automatische waardeoverdracht ook mogen toepassen op de bestaande kleine pensioenen die vanwege einde dienstverband zijn ontstaan vóór 1 januari 2018. Op 27 september 2022 is een wetsvoorstel aangenomen dat voorziet in een lacune in de eerdergenoemde wet. Nu is het ook mogelijk om kleine pensioen die zijn ontstaan om een andere reden dan einde deelneming vanwege uitdiensttreding af te kopen indien blijkt dat automatische waardeoverdracht niet mogelijk is. BPZ zal uitvoering geven aan de gevolgen van de wet en waar mogelijk de kleine pensioenen van vóór 2018, die niet automatische overgedragen kunnen worden, afkopen.

Geschilleninstantie Pensioenfondsen

De Pensioenfederatie heeft samen met andere partijen in de afgelopen jaren gewerkt aan een gedragslijn voor pensioenfondsen om goed om te gaan met klachten. Onderdeel van die samenwerking was ook om te komen tot een onafhankelijke geschilleninstantie in

de pensioensector. De Geschilleninstantie Pensioenfondsen (GIP) is met ingang van 1 januari 2024 door de overheid aangewezen als officiële geschilleninstantie voor pensioenfondsen. Alle pensioenfondsen in Nederland zijn bij GIP aangesloten. GIP is onpartijdig en onafhankelijk. De Ombudsman Pensioenen die bemiddelt en adviseert tussen deelnemers en pensioenfondsen bij de behandeling van een geschil is onderdeel geworden van GIP. Er wordt naar gestreefd om een geschil eerst door de Ombudsman Pensioenen te laten behandelen waarna in tweede instantie een beroep kan worden gedaan op de geschillencommissie. BPZ heeft haar reglementen hier op aangepast.

Informatiebeveiliging en DORA

Cybersecurity is voor de pensioensector een belangrijk aandachtspunt. In de financiële sector is steeds vaker sprake van inbreuken en high impact risico's. Daarom wordt druk op de pensioensector uitgeoefend om met betrekking tot dit onderwerp verdere stappen te zetten op het punt van de informatiebeveiliging.

Toezichthouder DNB heeft een Good Practice document opgesteld met 58 controls over informatiebeveiliging. Pensioenfondsen moeten voldoen aan deze controls.

Daarnaast moet rekening gehouden worden met Europese regelgeving op het gebied van informatiebeveiliging. De Verordening over digitale operationele weerbaarheid (DORA) brengt minimumvereisten voor de digitale weerbaarheid van financiële instellingen en stelt regels om de risico's bij uitbestedingspartijen te beheersen. Ook pensioenfondsen moeten voor 17 januari 2025 aan de vereisten voldoen.

Lagere regelgeving wordt nog ontwikkeld. De Europese toezichthouders consulteerden in de zomer van 2023 een eerste set concept-lagere regelgeving. Het betreft eisen aan het ICT-risicomanagement; contractvoorwaarden die moeten worden afgesloten met aanbieders van ICT-diensten; een methode voor de classificatie van ernstige ICT-gerelateerde incidenten; over ernstige incidenten moet worden gerapporteerd aan de toezichthouder; en een format voor een informatieregister, waarin de ICT-uitbestedingsketen wordt bijgehouden.

In januari 2024 hebben Europese toezichthouders een definitief voorstel voor een eerste set lagere regelgeving gepubliceerd. Dat ligt nu bij de Europese Commissie. Het is zeer onwaarschijnlijk dat die nog wijzigingen aanbrengt. Pensioenfondsen kunnen dus aan de gang om de eerste set lagere regelgeving te implementeren.

In december 2023 hebben toezichthouders een tweede set concept-lagere regelgeving ter consultatie gepubliceerd. Die gaat over de rapportage van ICT-gerelateerde incidenten; cybersecurity testen (threat-led penetration testing); de berekening van kosten en verliezen van ernstige ICT-gerelateerde incidenten; de (onder-)uitbesteding van kritieke en belangrijke functies; en het toezicht op kritieke derde ICT-aanbieders.

De Pensioenfederatie helpt haar leden door onduidelijkheden in de wet en lagere regelgeving te duiden. Ook wordt gewerkt aan sectorbrede interpretaties.

BTW

Pensioenfondsen moeten in het algemeen btw betalen voor de pensioenadministratie en vermogensbeheer. In andere EU-lidstaten is dit niet (altijd) het geval. De Europese btw-richtlijn geeft lidstaten de mogelijkheid om binnen het raamwerk van de Europese regels voor btw-vrijstelling te verlenen aan pensioenfondsen. De Nederlandse overheid is het daar echter niet mee eens. In 2022 waren er echter positieve ontwikkelingen ten aanzien van de btw-plicht voor de pensioenadministratie. Om onze rechten ten aanzien van de btw veilig te stellen is begin 2022 besloten aan te sluiten bij een bezwaarprocedure van Achmea Pensioenservices tegen de belastingdienst voor wat betreft de werkzaamheden voor de administratie. Dit betreft een procedure die enkele jaren kan duren. Nadat in de herfst van 2023 leek dat de btw-plicht niet voor pensioenfondsen zou gelden, kwam de advocaat-generaal van het Europees Hof met nieuwe criteria die het weer moeilijker lijken te maken voor pensioenfondsen om aan de btw-plicht te ontkomen. Vooralsnog is de procedure nog niet tot een einde gekomen. BPZ heeft besloten ook bij enkele andere dienstverleners aan te sluiten op de lopende bezwaarprocedures.

2.4 Goed pensioenfondsbestuur

2.4.1 Code Pensioenfondsen

Voor pensioenfondsen geldt de “Code Pensioenfondsen”. De Code werkt volgens het “pas toe of leg uit beginsel”. Dit betekent dat BPZ de normen van de Code toepast of in het bestuursverslag motiveert waarom het een norm niet (volledig) toepast. De code is ingedeeld in de volgende 8 thema’s:

1. Vertrouwen waarmaken
2. Verantwoordelijkheid nemen
3. Integer handelen
4. Kwaliteit nastreven
5. Zorgvuldig benoemen
6. Gepast belonen
7. Toezicht houden en inspraak waarborgen
8. Transparantie bevorderen

Het bestuur geeft hierna aan de hand van deze indeling van de Code een toelichting op een aantal normen waaraan in 2023 extra aandacht is besteed. In elk geval wordt toegelicht als een norm niet (volledig) wordt toegepast. Overigens is de Code Pensioenfondsen per 1 januari 2024 aangepast. De toelichting die hierna is opgenomen heeft betrekking op de normen zoals die zijn opgenomen in de voor 2023 geldende Code.

Vertrouwen waarmaken

Het bestuur heeft de normen die te maken hebben met vertrouwen waarmaken voldoende toegepast. Norm 2 bijvoorbeeld luidt: *“Het bestuur is verantwoordelijk en zorgt voor de uitvoering van de pensioenregeling. Het heeft een visie op die uitvoering, stelt eisen waaraan deze moet voldoen en bepaalt welk kostenniveau aanvaardbaar is”*. Verder dient het bestuur een cultuur te bevorderen en te borgen waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is. Het bestuur zorgt voor een adequate organisatie van het integrale risicomanagement.

Verantwoordelijkheid nemen

Het bestuur heeft de normen die vallen onder verantwoordelijkheid nemen volledig toegepast. Het gaat hier bijvoorbeeld om een heldere en expliciete taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering. Hierbij horen passende sturings- en controlemechanismen. Ook gaat het om de (jaarlijkse) evaluatie van de kwaliteit van de uitvoering en de gemaakte kosten. In dit kader heeft het bestuur uitbestedingsrapportages ontwikkeld voor beoordeling van de pensioenuitvoeringsorganisatie, de vermogensbeheerder en de custodian. Deze vult het bestuur op kwartaalbasis. Deze rapportages vormen de basis voor de evaluatie met diverse partijen. Het bestuur houdt in dit kader minimaal jaarlijkse evaluatiegesprekken. Bovendien is de klantteammanager van de pensioenuitvoeringsorganisatie op verzoek bij de bestuursvergadering aanwezig om een toelichting te geven op de actuele ontwikkelingen bij het klantteam. Het bestuur evalueert jaarlijks en spreekt dienstverleners daarnaast direct aan bij het onvoldoende nakomen van gemaakte afspraken. Ook worden gemaakte kosten door het bestuur kritisch beoordeeld. Het bestuur ontvangt daarvoor iedere maand een kostenrapportage van de pensioenuitvoerder welke tegen de begroting wordt gehouden.

Integer handelen

De normen die vallen onder integer handelen zijn volledig toegepast. Een van de normen stelt bijvoorbeeld dat het bestuur de gewenste cultuur vastlegt en een interne gedragscode opstelt. Een andere norm geeft aan dat de leden van het bestuur, het belanghebbendenorgaan en het intern toezicht de interne gedragscode en een jaarlijkse nalevingsverklaring ondertekenen en zich daarnaar gedragen. Weer een andere norm is dat alle nevenfuncties worden gemeld aan de compliance officer. BPZ heeft een gedragscode. Doel van deze gedragscode is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het pensioenfonds door belanghebbenden, en ook het voorkomen van integriteitsrisico's. De gedragscode bevordert de transparantie rondom gedragsregels en maakt duidelijk aan alle bij het pensioenfonds betrokken personen wat wel en niet is geoorloofd. De gedragscode is in 2023 geactualiseerd door de definitie van insiders uit te breiden en ook de bestuursondersteuners aan te wijzen als verbonden personen.

De gedragscode is ook bedoeld ter bescherming van de bij het pensioenfonds betrokken personen in hun contacten met zakelijke relaties. De gedragscode draagt mede bij aan het integer functioneren van het pensioenfonds ten behoeve van al diegenen die bij het pensioenfonds belang hebben en het waarborgen van de goede naam en reputatie van het pensioenfonds en de pensioensector. De betrokkenen verklaren schriftelijk de gedragscode te zullen naleven. De sleutelfunctiehouders hebben de gedragscode ook ondertekend. Bedrijven waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed hebben bevestigd dat zij beschikken over een gedragscode die tenminste gelijkwaardig is aan die van BPZ. Het bestuur laat de compliance werkzaamheden door de heer Mersch van GBA Accountants verrichten. Hij heeft de naleving van de gedragscode over 2023 voldoende bevonden. Ook heeft hij de nevenfuncties van de bij het pensioenfonds betrokken personen geïnventariseerd. Zie hiervoor bijlage 3. Ter bewustwording staat het onderwerp “meldingen in het kader van de gedragscode” op alle agenda’s van het bestuur, het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht. Daarnaast voert het bestuur jaarlijks een integriteitrisicoanalyse uit. Deze kent de volgende doelstellingen:

- inzicht krijgen in de integriteitrisico’s die kunnen gelden voor BPZ;
- gezamenlijk scenario’s doorleven en beheersmaatregelen benoemen.

Het overzicht dat daaruit is ontstaan kan input leveren voor het integriteitbeleid en dienen als sturingsinformatie voor het bestuur. De integriteitrisicoanalyse is risico gebaseerd uitgevoerd: er is meer aandacht aan een risico besteed naarmate het risico door het pensioenfonds groter wordt geacht en minder aandacht als het risico kleiner wordt geacht. Een andere norm stelt dat het bestuur zorgt dat onregelmatigheden kunnen worden gemeld en dat betrokkenen weten hoe en bij wie. Volgens deze norm kent de organisatie een klokkenluidersregeling en bevordert het dat ook externe dienstverleners deze hebben. BPZ beschikt over een incidenten- en klokkenluidersregeling. Deze regeling is op de website gepubliceerd. Bedrijven waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed hebben bevestigd dat zij beschikken over een klokkenluidersregeling.

Kwaliteit nastreven

Het bestuur heeft de normen die betrekking hebben op kwaliteit nastreven in 2023 volledig toegepast. Eén van de normen gaat over permanente educatie. Het bestuur volgt de voor pensioenfondsen relevante wet- en regelgeving op de voet. Dat gebeurt onder meer door informatie van de toezichthouders, de Pensioenfederatie, de pensioenuitvoerder, de adviserend actuaaris en nieuwsbladen. Daarnaast heeft het bestuur een geschiktheidsplan dat jaarlijks wordt geactualiseerd. Om als “geschikt bestuurslid” te kwalificeren zijn deskundigheid, competenties en professioneel gedrag bepalend. Het proces om tot een geschikt pensioenfondsbestuur te komen bestaat uit de volgende stappen:

- vacature en rooster van aftreden;
- benoeming;
- opleiding en educatie;
- evalueren en toetsen functioneren en competenties.

Er vonden in 2023 twee opleidingsdagen plaats voor alle bij BPZ betrokken gremia: bestuursbureau, belanghebbendenorgaan, raad van toezicht en bestuur. Naast een educatieve doelstelling hebben deze dagen vooral ook een verbindend karakter. De thema’s van de eerste opleidingsdag waren cyberweerbaarheid, vergroting merkrelevantie, een beschouwing van de pensioenuitvoerdersmarkt en stand van zaken van het Pensioenakkoord. De tweede opleidingsdag stond in het teken van ontwikkelingen op de financiële markten, ervaringen met de implementatie van de Wet toekomst pensioenen en de planning hiervan en de risicohouding in het kader van die wet. Een andere norm betreft het eigen functioneren van het bestuur. Op grond daarvan evalueert het bestuur het eigen functioneren na iedere bestuursvergadering en daarnaast in elk geval jaarlijks het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden in het bijzonder. Hierbij betreft het bestuur ten minste eens in de drie jaar een onafhankelijke derde partij. Dit is in 2021 gedaan. Eind 2023 heeft het bestuur haar jaarlijkse zelfevaluatie gehouden over het jaar 2023.

Zorgvuldig benoemen

BPZ kijkt wat betreft de normen op het gebied van diversiteit gedeeltelijk af van de Code. Het betreft norm 33. Volgens deze norm is er in zowel het bestuur als het belanghebbendenorgaan ten minste één vrouw en één man. En zitten er zowel mensen van boven als onder de 40 jaar in deze gremia.

Het bestuur streeft naar diversiteit in de samenstelling van het bestuur, het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht. Bij de vervulling van een vacature wordt door het fonds actief gezocht en/of opgeroepen om te zoeken naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen. Toetsing van de kandidaten gebeurt mede aan de hand van de diversiteitsdoelstellingen.

De samenstelling van het bestuur voldeed in 2021 nog aan deze normen. Met de benoeming van de heer Hulsegge in 2022 is er geen bestuurder meer jonger dan 40 jaar. Hoewel bij het zoeken naar een kandidaat voor de bestuurszetel rekening is gehouden met deze leeftijdsnorm, waren er uiteindelijk geen geschikte kandidaten jonger dan 40 jaar. Bij de invulling van de vacatures in het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht wordt steeds gezocht naar geschikte kandidaten, waarbij de diversiteit ook wordt benoemd. Per saldo geldt voor de raad van toezicht met de benoeming van mevrouw Schols in 2023 dat dit gremium voldoet aan de gestelde norm qua man vrouw verhouding. De samenstelling van het belanghebbendenorgaan voldeed niet aan deze normen. De leden van het belanghebbendenorgaan zijn allen man en boven de 40 jaar.

Gelet op de huidige samenstelling van het belanghebbendenorgaan ziet het bestuur haar taak in het wijzen van Sociale Partners op het belang van een evenwichtige samenstelling binnen het belanghebbendenorgaan. Bij vacatures binnen het belanghebbendenorgaan zal het bestuur Sociale Partners wijzen op het belang hiervan, en partijen oproepen om daarbij ook vooral aan 'jonge' en vrouwelijke deelnemers te denken. Verder zijn op dit moment de gepensioneerden nog niet vertegenwoordigd binnen het belanghebbendenorgaan. Het aantal pensioengerechtigden ten opzichte van de actieve deelnemers is nog beperkt. Binnen enkele jaren hebben zij evenwel recht op een zetel in het belanghebbendenorgaan. Dit is besproken met het belanghebbendenorgaan. Het bestuur zal de voordragende partijen alsmede het belanghebbendenorgaan hierop wijzen omdat dan de zetelverdeling wijzigt (of een werkgeversvertegenwoordiger extra of een deelnemersvertegenwoordiger minder), en tijdig verkiezingen uitschrijven onder de pensioengerechtigden noodzakelijk is.

BPZ kijkt bij het benoemen en ontslag van leden van de raad van toezicht af van bijlage 2 van de code pensioenfondsen. BPZ kent een onafhankelijk bestuursmodel. Volgens bijlage 2 van de code worden leden van de raad van toezicht in dat geval benoemd en ontslagen door het belanghebbendenorgaan. Bij BPZ worden leden van de raad van toezicht benoemd danwel ontslagen door het bestuur op basis van een bindende voordracht danwel bindend advies door het belanghebbendenorgaan. Het bestuur kan alleen afwijken van de bindende voordracht voor benoeming als de voorgedragen kandidaat niet voldoet aan de profielschets. Deze bij BPZ geldende procedures zijn bij de start van BPZ op verzoek van Sociale Partners vastgelegd in de statuten van het fonds.

Gepast belonen

De onder gepast belonen genoemde normen worden volledig toegepast. Het bestuur heeft het beloningsbeleid voor leden van het bestuur, het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht schriftelijk vastgelegd en openbaar gemaakt door publicatie op de website. Het beloningsbeleid bevat bijvoorbeeld geen prestatie-gerelateerde beloningen. Ook wordt er bij een eventueel tussentijds ontslag van een bestuurslid of een lid van de raad van toezicht geen transitie- of ontslagvergoeding verstrekt.

Toezicht houden en inspraak waarborgen

De normen die vallen onder toezicht houden en inspraak waarborgen hebben grotendeels betrekking op de raad van toezicht en het belanghebbendenorgaan. Zie hoofdstuk 6 voor het verslag van de raad van toezicht en hoofdstuk 5 voor het verslag van het belanghebbendenorgaan.

Transparantie bevorderen

Het bestuur voldoet aan de normen die vallen onder transparantie bevorderen. Het gaat er bijvoorbeeld om dat het bestuur publiekelijk inzicht geeft in de missie, visie en strategie. Dat gebeurt via de website. Ook legt het bestuur zijn overwegingen over verantwoord beleggen vast en zorgt het ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden. Dat gebeurt via de verklaring over beleggingsbeginselen die het bestuur heeft opgesteld en openbaar gemaakt door publicatie op de website. Deze verklaring wordt regelmatig geactualiseerd. Een andere norm stelt dat het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. En dat het bestuur in het jaarverslag rapporteert over de klachtenafhandeling en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien. BPZ beschikt over een reglement klachten- en geschillenprocedure. Dit reglement is op de website gepubliceerd. Per 1 juli 2023 is het klachten- en geschillenreglement gewijzigd. In de Wet toekomst pensioenen, die per 1 juli 2023 is ingegaan, is ook de definitie van een klacht en geschil opgenomen. Voor alle pensioenfondsen geldt voortaan dezelfde definitie van een klacht en een geschil. Over de behandeling van klachten zijn ook richtlijnen vastgesteld door de

Pensioenfederatie, waarin alle pensioenfondsen zijn vertegenwoordigd. Onze klachten- en geschillenregeling kwam op veel punten al overeen met de nieuwe wet en de richtlijnen van de Pensioenfederatie. Wel hebben we de definitie van een klacht en een geschil aangepast aan de wet.

Op 1 januari 2024 is de klachten- en geschillenregeling opnieuw gewijzigd. Dit had te maken met de oprichting van een nieuwe landelijke geschilleninstantie, de Geschillen Instantie Pensioenfondsen, afgekort GIP. Deze instantie behandelt klachten waarover deelnemers en pensioenfondsen het niet eens kunnen worden. Er is dan een geschil ontstaan. GIP bestaat uit de Ombudsman Pensioenen en de (externe) geschillencommissie. Als een deelnemer het niet eens is met de behandeling van een klacht door het pensioenfonds dan kan de klacht voorgelegd worden aan GIP.

Over de wijzigingen zijn nieuwsberichten op de website geplaatst en de websitepagina over klachten is aangepast. Verder is een stappenplan en infographic op de website geplaatst met uitleg over de behandeling van klachten en geschillen.

Maandelijks ontvangt het bestuur een klachtenrapportage van de uitvoerder. Hierin wordt gerapporteerd over de ontvangen klachten, de afhandeling hiervan en eventuele benodigde verbeteringen in het proces. Over de klachten wordt ook gerapporteerd in de Service Level Agreement rapportage die het bestuur op kwartaalbasis van de uitvoerder ontvangt. Er zijn in 2023 elf klachten ontvangen. Er zijn geen geschillen ontstaan (vervolg op afhandeling klachten). De klachten gingen over:

- het tijdstip van het webinar “nieuw in dienst” (niet inhoudelijk of over webinar zelf)
- de hoogte van het berekende pensioen in de planner, wat kwam door aanpassing van de flexfactoren per 1 januari 2023;
- het ontvangen van een bevestigingsbrief van aanmelden partner met vermelding van het verkeerde geslacht van de partner;
- bezwaar tegen invaren, waarover echter nog geen besluit is genomen door het bestuur;
- de hoogte van de toeslagverlening.

In lijn met aanbevelingen van de Pensioenfederatie in de gedragslijn “Goed omgaan met klachten” m.b.t. de opname van klachten in het jaarverslag kunnen we melden dat 1 klacht betrekking had op de pensioenberekening in het deelnemersportaal (planner), 4 klachten over toepassing van wet- en regelgeving (bezwaar invaren), 2 over informatieverstrekking (brieven partner) en 4 overig (ongenoegen m.b.t. webinar en hoogte toeslagverlening.)

De klachten zijn in een korte periode, naar tevredenheid van de betrokken deelnemers, afgehandeld.

2.4.2 Naleving van de wet- en regelgeving aangaande Privacy

De wet- en regelgeving aangaande privacy voor pensioenfondsen is geregeld via achtereenvolgens:

- de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Het betreft een verordening van de EU die vanaf haar inwerkingtreding op 25 mei 2018 rechtstreekse werking heeft in Nederland en de andere EU-landen;
- de Uitvoeringswet AVG. Het betreft hier aanvullende Nederlandse wet- en regelgeving boven op de AVG. Deze uitvoeringswet is tegelijk met de AVG in werking getreden;
- de Gedragslijn Verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen.

Het betreft een specifieke invulling van privacy gerelateerde aspecten voor pensioenfondsen. Deze Gedragslijn is door de Pensioenfederatie gepubliceerd en in werking getreden op 1 juli 2019. De naleving van deze Gedragslijn is bindend voor bij de Pensioenfederatie aangesloten leden, waaronder BPZ.

Het pensioenfonds heeft naar aanleiding van de AVG een privacybeleid opgesteld, welke laatstelijk gewijzigd is op 12 juni 2018. Tevens beschikt het fonds over een privacyverklaring. Met ingang van 2020 dient het fonds over de naleving van de Gedragslijn te rapporteren. Het fonds heeft ervoor gekozen om dat te doen via dit bestuursverslag. Ter waarborging van de naleving van deze Gedragslijn heeft het pensioenfonds verschillende maatregelen getroffen. De functionaris gegevensbescherming (FG) adviseert het pensioenfonds en monitort de naleving van de Gedragslijn. Jaarlijks rapporteert de functionaris hierover. Zijn conclusie over het jaar 2022 en 2023 was dat het pensioenfonds de implementatie van de AVG adequaat heeft uitgevoerd en geborgd. In 2022 is één beveiligingsincident bij Achmea gemeld bij de FG. Op basis van het advies van de FG was het niet nodig om dit incident te melden bij de AP. In 2023 is één incident opgetreden waarbij via een datalek bij een softwareprovider, die Achmea had ingeschakeld

om de klanttevredenheid van pensioenfondsen te onderzoeken, gegevens zijn gelekt. Gezien het geringe aantal gegevens van slechts 2 personen is het datalek niet gemeld bij de AP. Wel is door Achmea een melding gedaan bij de Functionaris Gegevensbescherming van BPZ.

2.5 Communicatie

Het communicatieplan vormde de leidraad voor de communicatie in 2023. De doelstelling van het fonds om clean, lean en mean te werken is ook bij communicatie het uitgangspunt. Zo efficiënt en effectief mogelijk werken, en daarbij gebruik maken van de inzet van de werkgevers. De volgende activiteiten zijn in 2023 uitgevoerd.

Website

De website www.pensioenfondszuivel.nl is de centrale plek voor alle informatie over BPZ. De website wordt actueel gehouden met berichten en maandelijks informatie over de dekkingsgraad. De website is voorzien van een Engelstalige pagina met basisinformatie voor buitenlandse deelnemers. Er is ook een deelnemersportaal. Deelnemers krijgen hiermee online toegang tot hun pensioengegevens.

Uniform pensioenoverzicht (UPO) en Pensioenregister

Deelnemers hebben per e-mail of per post bericht ontvangen dat het UPO is geplaatst op het deelnemersportaal. Op de website is tegelijkertijd een bericht over het UPO opgenomen. Het UPO bevat naast informatie over de opgebouwde pensioenen en te bereiken pensioenen ook informatie over de betaalde premie en de dekkingsgraad. Op het UPO staat ook in welk land het pensioen is ondergebracht en onder welke toezichthouder het pensioen valt. Ook moet op het UPO elke wezenlijke wijziging staan ten opzichte van het vorige UPO, wat ook in een begeleidende brief kan worden opgenomen. Ook krijgen slapers elk jaar een UPO. Het pensioen in scenario's staat sinds 2020 op het UPO. De berekeningen gaan uit van de pensioenrichtleeftijd. De informatie is daardoor net anders dan in het pensioenregister, waar wordt uitgegaan van de AOW-leeftijd. De bedragen zijn gebaseerd op een verwacht, een optimistisch en een pessimistisch economisch scenario. De boodschap is dat pensioen onzeker is én dat de koopkracht kan dalen door inflatie.

Contact met Sociale Partners

Jaarlijks ontvangen Sociale Partners de resultaten van de haalbaarheidstoets welke ook worden besproken met hen. Ook zijn Sociale Partners geïnformeerd over de verhoging van de pensioenopbouw per 1 januari 2024.

Werkgeversbijeenkomsten en nieuwsalert werkgevers

In maart en november 2023 vonden de werkgeversbijeenkomsten plaats. De eerste bijeenkomst was online, de tweede bijeenkomst is gehouden bij Achmea in Zeist. Deze bijeenkomsten worden georganiseerd door het bestuursbureau, de werkgeversadministratie van APS en het bestuur. De bijeenkomsten zijn voor alle partijen zeer waardevol. De bijeenkomsten stonden in het teken van de inhoud van de BPZ-pensioenregeling, de verhoging van de pensioenopbouw, de dekkingsgraad, werkgeversgerelateerde zaken zoals UPA en de premiebetaling, maar ook het nieuwe pensioenstelsel. Uiteraard was er gelegenheid om met elkaar in gesprek te gaan en om vragen te stellen aan het bestuur en de uitvoerder. Tijdens de bijeenkomst in Zeist kon ook kennis gemaakt worden met het klantteam van BPZ. Regelmatig zijn er in 2023 nieuwsalerts naar werkgevers verstuurd. Daarnaast werden werkgevers geïnformeerd over het verschijnen van de nieuwsbrief voor de deelnemers, relevante ontwikkelingen zoals wijzigingen in het UPO, de planning van de facturen, het verzoek om de jaarlijkse werkgeversverklaring tijdig aan te leveren en het jaarverslag.

Nieuwsbrieven

In 2023 zijn twee nieuwsbrieven per e-mail naar de deelnemers verstuurd. Daarnaast heeft BPZ samen met Sociale Partners een pensioenkrant uitgebracht over de nieuwe pensioenregeling in het nieuwe pensioenstelsel en de afspraken die hierover worden gemaakt in een nieuwe pensioen-cao. De nieuwsbrieven en de pensioenkrant zijn ook op de website geplaatst. In de nieuwsbrieven werden de volgende onderwerpen behandeld:

- Verhoging opbouwpercentage ouderdomspensioenen in 2023 van 1,30% naar 1,50%
- De verhoging van de pensioenen per 1 januari 2023 met 3%
- Aanpassing pensioenreglement 2023
- Bijsparen voor later?
- Het nieuwe pensioenstelsel
- Resultaten risicopreferentieonderzoek in oktober 2022
- Registreren van privé e-mailadres
- Publicatie jaarverslag 2022
- Aanpassing klachten- en geschillenregeling
- Ingang van de Wet toekomst pensioenen op 1 juli 2023
- 10 Q&A's over het nieuwe pensioenstelsel

Webinar 'Bijna met pensioen'

Eind 2023 is wederom het webinar 'Bijna met pensioen' gehouden, één sessie overdag en één sessie 's avonds. Doel van het webinar was deelnemers op de hoogte brengen van waar men op moet letten voordat men met pensioen gaat en om tijdig de persoonlijke situatie in kaart te brengen, zodat men niet voor verrassingen komt te staan. De doelgroep, deelnemers van BPZ in de leeftijd van 55 jaar en ouder, was zeer goed vertegenwoordigd en het webinar werd goed gewaardeerd door de aanwezigen. Na het webinar is de presentatie en een overzicht van de veelgestelde vragen met antwoorden gedeeld met de genodigden. Het webinar is goed gewaardeerd.

Webinar 'Nieuw in dienst'

Op 11 en 18 april 2023 is een webinar gehouden voor nieuwe deelnemers. Tijdens het webinar hebben zij uitleg gekregen over de opbouw van pensioen in het algemeen, de pensioenregeling in de zuivelsector, het pensioenfonds Zuivel en belangrijke life-events waarbij een deelnemer in actie moet komen. De webinars kenden een goede deelname en zijn gewaardeerd. Na afloop is de presentatie en een overzicht van veelgestelde vragen met de antwoorden gedeeld met de genodigden voor het webinar.

Potentiële werkgevers

Het bestuur stuurt jaarlijks informatie naar werkgevers in de Zuivel en aanverwante industrie die nog niet zijn aangesloten bij BPZ om hen te attenderen op het bestaan van BPZ.

Risicopreferentie en enquête nieuw regeling

Mensen denken verschillend over het beleggingsrisico dat zij willen en kunnen lopen voor hun pensioen. Om dit voor BPZ te onderzoeken is er in september en oktober 2022 een onderzoek gehouden naar deze zogenoemde 'risicopreferentie' onder onze deelnemers. De resultaten van het onderzoek zijn via de website gedeeld met de deelnemers. Het onderzoek is uitgezet onder alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden voor wie een e-mailadres bekend is. Ongeveer 15% van de actieven, 8% van de gewezen deelnemers en 20% van de pensioengerechtigden heeft deelgenomen aan het onderzoek. Volgens Ipsos, het externe bureau dat het onderzoek uitvoerde, zijn de uitkomsten representatief. De korte samenvatting is dat de risicohouding van de deelnemers bij BPZ redelijk vergelijkbaar is met deelnemers bij andere pensioenfondsen. Naarmate men ouder wordt, wordt men 'defensiever'. Anders geformuleerd, ouderen willen minder risico lopen dan jongeren. Het bestuur van BPZ heeft de uitkomsten in 2023 besproken. De uitkomsten zijn besproken met Sociale Partners (werkgevers en vakbonden) en worden meegenomen in de gesprekken over de nieuwe pensioenregeling onder het nieuwe pensioenstelsel.

2.6 Toezichthouders en contributies

De Autoriteit Financiële Markten (AFM), de Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) houden toezicht op pensioenfondsen. De AFM ziet toe op gedrag en communicatie. DNB beoordeelt de financiële aspecten. De AP ziet toe op de gegevensbescherming. Daarnaast is BPZ aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Het toezicht van de AFM betreft de informatie die pensioenfondsen volgens de wet aan deelnemers moeten geven. BPZ is in 2023 bij twee onderzoeken betrokken geweest van de AFM.

In september 2023 heeft BPZ de toezichtsrapportage van de AFM ingevuld. Er is geen inhoudelijke terugkoppeling ontvangen van de AFM. Verder heeft de AFM bij alle pensioenfondsen de informatie over de klachtenbehandeling op de website onderzocht en is een nieuwe vragenlijst (1-meting klachten) ingevuld en ingediend bij de AFM. In 2024 is hierover door de AFM gerapporteerd. BPZ behaalde, net als bij de 0-meting in 2022, een zeer goede score.

Begin oktober 2022 heeft het bestuur gerapporteerd over de communicatie over het besluit tijdelijke toeslagverlening. Begin 2023 heeft het bestuur van de AFM een brief hierover ontvangen. De AFM heeft geen maatregelen opgelegd.

DNB

Ook in 2023 heeft BPZ de gebruikelijke vragenlijsten van DNB ingevuld, te weten de vragenlijsten inzake integriteit, gedrag en cultuur, informatiebeveiliging, operationeel risicomanagement, missie, visie en strategie, marktrisico financiële risico's en de Wet toekomst pensioenen. In maart en november 2023 is de ingevulde vragenlijst inzake de stand van zaken rond de implementatie van de Wet toekomst pensioenen bij DNB ingediend. DNB heeft een terugkoppeling gegeven in juli 2023 waarop BPZ in september 2023 gereageerd heeft. Op de vragenlijst van november 2023 is eind januari 2024 een reactie van DNB ontvangen. Deze is eind februari 2024 door BPZ beantwoord, nadat eerst al een mondelinge toelichting was gegeven. Op de overige ingediende vragenlijsten is geen inhoudelijke reactie van DNB ontvangen.

BPZ heeft DNB regelmatig op de hoogte gehouden van het onderzoek dat heeft plaatsgevonden m.b.t. de uitbesteding van de pensioenadministratie en het vermogensbeheer. Ook is DNB geïnformeerd over de besluiten om over te stappen naar een andere pensioenuitvoeringsorganisatie en fiduciair manager. In verband hiermee is in 2023 de vragenlijst kritische uitbesteding voor de pensioenadministratie ingevuld en in 2024 die voor vermogensbeheer.

Ook bij andere voor het fonds belangrijke gebeurtenissen is DNB steeds op de hoogte gehouden.

Het pensioenfonds informeert DNB verder over alle wijzigingen in de statuten, de reglementen en de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Elke maand en elk kwartaal rapporteert het pensioenfonds aan DNB over de financiële positie inclusief de dekkingsgraad. Tot slot worden (her)benoemingen van bestuursleden, leden van het belanghebbendenorgaan en leden van de raad van toezicht vooraf ter toetsing aan DNB voorgelegd. Ook de benoeming van de sleutelfunctiehouders verloopt via DNB. In het verslagjaar zijn er geen aanwijzingen, dwangsommen en/of boetes door DNB opgelegd.

AP

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) is opgericht en aangewezen als toezichthouder op de AVG. De AP ziet toe op de 'meldplicht datalekken'. Deze meldplicht houdt in dat er direct een melding gedaan moet worden bij de AP zodra er sprake is van een ernstig datalek. In 2023 zijn er geen meldingen gedaan bij de AP. Er is één incident opgetreden waarbij via een datalek bij een softwareprovider gegevens zijn gelekt. De software van dit bedrijf is gebruikt bij een door Achmea ingeschakeld bedrijf om de klantentevredenheid van pensioenfondsen te meten. De gelekte gegevens betroffen de voor- en achternaam en het zakelijk telefoonnummer van 2 personen betrokken bij BPZ. Gezien het geringe aantal gegevens van slechts 2 personen is het datalek niet gemeld bij de AP. Wel is een melding gedaan bij de Functionaris Gegevensbescherming van BPZ. De externe partij heeft het datalek gedicht, een onderzoek ingesteld en maatregelen genomen om herhaling van dit incident te voorkomen.

Pensioenfederatie

De Pensioenfederatie is de overkoepelende belangenbehartiger van bijna alle Nederlandse pensioenfondsen.

De volgende tabel bevat een overzicht van de contributie die het fonds heeft betaald aan de AFM, DNB en de Pensioenfederatie over het jaar 2023.

Organisatie	2023
AFM	€ 11.945,00
DNB	€ 53.367,00
Pensioenfederatie	€ 18.263,00

2.7 Toekomstparagraaf

Het bestuur is vanaf 1 januari 204 aan de slag gegaan met de volgende speerpunten en gaat de komende tijd hiermee verder, voor zover nog niet afgerond:

- Per 1 april 2024 zal CTI de nieuwe fiduciair beheerder zijn. Veel aandacht zal worden besteed aan de overgang naar deze partij. Zeker voor de zogenoemde LDI portefeuille welke overgaat naar een eigen mandaat geldt dat er sprake moet zijn van een beheerste transitie.
- In 2024 is het bestuur voornemens om een uitbreiding van de beleggingsportefeuille met onder meer Credits te gaan onderzoeken. Ook zal in het kader van het nieuwe pensioenstelsel het beleggingsbeleid onderzocht worden.
- De Eigen risicobeoordeling (ERB) zal begin 2024 geactualiseerd worden als gevolg van de wijziging van de pensioenuitvoering naar Appel. Als het bestuur de opdracht van Sociale Partners aanvaardt voor de nieuwe pensioenregeling onder het nieuwe pensioenstelsel zal een nieuwe ERB moeten worden gedaan.
- In 2024 wordt zowel het ESG-beleid als de positie van het pensioenproduct onder SFDR in overleg met de fiduciair manager nader uitgewerkt
- Veel aandacht van het bestuur zal in 2024 uitgaan naar de verdere voorbereidingen rondom de uitvoering van het nieuwe pensioenstelsel. Er wordt samen met Sociale Partners gewerkt aan een transitieplan, waarvoor Sociale Partners verantwoordelijk zijn. De besluitvorming door het bestuur in het kader van de nieuwe regeling dient zorgvuldig te gebeuren. Er zijn veel berekeningen nodig waarover door het bestuur een evenwichtig besluit genomen moet worden. Daarnaast werkt BPZ zelf aan een implementatie- en communicatieplan, onder begeleiding van externe adviseurs. De inrichting van de nieuwe pensioenregeling en het te voeren beleggingsbeleid vraagt afstemming tussen diverse partijen, zoals met de nieuwe uitbestedingspartijen Appel en CTI.
- M.b.t. de haalbaarheidstoets in 2024 merkt het bestuur het volgende op. De minister voor armoedebeleid, participatie en pensioenen heeft aangegeven dat voor pensioenfondsen, die voornemens zijn volledig in te varen in het nieuwe pensioenstelsel, de verplichting voor het uitvoeren van de haalbaarheidstoets in 2024 vervalt. Dit moet nog in regelgeving worden uitgewerkt. DNB volgt het standpunt van de minister totdat e.e.a. in regelgeving is verwerkt. Aangezien BPZ voornemens is volledig in te varen heeft het fonds, op grond hiervan, de haalbaarheidstoets nog niet uitgevoerd en wacht de definitieve regelgeving op dit punt af.
- Nog steeds speelt de oorlog tussen Rusland en Oekraïne een grote rol op de financiële markten. De wereld heeft stevige sancties tegen Rusland ingesteld en blijft deze inzetten. De hoge inflatie, mede door deze oorlog, is inmiddels sterk ingedamd, maar kan in de toekomst weer opspelen. Ook is het risico op cybercrime mede als gevolg van de situatie in Oekraïne nog hoog. Ook de oorlog in het Midden-Oosten kan gevolgen hebben voor de wereldeconomie. De toekomstverwachtingen zijn onzeker. Het bestuur blijft de ontwikkelingen volgen.
- Het bestuur zal in 2024 onverminderd aandacht blijven geven aan ontwikkelingen op het gebied van informatiebeveiliging en de eigen IT-omgeving onderhouden en verder verbeteren, zodat deze weerbaar blijft tegen cybercrime. Het IT-risico is per saldo kleiner geworden. BPZ moet ook rekening houden met Europese regelgeving op het gebied van informatiebeveiliging. De Verordening over digitale operationele weerbaarheid (DORA) brengt minimumvereisten voor de digitale weerbaarheid van financiële instellingen en stelt regels om de risico's bij uitbestedingspartijen te beheersen. Ook pensioenfondsen moeten voor 17 januari 2025 aan de vereisten voldoen. BPZ zal in 2024 aan de slag gaan met deze vereisten.

- Na deelname aan de pilot Kader datakwaliteit in 2022 is het bestuur in het tweede kwartaal van 2023 gestart met het project datakwaliteit in het kader van Wet toekomst pensioenen. BPZ heeft hiervoor de fasering gehanteerd zoals beschreven in het service-document Kader Datakwaliteit-Wet toekomst pensioenen. Begin 2024 is van de betrokken accountant EY het rapport met de feitelijke bevindingen n.a.v. de door EY verrichte controlerende werkzaamheden ontvangen. Het bestuur heeft op basis van het onderzoeksrapport van EY vastgesteld dat er geen herstelwerkzaamheden nodig zijn en het huidige beheersingsraamwerk effectief is ten aanzien van de datakwaliteit. Dit betekent dat de fase “get clean” door BPZ is afgerond. In het voorjaar van 2024 is de partiële beoordeling in het kader van datakwaliteit ingediend bij DNB. BPZ wacht nog op een oordeel van DNB. In 2024 is BPZ aan de slag gegaan met de volgende fase, namelijk “stay clean”.
- In 2024 gaat BPZ verder aan de slag met de transitie van de pensioenadministratie van APS naar Appel. Per 1 januari 2025 gaat de administratie over. Dat is een grote operatie. Het overhevelen van gegevens van het ene naar het andere systeem moet goed gebeuren. In de tussentijd moet de dienstverlening aan zowel de deelnemers als de werkgevers op peil blijven. APS en Appel zullen dat intensief voorbereiden in de komende tijd. Het bestuur is daarbij betrokken en alle partijen spannen zich in om daar een gedegen traject van te maken. BPZ heeft voor de overgang een ervaren externe projectmanager ingeschakeld.
- Nog steeds is de situatie rond de veehouderij in Nederland en de voorgenomen maatregelen van de overheid om de stikstof te reduceren onzeker. De verminderde uitstoot van stikstof (in de vorm van mest) moet de biodiversiteit in natuurgebieden ten goede komen. Een krimpende veehouderij zal gevolgen hebben voor de aanlevering en daarmee de verwerking van melk. Het is nog niet duidelijk wat de gevolgen zijn voor de werkgelegenheid en winstgevendheid in de sector. Ook op Europees gebied spelen er nog diverse ontwikkelingen op dit punt.

3. Financieel beleid

3.1 Inleiding

Voor de jaarlijkse pensioenopbouw ontvangt het fonds premie. Bij tekorten kan het fonds niet terugvallen op de aangesloten werkgevers. Als in een bepaald jaar de pensioenpremie niet voldoende is om de nagestreefde pensioenopbouw voor dat jaar te realiseren, dan wordt de pensioenopbouw in dat jaar verminderd tenzij anders in het premietekort kan worden voorzien. Tegelijk zien zowel het bestuur als de Sociale Partners het niet-indexeren als een vorm van korten. Daar de vastgestelde vaste pensioenpremie niet afdoende is om met minimaal beleggingsrisico zowel de nominale pensioenen als de gewenste waardevastheid te realiseren, moet het bestuur een bepaalde mate van beleggingsrisico accepteren om indexatie mogelijk te maken. Risico nemen betekent gelijktijdig een kans op korten. Op langere termijn vinden het bestuur en de Sociale Partners het zo veel mogelijk realiseren van toeslagen (indexaties) met een wat grotere kans op korten belangrijker dan een nominaal gelijkblijvend pensioen met een kleine kans op korten. Om die reden neemt het fonds een afgewogen mate van risico in de beleggingen. Het beleggingsbeleid van een pensioenfonds is van cruciaal belang bij het nastreven van de geformuleerde ambitie. Het is, gegeven de gekozen risicohouding, uiteindelijk bepalend voor het te realiseren pensioenresultaat van de deelnemers.

Een ALM-studie is één van de hulpmiddelen voor pensioenfondsen om inzicht te krijgen in de gevolgen van beleidsopties waaruit gekozen kan worden voor het op koers houden van het fonds. ALM staat voor Asset Liability Management. ALM-studies behandelen de samenhang tussen de beleggingen (Assets) en de pensioenverplichtingen (Liabilities). Hierbij speelt een belangrijke rol waar het pensioenfonds naar toe wil (ambitie) en welke risico's men daarbij wil nemen (risicohouding). In 2021 is de laatste ALM-studie gedaan. Het beleggingsbeleid wordt in paragraaf 3.4.2 beschreven. De pensioenregeling komt aan bod in paragraaf 4.2. Het bestuur beoordeelt jaarlijks of en in hoeverre het verlenen van een toeslag mogelijk is. Er wordt geen ex-ante maatstaf voor de toeslagverlening gehanteerd. Het bestuur betreft in zijn beoordeling over toeslagverlening onder meer:

- de financiële positie van het fonds en de eisen die de Pensioenwet daaraan stelt;
- de beleidsdekkingsgraad van het fonds en de vrije reserve van het fonds in het bijzonder.

In 2023 heeft het bestuur afgeweken van de vereiste toekomstbestendigheid bij toeslagverlening door gebruik te maken van de tijdelijk versoepelde regelgeving (Motie Van Dijk). Dit heeft geleid tot een verhoging van de aanspraken van 3% per 1 januari 2024. Bij dit besluit heeft het bestuur hiertoe gekeken naar de financiële ruimte en de evenwichtigheid van het te nemen besluit. Voor wat betreft de financiële ruimte heeft het bestuur beoordeeld in welke mate het na indexatie een daling van de financiële markten kon opvangen rekening houdend met een gewenste reserve voor het invaren onder het pensioenakkoord. Het resterende bedrag zou dan beschikbaar kunnen zijn voor de toeslagverlening. In het kader van de evenwichtigheid heeft het bestuur de effecten van de verhoging per generatie in kaart laten brengen. Hieruit blijkt dat door nu te verhogen de 50-minners naar verwachting in de toekomst iets meer zullen krijgen. Het verschil is echter klein. Het bestuur heeft de belangen van alle leeftijdsgroepen afgewogen en geconcludeerd dat het verantwoord en evenwichtig is om voor iedereen de pensioenen per 1 januari 2024 te verhogen met 3%.

3.2 Resultaat boekjaar en verloop dekkingsgraad

Het saldo van baten en lasten over het afgelopen jaar kan als volgt worden geanalyseerd:

x € 1.000	2023
Beleggingsopbrengsten ³	34.495
Premie	27.739
Waardeoverdrachten	-697
Kosten	136
Uitkeringen	-8
Sterfte	1.377
Arbeidsongeschiktheid	-646
Overige kanssystemen	15
Herverzekering	-72
Toeslagverlening	-17.606
Overige incidentele mutaties	-1.986
Andere oorzaken	0
Totaal	42.747

Het resultaat op sterfte bedraagt 1.377 positief. Het resultaat op sterfte is hoger dan vorig jaar. Het aantal deelnemers dat is overleden of waarvoor een ingegaan partnerpensioen is ingegaan is hoger dan in 2022. Doordat de rente voor het ingegane partnerpensioen primo 2023 echter fors gestegen is ten opzichte van de rente primo 2022 (primo 2022 0,64%, primo 2023 2,34%) is het resultaat positief.

Het resultaat op arbeidsongeschiktheid bedraagt 646 negatief. Dit komt met name doordat het aantal arbeidsongeschikten over 2023 is toegenomen met 43 van 145 naar 188.

Het resultaat op Overige incidentele mutaties bedraagt 1.986 negatief.

Per 1 januari 2024 is het opbouwpercentage van het ouderdomspensioen verhoogd van 1,50% naar 1,80%. In de schadereserve is extracomptabel rekening gehouden met deze wijziging. Het (verwachte) resultaat van deze wijziging is opgenomen in de TV per 31 december 2023 en bedraagt 1.838 negatief. In verband met terugwerkende kracht mutaties is de impact van de verhoging van het opbouwpercentage per 31 december 2022 (van 1,30% naar 1,50%) iets hoger dan vorig jaar ingeschat waardoor een resultaat is opgetreden van 124 negatief.

In 2023 heeft het bestuur besloten om vanaf 2024 de pensioengrondslag voor premievrije opbouw te hanteren in plaats van het salaris. Ook voor bestaande arbeidsongeschikte deelnemers is dit uitgevoerd (voor zover de verleende indexatie per 1 juli 2022 en 1 januari 2023 niet tot een hoger recht heeft geleid). De impact hiervan is 24 negatief.

Het verloop van de dekkingsgraad kan als volgt worden gespecificeerd:

Dekkingsgraad per 1 januari 2023	113,1%
Premie	3,3%
Uitkeringen	0,1%
Toeslagverlening	-3,9%
Verandering van de rentetermijnstructuur	-2,6%
Rendement op beleggingen	7,9%
Overige oorzaken en kruiseffecten	-0,3%
Dekkingsgraad per 31 december 2023	117,6%

³ De beleggingsopbrengsten zijn het saldo van de resultaten op de beleggingen en de impact van de wijziging in de rentetermijnstructuur.

Het bovenstaande verloop is gebaseerd op de gangbare methodiek van DNB voor alle pensioenfondsen. Daarbij wordt verondersteld dat de betaling van de premie en de inkoop van de jaarlijkse pensioenopbouw volledig plaatsvindt per 1 januari van het jaar. Ook wordt daarbij uitgegaan van de op 1 januari geldende rente. De rente is in het afgelopen boekjaar gedaald en wordt weergegeven in het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur. De post overige oorzaken en kruiseffecten wordt met name verklaard door kruiseffecten. Door de grote uitslagen in het afgelopen jaar kunnen technisch gezien niet alle posten een-op-een zuiver worden toegerekend en ontstaat er een post kruiseffecten.

3.3 Kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

x € 1.000	2023
Kostendekkende premie	85.190
Gedempte kostendekkende premie	94.235
Feitelijke premie	
- Actuarieel benodigd voor inkoop nieuwe aanspraken (I)	68.381
- Opslag uitvoeringskosten (II)	2.107
- Toevoeging aan eigen vermogen (III)	27.875
Totaal (I + II + III)	98.363

De toevoeging aan het eigen vermogen bestaat uit:

Resultaat op premie*	: 27.739
Opslag kosten uit premie	: 2.243
Werkelijke kosten	: -2.247
Vrijval kostenopslag uit Technische Voorziening	: <u>140</u>
Totaal	27.875

*Het resultaat op premie is hier opgenomen exclusief de premies herverzekering van 72.

De toevoeging aan het eigen vermogen van € 27.875 heeft betrekking op het volgende. Dit bedrag is gelijk aan de som van het resultaat op premie zijnde € 27.739 (feitelijk premie minus de benodigde premie, zonder rekening te houden met de premies herverzekering) en het resultaat op kosten van 136. Beide resultaten maken onderdeel uit van het totale resultaat over 2023 zoals vermeld in de tabel op bladzijde 34 en ook op bladzijde 69 (het saldo van baten en lasten 2023)

Bij de bepaling van de gedempte premie wordt gebruik gemaakt van een rentetermijnstructuur die gebaseerd is op het verwachte rendement en een opslag voor toeslagverlening. Het verwacht rendement is gebaseerd op de beleggingsmix van het fonds en de bijbehorende rendementen, waarbij de rendementen per beleggingscategorie gelijk zijn gesteld aan de maximale rendementen zoals voorgeschreven door de Commissie Parameters.

Het gehanteerde verwachte rendement op risicovrije vastrentende waarden wordt bepaald op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur en ligt dan in principe voor een periode van vijf jaar vast. Het bestuur heeft eind 2023 besloten om gebruik te maken van de door de Minister geboden mogelijkheid om het verwachte rendement tussentijds opnieuw vast te kunnen stellen. Het verwachte rendement wordt voor de komende jaren dan gebaseerd op de rentetermijnstructuur per 30 november 2023. Verder is bij de vaststelling van de rendementscurve het bepaalde in artikel 4, lid 3 en lid 4 en artikel 23a van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen, de beleidsregels van DNB en het per 1 januari 2024 geldende strategische beleggingsbeleid in acht genomen. Het bestuur van het pensioenfonds heeft ervoor gekozen om ook de toeslagcurve, die in beginsel voor 5 jaar vastligt, opnieuw vast te stellen per 1 januari 2024. Hierbij wordt uitgegaan van het meest recente ingroeipad (per 17 augustus 2023).

Dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds per 31 december 2023 is 117,6%, hetgeen een stijging betekent van 4,5%-punt ten opzichte van de actuele dekkingsgraad per 31 december 2022 (113,1%). De gedaalde rente heeft ertoe geleid dat de pensioenverplichtingen zijn gestegen. De waarde van de beleggingsportefeuille is sterker gestegen waardoor er ruimte was voor toeslagverlening. Deze verleende toeslag heeft vervolgens tot een hogere waarde van de pensioenverplichtingen geleid. De beleidsdekkingsgraad bedraagt per 31 december 2023 121,6%, ten opzichte van 114,1% per 31 december 2022.

Het bestuur monitort de premiedekkingsgraad. Elk jaar in december neemt het bestuur een besluit over de pensioenopbouw die voor de feitelijke premie kan worden gefinancierd. Wanneer het bestuur, in het kader van de evenwichtige belangenafweging, van mening is dat de premiedekkingsgraad te laag wordt, zal het bestuur besluiten om de hoogte van de pensioenopbouw naar beneden bij te stellen. De ex-post vastgestelde premiedekkingsgraad is in 2023 141%. Per 1 januari 2024 kon het bestuur mede op basis van de aangepaste gedempte actuariële premie besluiten om het opbouwpercentage te verhogen van 1,5% naar 1,8%.

Oordeel van de certificerende actuaaris over de vermogenspositie

Uit het rapport van de certificerende actuaaris:

“De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien toereikend vastgesteld.

- Vereiste dekkingsgraad ultimo 2023 : 120,1%
- Minimaal vereiste dekkingsgraad ultimo 2023 : 104,9%
- Aanwezige dekkingsgraad ultimo 2023 : 117,6%
- Beleidsdekkingsgraad ultimo 2023 : 121,6%

De vermogenspositie van het Pensioenfonds is naar onze mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen). Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.”

3.4 Beleggingen

3.4.1 Terugblik economie en financiële markten

Aandelenmarkten

De aanname dat centrale banken hun restrictieve monetaire beleid snel zouden gaan versoepelen, hielp in januari de wereldwijde aandelenmarkten aan een goed begin van het jaar. Door de problemen bij enkele regionale banken in de VS stak in maart de vrees voor een financiële crisis de kop op. Doordat de autoriteiten snel ingrepen, sloten de aandelenmarkten het eerste kwartaal fors in de plus af. Met het conflict in Gaza trad het geopolitieke risico op 7 oktober 2023 weer op de voorgrond. Vanaf november zaten obligaties en aandelen weer in de lift. Beleggers begonnen erop te anticiperen dat de beleidsrentes eerder en sterker zouden worden verlaagd. De MSCI AC World Index sloot het laatste kwartaal af met een winst van 10,7% en heel 2023 met een stijging van 20,1%. Tegen deze achtergrond wonnen aandelen uit opkomende markten in 2023 slechts 7,0%. Binnen ontwikkelde markten deden Amerikaanse indices het uitstekend. De index steeg 2023 met 24,2%. De Nasdaq Composite Index sloot het jaar 43,4% hoger af. Diverse Europese indices bereikten in december ook de hoogste stand ooit. Wereldwijd liet in 2023 de technologiesector een aanzienlijke outperformance zien. Groeiaandelen deden het ook veel beter dan waarde-aandelen.

Monetair beleid

De ECB verhoogde in 2023 haar drie basisrentetarieven in februari en maart met 50 bps en vervolgens in mei, juni, juli en september steeds met 25 bps. De CPI daalde jaar-op-jaar van 8,6% in januari naar 2,9% in oktober en 2,4% in november. De kerninflatie was in november afgezwakt tot 3,6%. Daarnaast bleef de economische groei in de eurozone laag en begon de zwakke vraag de werkgelegenheid aan te tasten. Uit de notulen van de ECB-vergadering van 26 oktober bleek dat vooral over de negatieve risico's voor de economische groei werd gesproken en dat ECB-president Christine Lagarde tot slot zei dat niet over verlaging van de rente was gesproken. Eind december duidde de OIS op drie renteverlagingen van 25 bps in het eerste halfjaar van 2024.

Obligatiemarkten

De bewegingen op de obligatiemarkten in de eurozone werden bepaald door de verwachtingen van de ECB en de Fed en de onrust in de bankensector in maart. In het eerste kwartaal bewoog de rente op de tienjarige Duitse Bund zich tussen 2,00% en 2,75%. De marktfluctuaties werden meermaals versterkt door de reactie van sommige beleggers. Dit was onder meer het geval toen de ECB haar basisrentetarieven op 16 maart met 50 bps verhoogde. De rente op de tienjarige Duitse Bund daalde hierdoor zelfs even onder 2,00%. Nadat het risico van een systemische financiële crisis was afgewend, fluctueerde de rente op de tienjarige Duitse Bund in het tweede kwartaal richtingloos tussen 2,20% en 2,50%. Pas in juli brak die door de grens van 2,50% om begin oktober 2,97% aan te tikken. Ondanks de nog altijd restrictieve retoriek van de ECB daalde de Duitse tienjaarsrente hierna sterk, versterkt door de verslechterende economische condities in de eurozone en de afzwakkende inflatie. De rente op de tienjarige Duitse Bund bereikte op 27 december 1,90% en eindigde het jaar op 2,02% (-55 bps ten opzichte van eind 2022).

3.4.2 Gevoerd beleid en resultaat

Het beleggingsbeleid is gebaseerd op de door het bestuur geformuleerde algemene uitgangspunten en beleggingsbeginselen, en op de risicohouding van BPZ. De beleggingsportefeuille bestaat uit een matching portefeuille die tot doel heeft het renterisico van de verplichtingen tot een bepaald niveau af te dekken en een return portefeuille die tot doel heeft additioneel rendement te behalen boven het rendement van de verplichtingen. Het rendement van de totale portefeuille en de benchmark bedroeg in 2023:

	Portefeuille	Benchmark
Totale portefeuille inclusief valuta afdekking	10,50%	8,95%
Totale portefeuille excl. valuta afdekking	10,49%	8,93%

De valuta-afdekking heeft een positieve bijdrage geleverd van 0,02%. De valuta-afdekking betreft 50% van het dollar risico binnen de portefeuille aandelen wereldwijd ontwikkelde markten. De wisselkoers EUR/USD heeft een stijging van 3,53% geboekt in twaalf maanden tijd. De dollar is dus per saldo in waarde afgenomen ten opzichte van de euro.

Hierdoor is het resultaat van de valuta-afdekking positief. De outperformance van de portefeuille ten opzichte van de benchmark is het saldo van een outperformance op de matching portefeuille en een outperformance op de return portefeuille. Deze outperformance van de beleggingsportefeuille t.o.v. de benchmark is bijna volledig toe te rekenen aan de matching portefeuille. Hieronder geven wij daarop een toelichting.

Matching portefeuille

De matching portefeuille heeft voornamelijk als doel de toekomstige betalingen van "nominale" pensioenverplichtingen zo goed mogelijk te faciliteren. De huidige waarde van deze verplichtingen wordt bepaald door de swaprente, die daarom als benchmark dient van de matching portfolio. In de matching portefeuille mag belegd worden in staats- en staatsgerelateerde obligaties, hypotheek & Liability Driven Investment (LDI) fondsen. Binnen de LDI-fondsen worden voornamelijk staatsobligaties (Nederland, Duitsland, Frankrijk en Oostenrijk) gebruikt, aangevuld met renteswaps en futures. Swaps zijn afgeleide rente index producten, waarin een variabele rente uitgeruild wordt tegen een vooraf vastgestelde vaste rente. Indien de rente daalt, zoals dat in 2023 het geval geweest is, stijgt de waarde van de rente gedreven beleggingen. Hoe groter de daling van de rente, hoe groter de waardeverhoging van de portefeuille, maar dus ook de stijging van de contante waarde van de pensioenverplichtingen. In de matching portefeuille wordt dus belegd in een aantal verschillende categorieën, terwijl de benchmark puur bepaald wordt door de waardeontwikkeling van de renteswap markt. De waardeontwikkeling van staatsobligaties en hypotheek wordt echter bepaald door de desbetreffende rentemarkten, die niet per definitie hetzelfde bewegen als de swaprentes. Door een weloverwogen keuze te maken kan daarom een mogelijke risicopositie ingenomen worden ten opzichte van de swaprente, in zowel looptijden als beleggingscategorie. Indien de gehele matching portefeuille in swaps geïnvesteerd zou zijn, met een vergelijkbare indeling als het verwachte leeftijdenprofiel van de deelnemers, zal er minder risico bestaan tussen de waarde van de matching portefeuille en de benchmark (de verplichtingen van het pensioenfonds). Er bestaat dan ook geen kans op winst, dan wel verlies.

Het behaalde rendement op de geschaalde matching portefeuille is 1,82% meer positief dan het rendement van de benchmark, zijnde de waardeverandering van de pensioenverplichtingen. Dit verschil komt door de ingenomen risicoposities. We onderscheiden de volgende risico factoren voor het creëren van rendement:

- **Swap Spread** – het verschil tussen de ontwikkeling van de rente van niet op swap gebaseerde beleggingen, zoals bijvoorbeeld staatsobligaties, versus de swaprente. Daarnaast is er een verschil tussen de variabele rente in de swap: de zogenaamde Euribor - €STR-basis. De Euribor wordt gebruikt om de contante waarde van de verplichtingen te berekenen, terwijl de €STR-rente gebruikt wordt om de waarde van de swaps te bepalen. Het verschil tussen deze beide rentes over de looptijd van de swaps heeft tevens een significante impact. Dit zogenaamde basis effect wordt binnen het gebruikte attributiesysteem geattribueerd naar Duratie en Curve en kunnen niet separaat geattribueerd worden.
- **Duratie/Looptijd** – de looptijd/lengte van de instrumenten in de matching portefeuille kan bewust verschillen van de looptijd van de verplichtingen.
De impact van duration is normaal gesproken beperkt omdat op maandbasis de duratie van de portefeuille gelijkgezet wordt aan de beoogde duratie. Echter, dit jaar was het effect -2,46%. Dit is met name veroorzaakt door de negatieve performance van duratie in het vierde kwartaal (-3,94%). Doordat de attributie wordt gedaan ten opzichte van de Duitse staatsrente en dus niet ten opzichte van swap werkt dit niet alleen door in de berekening van spread rendementen, maar ook bij yield curve en duration effecten. Deze methodiek is een belangrijke reden voor het groter dan verwacht verschil bij het duration effect.
- **Rentetermijn structuur, “curve”** – in een perfect “gematchte” portefeuille zullen de verwachte kasstromen van zowel de beleggingen als de verplichtingen identiek zijn. BPZ belegt relatief wat meer op kortere termijn, en wat minder op de lange looptijden. Hierdoor ontstaat een risicopositie. Een voorbeeld hiervan is als de rentetermijnstructuur kantelt, waarbij de kortetermijnrente daalt, en de lange termijn rente stijgt. In 2023 is de rentecurve relatief sterk veranderd. Tot en met de looptijd van 38 jaar is de rente gedaald, daarna is de rente weer licht gestegen. Hierdoor is een curve resultaat ontstaan.

Over de laatste 5 jaar gemeten hebben we alleen deze drie factoren en de totaal excès return uiteengezet in de onderstaande tabel, om zodoende inzicht te geven in de risico's die genomen zijn en hoe deze uitgewerkt hebben:

	2023	2022	2021	2020	2019
Swap spread	0,17%	-6,4%	+0,8%	-0,9%	-1,3%
Duratie	-2,46%	-0,2%	-0,5%	-0,7%	+0,5%
Curve	1,73%	-5,5%	-1,2%	+0,1%	-1,7%
Totaal*	1,82%	-11,6%	+1,3%	-3,4%	-2,0%

* Betreft het totaal excès return over het jaar. Naast de drie genoemde factoren spelen er meer factoren die het totaal beïnvloeden (niet getoond). De drie factoren tellen derhalve niet op tot het totaal.

Matching portefeuille - Staatsobligaties

Er is in 2019 belegd in Spaanse, Belgische, Franse, Oostenrijkse en Ierse staatsobligaties. De performance van staatsobligaties was 9,06%. De performance van de benchmark is hieraan gelijkgesteld.

Matching portefeuille - Staatsobligaties AAA

De performance van de staatsobligaties AAA was 8,42%. De performance van de benchmark is hieraan gelijkgesteld.

Matching portefeuille - Nederlandse Hypotheken

De performance van de Nederlandse Hypotheken was 1,41%. De performance van de benchmark is hieraan gelijkgesteld.

Return portefeuille

In 2018 is gestart met een onderzoek naar een verdergaand ESG-beleid voor de beleggingen van BPZ. De veranderende omgeving en maatschappelijke visie op duurzaam beleggen maakte dat onderzoek zonder meer relevant. Na een enquête onder de deelnemers over duurzame beleggingen, een onderzoek naar de beschikbare ESG-indices voor zowel wereldwijde aandelen ontwikkelde markten als aandelen opkomende markten (Emerging Markets) en de selectie van mogelijke uitvoerders voor het beheer van de duurzame aandelen, is besloten om in 2020 de aandelenportefeuilles passief in te richten en hiervoor de MSCI- indexen voor maatschappelijk verantwoord beleggen (MSCI SRI) als leidraad te hanteren. Deze transitie is in 2020 geïmplementeerd. De MSCI SRI indexen zijn ontworpen om de prestaties weer te geven van bedrijven met hoge scores op het gebied van milieu, maatschappij en bestuur (ESG). De indexen hanteren een 'best-in-class' selectie benadering om zich te richten op de top 25% bedrijven in elke sector volgens hun MSCI ESG-ratings.

Er is gekozen voor deze duurzame indices omdat daarbij sprake is van een sector- en landenimplementatie analoog aan de breed gespreide algemene MSCI-indexen. Dit leidt ertoe dat de zogenoemde tracking error (een maat voor afwijking van het verwachte rendement) ten opzichte van deze algemeen gespreide indexen beperkt is. Door de ontwikkelingen op de beurs is de weging van het aandeel Microsoft Corporation binnen het de MSCI World SRI index afgelopen jaren toegenomen. Het bestuur heeft begin 2022 besloten het concentratierisico dat hierdoor ontstaan is te mitigeren door in 2022 een overstap te maken naar een vergelijkbare index, maar dan met een maximale exposure van 5% per onderliggend aandeel. De uitvoering van de duurzame beleggingen in aandelen ontwikkelde markten vindt plaats via een passief mandaat dat wordt uitgevoerd door BNP Nederland.

Voor de belegging in de duurzame aandelen in Emerging Markets is een beleggingsfonds c.q. ETF geselecteerd en wel het UBS ETF (LU) MSCI Emerging Markets Socially Responsible UCITS ETF (LU1048313891). Deze ETF repliceert de MSCI Emerging Markets SRI Low Carbon Select 5% Issuer Capped Index.

Het rendement van de return portefeuille bedroeg in 2023:

	Portefeuille	Benchmark
Return portefeuille exclusief valuta-afdekking	17,47%	17,03%

Inclusief de afdekking van de valuta was het rendement op de returnportefeuille 17,58%

De valuta-afdekking heeft in 2023 positief bijgedragen aan het rendement op de return portefeuille. Binnen de return portefeuille is een outperformance van 0,37% gerealiseerd. De return portefeuille wordt passief belegd. Daarom wordt op voorhand verwacht dat het rendement van de returnportefeuille heel dicht bij het rendement van de benchmark ligt. De beheer- en transactiekosten hebben wel een negatief effect op het rendement van de beleggingen, maar niet op het rendement van de benchmark. In de benchmark worden namelijk geen beheer- en transactiekosten meegenomen. De performancecijfers zijn hieronder verdeeld naar de diverse onderdelen van de return portefeuille. Binnen alle mandaten is een lichte outperformance gemaakt ondanks de passieve doelstelling van de mandaten/fondsen. Fondsen maken vanuit kosten efficiënte overwegingen de keuze om geen volledige replicatie van de onderliggende benchmark te doen. Dit kan leiden tot kleine over- of onder-rendementen. In 2023 heeft dit tot een outperformance geleid.

Binnen de returnportefeuille zijn de rendementen per categorie als volgt geweest:

	Portefeuille	Benchmark	Outperformance
Aandelen wereldwijd ontwikkelde markten	19,3%	18,75%	0,46%
Aandelen opkomende markten	21,48%	20,77%	0,59%
Obligaties Opkomende Markten Lokale Valuta (OOM LV)	8,88%	8,89%	0%
Obligaties Opkomende Markten Lokale Valuta (OOM HV)	7,10%	7,33%	-0,21%

BPZ heeft gekozen voor passieve invulling van de beleggingscategorieën. Hierbij verwacht BPZ rendementen te realiseren die dicht bij de rendementen van de benchmark liggen.

Overzicht behaalde rendementen

De volgende tabel geeft de performance over 2023 weer uitgesplitst naar de verschillende categorieën waarin BPZ belegt.

	Rendement portefeuille in %	Rendement benchmark in %
Matching portefeuille	5,53	3,64
LDI-fondsen		
LDI all Maturities	7,79	9,57
10-20 jaar	-	-
20-25 jaar	13,46	10,96
25-35 jaar	8,98	5,23
35-50 jaar	5,54	-1,37
Money Market Funds	3,47	3,23
(Staats)obligaties	9,06	9,06
Staatsobligaties AAA	8,42	8,42
Nederlandse Hypotheken	1,41	1,41
Return portefeuille	17,47	17,03
Aandelen wereldwijd ontwikkelde markten	21,48	20,77
Aandelen opkomende markten	3,74	4,30
OOM LV	8,88	8,89
OOM HV	7,10	7,33
Totaal exclusief valuta-afdekking	10,49	8,93
Totaal inclusief valuta-afdekking	10,50	8,95

De vermogensbeheerkosten zijn beschreven in paragraaf 3.6.

Prudent person

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid staat de "prudent person" regel centraal en worden de uitgangspunten gehanteerd zoals opgenomen in de verklaring beleggingsbeginselen (zie de website van BPZ).

Beleggingsbeleid

De beleggingsportefeuille bestaat uit een matching en een return portefeuille. In de volgende tabel is aangegeven hoe groot de matching en return portefeuille in 2023 zijn, met daarbij de minimum en maximum allocatie.

Onderdeel	Strategische norm	Minimum	Maximum
Matching portefeuille	60%	55%	65%
Return portefeuille	40%	35%	45%
Liquide middelen	0%	0%	5%
Totaal	100%		

Herbalancering

In de strategische beleggingsmix geldt voor elke beleggingscategorie niet een enkel percentage maar een bandbreedte. Maandelijks wordt via de premiestortingen bijgestuurd richting de strategische gewichten. Daarnaast wordt wekelijks gemonitord of de portefeuille binnen de bandbreedtes blijven. Eens per jaar, per februari, wordt de portefeuille gelijkgezet aan de strategische gewichten.

Matching portefeuille

In lijn met de doelstelling van het bestuur om rekening te houden met de verplichtingenstructuur en de bevindingen uit de ALM-studie, wordt het renterisico gereduceerd. De afdekking van het renterisico wordt vormgegeven in de matching portefeuille. Deze is voor het grootste deel ingevuld met LDI-fondsen, ten einde een adequate afdekking van het renterisico en het bijbehorende curverisico te kunnen bereiken. Door gebruik te maken van LDI-fondsen is het niet nodig om een eigen portefeuille rentederivaten aan te houden. De matching portefeuille bevat daarnaast ook staats en staatsgerelateerde obligaties, Nederlandse Hypotheken en Cash. Het fonds belegt in verschillende LDI-fondsen met verschillende looptijden. Maandelijks wordt door BNP de nieuwe inleg verdeeld binnen de matching portefeuille zodanig dat de gewenste mate van renteafdekking resulteert en het curverisico binnen de restricties blijft. Het strategische belang in hypotheek binnen de matching portefeuille is 15%. Dit is 9% van de totale portefeuille. Eind 2023 was de allocatie naar hypotheek binnen de matching portefeuille net iets boven de 14%, en dus iets onder het strategische niveau van 15%. Er staat nog een commitment naar de hypotheekfondsen open van 7 miljoen. De verwachting is dat in de loop van 2024 de allocatie naar hypotheek rond de gewenste 15% ligt waardoor er geen extra commitment naar hypotheek is uitgezet.

Sinds oktober 2021 is binnen de matchingportefeuille de mogelijkheid gecreëerd om een allocatie naar cash aan te houden. Hiermee kan de rente afdekking binnen het bestaande risicoprofiel op een meer kostenefficiënte wijze worden vormgegeven. De gewenste renteafdekking van 55% van de marktwaarde verplichtingen wordt voor een belangrijk deel op de langere looptijden bereikt door de swaps die onderdeel zijn van de verschillende LDI-fondsen. Door in aanvulling hierop een deel in cash (geldmarktfonds) te beleggen kan de gewenste afdekking op een meer flexibele manier worden ingevuld zonder dat er aan- en verkopen van de LDI-fondsen hoeft plaats te vinden.

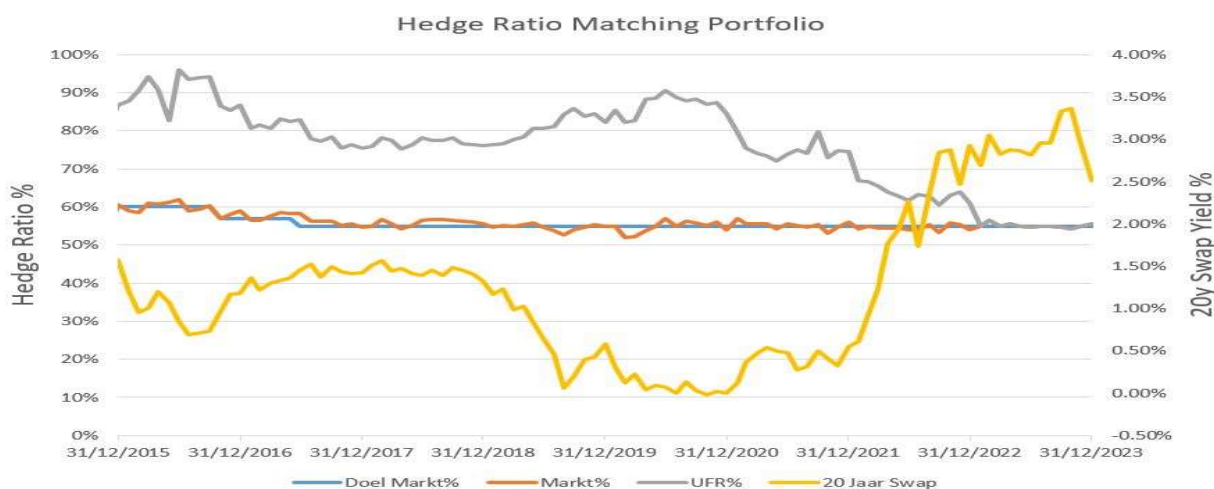
De swap-afdekking binnen de LDI-fondsen verkleint ook het mismatch risico binnen de matching portefeuille omdat de waardeontwikkeling van de swaps in lijn is met de waardeontwikkeling van de verplichtingen. In 2021 is gekozen voor het geldmarktfonds BNP INSTICASH EUR 3M STANDARD. Dit geldmarktfonds belegt in een groot aantal hoog-kredietwaardige leningen en kent een goede liquiditeit. Binnen het geldmarktfonds vindt spreiding plaats naar verschillende tegenpartijen, hetgeen een voordeel is boven het aanhouden van cash bij een bank. De beperkt hogere kosten die gepaard gaan met het aanhouden van het geldmarktfonds worden gecompenseerd door de iets hogere vergoeding die op het money market fonds verwacht wordt boven de vergoeding op cash bij een bank.

In 2022 heeft het bestuur op basis van een aantal overwegingen besloten de maximale allocatie naar het geldmarktfonds binnen de matchingportefeuille verder uit te breiden van 10% naar 30%. Door de rentestijging in 2022 en de hogere dekkingsgraad wordt de gewenste mate van renteafdekking al binnen de LDI-fondsen (aangevuld met de leningen en hypotheek) bereikt, waardoor deze uitbreiding gewenst was. De geldmarktfondsen dienen in dit geval om de korte rente die betaald moet worden op de swaps binnen de LDI-fondsen te financieren.

Samenstelling matching portefeuille 2023	Strategische norm	Minimum	Maximum
LDI-fondsen + geldmarktfonds	52,5%	45,0%	90%
Waarvan geldmarktfonds		0%	30%
(Staats)obligaties	21,0%	0%	35%
Staatsobligaties AAA	11,5%	5%	15%
Nederlandse Hypotheken	15,0%	15%	25%

Strategisch is het renterisico in 2023 voor 55% afgedekt (met een bandbreedte van 45-65%), waarbij geldt dat deze 55% wordt gemeten aan de marktwaarde berekend op basis van de zuivere rentetermijnstructuur. Verder geldt als randvoorwaarde dat de afdekking van het renterisico van de pensioenverplichtingen gewaardeerd tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur inclusief de zogenoemde UFR, niet uit mag gaan boven 100%. In de volgende grafiek is de renteafdekking in 2023 weergegeven. De donkerblauwe lijn geeft de doelstelling van het bestuur weer. De rode lijn laat de renteafdekking op marktwaarde zien en de grijze lijn laat de renteafdekking op basis van de UFR zien. De gele lijn laat de ontwikkeling van de 20 jaars swap zien.

Rentehedge

Bron: BNP

Over de mate van renteafdekking (zowel marktwaarde als UFR) als het curverisico wordt maandelijks gerapporteerd door BNP. De 55% marktwaarde afdekking van verplichtingen tegen swap komt in 2023 gemiddeld overeen met een afdekking op basis van UFR van ongeveer 56%.

Return portefeuille

De return portefeuille is bij de start ingericht met aandelen wereldwijd ontwikkelde markten en aandelen opkomende markten. In 2017 zijn OOM LV en OOM HV toegevoegd. In 2020 is voor de ontwikkelde markten overgegaan op een discreet aandelenmandaat bij BNP op basis van de MSCI World SRI. In juli 2022 is hiervoor een benchmarkaanpassing doorgevoerd door het opleggen van een maximale exposure van 5% per issuer om op deze wijze het concentratierisico te verlagen. De nu gehanteerde index is de MSCI World SRI 5% Issuer Capped Index. Voor de belegging in duurzame aandelen in Emerging Markets is een beleggingsfonds c.q. ETF geselecteerd en wel het UBS ETF (LU) MSCI Emerging Markets Socially Responsible. Deze ETF repliceert de MSCI Emerging Markets SRI Low Carbon Select 5% Issuer Capped Index. De samenstelling van de return portefeuille voor 2023 is weergegeven in onderstaande tabel.

Samenstelling return portefeuille 2023	Strategische norm	Minimum	Maximum
Aandelen wereldwijd ontwikkelde markten	75%	60%	90%
Aandelen opkomende markten	10%	5%	15%
OOM LV	7,5%	5%	10%
OOM HV	7,5%	5%	10%
Totaal	100%		

Er zal in de gebruikte aandelenfondsen in principe sprake zijn van passief beheer (index tracking), tenzij dat niet mogelijk of niet efficiënt is. Deze aanpak komt tot uiting in een lage ex-ante tracking error. Het bestuur heeft een limiet van 1,0 gesteld aan de ex-ante tracking error binnen het eigen aandelen mandaat aandelen wereldwijd ontwikkelde markten.

Afdekking valutarisico

Strategisch dekte BPZ in 2023 de positie in de Amerikaanse dollar voor 50% van het wereldwijde aandelenfonds af. Hiervoor geldt een bandbreedte van 25 – 75%. Het overige valutarisico binnen de aandelenfondsen wordt niet afgedekt.

Portefeuillewaarde

De waarde van de portefeuille en de verdeling van het vermogen per 31 december 2023 wordt weergegeven in de volgende tabel:

x € 1.000	2023		2022	
	Bedrag	Percentage	Bedrag	Percentage
<u>Matching portefeuille</u>				
LDI-fondsen	143.730	20,2%	112.048	20,0%
Money Market Fund	102.540	14,4%	32.210	5,7%
(Staats)obligaties	82.110	11,5%	83.675	14,9%
Staatsobligaties AAA	38.720	5,4%	31.765	5,7%
Nederlandse Hypotheken	60.560	8,5%	49.646	8,8%
Beleggingsdebiteuren	1.630	0,2%	73	0,0%
Totaal matching portefeuille	429.290	60,3%	309.417	55,2%
<u>Return portefeuille</u>				
Aandelen wereldwijd ontwikkelde markten	206.360	29,0%	166.843	29,7%
Aandelen opkomende markten	26.170	3,7%	22.284	4,0%
OOM LV	19.900	2,8%	18.070	3,2%
OOM HV	19.650	2,8%	17.523	3,1%
Totaal return portefeuille	272.080	38,2%	224.720	40,0%
Totaal				
Liquide middelen	7.690	1,1%	23.423	4,2%
Waarde valuta-afdekking	2.390	0,3%	3.452	0,6%
Totaal inclusief portefeuille ter afdekking valutarisico	711.450	100,0%	561.012	100,0%

3.4.3 Verantwoord beleggen ESG-beleid

BPZ belegt het pensioenvermogen om een goed pensioen te kunnen realiseren voor de deelnemers. Bij het beleggen heeft BPZ een maatschappelijke verantwoordelijkheid. Daarom heeft BPZ een beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen. Hierin staat bijvoorbeeld in welke bedrijven BPZ niet wil beleggen (het uitsluitingenbeleid). BPZ houdt zich hierbij aan de Nederlandse wet. De wet verbiedt beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie van of handel in clusterbommen en anti-persoonsmijnen. Er wordt echter een uitzondering gemaakt voor beleggingen die passief in zogenoemde indexfondsen worden gedaan, omdat een uitsluitingenbeleid daarin niet altijd mogelijk is.

BPZ heeft gekozen voor duurzame indexen voor haar aandelenbeleggingen. Het beleid is om de index te volgen en daar om heen geen aanvullende handelingen uit te voeren of expliciete keuzes te maken. De duurzaamheid komt alleen terug bij de keuze voor de te volgen benchmark. Het passief beleggingsbeleid komt hierin tot uitdrukking. BPZ volgt in haar aandelenbelegging twee MSCI SRI indices. Het evaluatiekader dat wordt gebruikt in MSCI ESG Controversies is ontworpen om consistent te zijn met internationale normen die worden vertegenwoordigd door de VN-verklaring van de rechten van de mens, de ILO-verklaring over fundamentele beginselen en rechten op het werk en het UN Global Compact. MSCI ESG Controversies Score valt op een schaal van 0-10, waarbij "0" de meest ernstige controversie is. De MSCI SRI indices hebben een minimale ESG Controversies Score van 4. BPZ ontvangt periodiek inzicht in de ESG-scores van MSCI World SRI index, die gevolgd wordt in het passieve aandelenmandaat aandelen wereld. Met betrekking tot ESG binnen Emerging Markets Debt heeft het bestuur in 2022 onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om passieve ESG-strategieën in te kopen. De uitkomst was dat er nog onvoldoende mogelijkheden zijn op dit gebied. Het bestuur zal de ontwikkelingen hierin volgen. De LDI-fondsen en het hypotheekfonds kennen geen ESG-rating daar het geen beleggingen in ondernemingen betreft. Helaas is er ook geen ESG-rating beschikbaar van de beide fondsen die beleggen in de Obligaties Opkomende Markten. In de op de website geplaatste verklaring over beleggingsbeginselen is meer informatie te vinden over maatschappelijk verantwoord beleggen.

Op 1 december 2019 is de Shareholder Rights Directive II (SRD II) in de Nederlandse wet geïmplementeerd en in werking getreden. SRD II heeft als doel de lange termijn betrokkenheid van aandeelhouders te bevorderen. Voor pensioenfondsen geldt een aantal

transparantieregels ter bevordering van lange termijn betrokkenheid van aandeelhouders. BPZ legt hierover op haar website verantwoording af. Per 10 maart 2021 is de Europese SFDR in werking getreden. SFDR staat voor Sustainable Finance Disclosure Regulation. Dit is een onderdeel van de European Green Deal, een reeks beleidsinitiatieven van de Europese Commissie met als overkoepelende doelstelling om Europa tegen 2050 klimaatneutraal te maken, en daarmee het eerste klimaat neutrale continent te worden. Belangrijk hierin zijn regels om het zogenoemde 'greenwashing' tegen te gaan. In dat kader moeten ook pensioenfondsen bepaalde verklaringen afleggen over hoe zij duurzaamheidsrisico's meewegen in hun beleggingsbeleid en hoe zij controles uitvoeren of gestelde duurzaamheidsdoelen worden bereikt. De SFDR-wetgeving vraagt pensioenfondsen een keuze te maken over hoe zij hun pensioenproduct positioneren. Hierin kiest BPZ vooralsnog om het pensioenproduct te positioneren als "overig product". In een later stadium kan BPZ haar keuze heroverwegen. In september 2021 is een ESG-workshop georganiseerd waarbij het bestuur en het belanghebbendenorgaan hebben gesproken over de doelstellingen rondom ESG. Dit heeft geleid tot de uitgangspunten van het ESG-beleid van BPZ. Het ESG-beleid is in maart 2022 door het bestuur en het belanghebbendenorgaan vastgelegd in het ESG-beleidsplan. In 2024 wordt zowel het ESG-beleid als de positie van het pensioenproduct onder SFDR in overleg met de fiduciair manager nader uitgewerkt.

3.5 Kosten uitvoering pensioenbeheer

Het bestuur maakt voor de uitvoering van de pensioenregeling diverse kosten. Het bestuur is van mening dat de kosten die worden gemaakt te verantwoorden moeten zijn en binnen het uitgangspunt van 'clean, lean en mean' moeten vallen. Helaas is een stijging van de kosten onvermijdelijk. BPZ maakt extra kosten voor de voorbereiding van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. De kosten van pensioenbeheer voor 2023 stijgen daardoor naar € 2,247 miljoen. De kosten per deelnemer komen daarmee uit op € 198 (gebaseerd op de totale kosten gedeeld door het aantal deelnemers en gepensioneerden). De genoemde kosten zijn exclusief de kosten van vermogensbeheer van € 1,494 miljoen. Zie hiervoor paragraaf 3.6. In onderstaande tabel is de uitsplitsing van de kosten voor de uitvoering van het pensioenbeheer inzichtelijk gemaakt.

Het bedrag aan uitvoeringskosten voor het pensioenbeheer bestaat uit:

x € 1.000	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Administratiekosten	1.393	1.499	1.393	1.403	1.186	1.047
Kosten bestuur	241	232	188	211	179	149
Kosten belanghebbendenorgaan	--	--	--	--	--	3
Kosten raad van toezicht	35	36	36	52	28	40
Controle- en advieskosten (excl. accountant)	182	173	84	87	116	81
Accountantskosten	68	52	47	41	39	25
Contributies en bijdragen	92	69	60	48	38	30
Overige	16	17	7	10	11	14
WTP - kosten	220	-	-	-	-	-
Totaal	2.247	2.078	1.815	1.852	1.597	1.389

De kosten van pensioenbeheer bestaan onder andere uit:

- administratiekosten door werkzaamheden ten behoeve van de premie-inning, uitbetaling van pensioenen, administratie van opgebouwde pensioenrechten en waardeoverdrachten;
- kosten gemaakt voor communicatie met onder meer deelnemers en werkgevers;
- controle- en advieskosten, voor bijvoorbeeld de actuaris;
- algemene kosten, zoals kosten van het bestuur, de raad van toezicht, het belanghebbendenorgaan, toezichtkosten (DNB en AFM) en lidmaatschapskosten (Pensioenfederatie).

Door APS zijn nota's van in totaal 235 duizend euro verstuurd voor de overgang naar een nieuw administratiesysteem welke (nog) niet zijn betaald maar voorzichtigheidshalve hier wel zijn verantwoord. Van dat bedrag is 125 duizend euro reeds in boekjaar 2022 verantwoord. Naast de hiervoor genoemde extra kosten zijn in bovenstaande tabel de extra WTP-kosten in 2023, die verband

houden met de transitie naar de nieuwe regeling onder WTP, apart opgenomen onder WTP-kosten. In het kader van de WTP heeft BPZ besloten haar regeling met ingang van 1 januari 2025 onder te brengen bij Appel Pensioenuitvoering in plaats van APS. Ook is met ingang van 1 april 2024 het fiduciair beheer overgegaan van BNP naar CTI, wat samenhangt met de WTP. Verder zijn in de post WTP-kosten advieskosten opgenomen en kosten voor ondersteuning en berekeningen met betrekking tot WTP. In de komende jaren worden ook nog aanzienlijke extra kosten gemaakt voor de overgang naar de WTP.

De totale kosten zijn lastig te benchmarken ten opzichte van andere fondsen, vanwege de diversiteit in het pensioenlandschap. Op basis van het onderzoek uitvoeringskosten pensioenfondsen 2023 van Bell van 28 september 2023 liggen de kosten voor het pensioenbeheer voor fondsen tot 10.000 deelnemers in 2022 gemiddeld op € 397. Voor fondsen in de categorie van 10.000 tot 100.000 deelnemers zijn die kosten gemiddeld € 186 (in 2021 € 188) per deelnemer. De kosten per deelnemer bij BPZ zijn gestegen van € 191 in 2022 naar € 198 in 2023. De toename van de bestuurskosten is onder andere het gevolg van de indexatie van de kosten voor het bestuur en bestuursondersteuning en de uitbreiding van bestuursondersteuning. De toename van de kosten voor controle en advisering is met name te wijten aan de kosten van extra actuariële ondersteuning in het kader van WTP en de motie Van Dijk.

Op basis van de door DNB gepubliceerde jaargegevens van alle individuele pensioenfondsen over 2022 (d.d. 19 september 2023) staat BPZ qua pensioenbeheerkosten op de 48ste plek in rangorde van 185 pensioenfondsen. Dat is goed te noemen voor een fonds met de omvang van BPZ. Ook vergeleken met bedrijfstakpensioenfondsen met circa 10 duizend actieve deelnemers komt BPZ goed uit de vergelijking (DNB-data over boekjaar 2022). Belangrijk punt daarbij is ook dat BPZ ervoor gekozen heeft geen (bestuurs)kosten toe te rekenen aan de kosten vermogensbeheer wat andere fondsen wellicht wel hebben gedaan.

Per saldo acht het bestuur de kosten in 2023 verantwoord.

3.6 Kosten uitvoering vermogensbeheer

Bedragen x € 1.000	2023				2022			
	Beheer- kosten	Trans- actie- kosten	Aan- en verkoop- kosten	Totaal	Beheer- kosten	Trans- actie- kosten	Aan- en verkoop- kosten	Totaal
Kosten per beleggingscategorie								
Vastgoed			1	1				
Aandelen	158	37	20	215	156	0	28	185
Alternatieve beleggingen								
Vastrentende waarden	589	51	32	672	583	52	37	672
Hedgefonds								
Commodities								
Overige beleggingen								
Totaal kosten exclusief overlay	747	88	53	888	739	53	66	858
Kosten overlay beleggingen			4	4			9	9
Totaal kosten inclusief overlay	747	88	57	892	739	53	75	867

Overige vermogensbeheerkosten								
Kosten pensioenfondsen en bestuursbureau								
Kosten fiduciair beheer	130			130	420			420
Bewaarloon	169			169	161			161
Advieskosten vermogensbeheer	105			105	73			73
Overige kosten vermogens- beheer	198			198	183			183
Totale overige kosten vermogensbeheer	602			602	837			837
Totale kosten vermogensbeheer	1349	88	57	1494	1576	53	75	1704

BPZ kent geen prestatie gerelateerde vergoedingen toe aan de vermogensbeheerder. De prestatie gerelateerde kosten zijn daarom nihil. De beheerkosten zijn afhankelijk van de omvang van het vermogen en bewegen dus mee met de omvang van het vermogen. Indirecte beheerskosten binnen een beleggingsfonds worden berekend op basis van de TER (= Total Expense Ratio). Dit zijn de totale kosten die gelden binnen dat beleggingsfonds. Als deze TER niet beschikbaar is, wordt gebruik gemaakt van het schattingsmodel van de Pensioenfederatie.

De totale kosten vermogensbeheer inclusief transactiekosten en aan- en verkoopkosten zijn € 1.494.000 in 2023. In procenten van het gemiddeld belegd vermogen ((€ 711.450.000 + € 561.012.000) / 2 = € 636.231.000) zijn deze kosten 0,235%. De totale kosten vermogensbeheer exclusief transactiekosten en aan- en verkoopkosten zijn € 1.349.000 in 2023. In procenten ten opzichte van het gemiddeld belegd vermogen is dat 0,212%. De transactiekosten en aan- en verkoopkosten zijn samen € 145.000 in 2023, wat in procenten van het gemiddeld belegd 0,022% is. De overige vermogensbeheerkosten bestaan uit:

- de kosten van bewaarloon door CACEIS;
- overige kosten vermogensbeheer. Dit betreft onder meer beleggingsadministratiekosten, bankkosten, de kosten voor tax reclaim en diverse kosten van CACEIS voor overige dienstverlening betreffende het beheer van het vermogen.

De kosten in voorgaande tabel omvatten naast de kosten, zoals gerapporteerd in de jaarrekening, dus ook een uitsplitsing van "onzichtbare kosten" voor beheer van onderliggende beleggingsfondsen. Hiervan zijn de kosten verwerkt in het beleggingsrendement. In de jaarrekening worden alleen (directe) kosten getoond die het fonds op factuurbasis betaalt aan de tegenpartijen, waardoor deze cijfers niet aansluiten. Het doel van deze tabel is om extra inzicht te verschaffen in lijn met het rapport van de Pensioenfederatie "Aanbevelingen uitvoeringskosten" dat in februari 2016 is gepubliceerd.

De totale kosten uitgedrukt in het gemiddeld belegd vermogen zijn naar het oordeel van het bestuur goed te noemen. Onderstaande tabel laat de ontwikkeling zien vanaf 2016.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Totale kosten vermogensbeheer als percentage van gemiddeld belegd vermogen	0,24%	0,27%	0,28%	0,37%	0,42%	0,44%

Het eerdergenoemde Bell-rapport geeft gemiddelde vermogensbeheerkosten op voor fondsen met een belegd vermogen van € 100 miljoen tot € 1 miljard van 0,38% (2022) van het vermogen (inclusief transactiekosten). Het bestuur is van mening dat de gemaakte kosten in lijn liggen met wat gebruikelijk is in de markt. Het bestuur blijft onderzoeken of een kostenefficiëntere inrichting van de portefeuille mogelijk is.

3.7 Risicoparagraaf

Pensioenfondsbesturen moeten voldoen aan alle wet- en regelgeving en controle hebben over alle risico's die zich voordoen. De Pensioenwet verplicht het bestuur tot het treffen van maatregelen voor een integere en beheerste bedrijfsvoering. Deze verplichting gaat verder dan de maatregelen die het bestuur heeft getroffen op het gebied van compliance en de gedragscode die het fonds heeft. Het gaat om een integraal risicobeleid, waarbij integriteitsrisico's en ook andere risico's in kaart worden gebracht. DNB volgt het risicomanagement van fondsen nauwgezet. Voor DNB geldt dat het bestuur van een pensioenfonds uiteindelijk altijd voor alles verantwoordelijk is. Deze verantwoordelijkheid kan het pensioenfonds niet uitbesteden. Daarbij is integraal risicomanagement meer dan een proces alleen. Het omvat ook continue beoordeling en daar waar nodig bijsturing. Integraal risicomanagement is niet statisch. Het moet worden aangepast aan de veranderende omstandigheden. Dat vraagt van het bestuur van het pensioenfonds risicobewustzijn, gezond verstand, kennis en een voortdurende kritische houding. Het risicobeheer wordt door het bestuur regelmatig besproken. Het betreft niet alleen financiële risico's maar ook niet-financiële risico's.

3.7.1 Integraal risicomanagement bij BPZ

Het risicomanagement van BPZ is er niet op gericht om risico's per definitie uit te sluiten, maar om risico's op een verantwoorde wijze te beheersen. Dit vereist allereerst een grondige analyse van de risico's waarmee BPZ wordt c.q. kan worden geconfronteerd. Vervolgens is het ontwerpen en uitvoeren van een stelsel van beheersmaatregelen, en ook de monitoring van de effecten daarvan, nodig. Het integraal risicomanagement is ingericht op basis van het 'three lines of defense'-model.

- Het bestuur is primair verantwoordelijk voor de resultaten, operatie, compliance en effectieve controle van de risico's (de eerste lijn). Binnen het bestuur is een bestuurslid de portefeuillehouder voor het risicomanagement. Dit bestuurslid heeft een proactieve en initiatiefrijke houding op bovengenoemde aspecten en volgt de ontwikkelingen op het gebied van risicomanagement. Daarnaast is deze bestuurder betrokken bij de voorbereiding van risico-onderwerpen voor het bestuur, zoals het vaststellen van de risicobereidheid.
- De tweede lijn toetst en adviseert over de eerstelijns risicomanagementactiviteiten. Hierin is een rol voor de sleutelfunctiehouders van de risicobeheerfunctie en de actuariële functie. Ook de compliance officer, het belanghebbendenorgaan, raad van toezicht en de externe adviseurs vervullen een tweedelijns functie.
- De externe accountant, de certificerend actuaaris, de sleutelfunctiehouder interne audit alsook de raad van toezicht (derde lijn) geven een oordeel over ontwerp en effectiviteit van de beheersing, inclusief eerste- en tweedelijns risicomanagementactiviteiten.

In de praktijk wordt de 'first line of defense' al voor een belangrijk deel (indirect) ingevuld door of via ingehuurde partijen (externe uitvoerders, bestuursondersteuning, custodian, etc.). Vanwege de uitbesteding werken sommige risico-items als communicerende vaten: zo is het operationele risico beperkt, terwijl het uitbestedingsrisico juist hoger is omdat alles is uitbesteed. De verschillende risico's kennen verschillende rapportages. Deze rapportages worden in het bestuur besproken. De verdedigingslijnes kunnen een verlengstuk zijn van het bestuur, waarbij de onafhankelijkheid geborgd wordt en het bestuur altijd eindverantwoordelijk blijft.

3.7.2 De belangrijkste risico's

De hoofd risico's (gebaseerd op FIRM) waarmee BPZ kan worden geconfronteerd zijn de volgende:

Financiële risico's

- renterisico;
- marktrisico;
- valutarisico;
- kredietrisico;
- liquiditeitsrisico;
- verzekeringstechnisch risico;
- ESG-risico.

Niet-financiële risico's

- uitbestedingsrisico en operationeel risico;
- integriteitsrisico;
- juridisch risico;
- reputatierisico;
- IT-risico.

Deze individuele risico's worden achtereenvolgens beschreven. Daarbij wordt aangegeven:

- welke mate van risico BPZ wenst te lopen. Dit wordt de risicobereidheid genoemd;
- hoe dat risico wordt beoordeeld vóór het treffen van beheersmaatregelen. Dit is het zogenoemde bruto risico;
- welke beheersingsmaatregelen zijn getroffen en hoe groot het risico daarna is, het zogenoemde netto risico.

BPZ heeft er nu voor gekozen om de grootte van de risico's aan te duiden met de indeling hoog, midden of laag. Op kwartaalbasis toetst BPZ middels een integraal risico dashboard of het netto risico nog in overeenstemming is met de risicobereidheid. Ook zijn de strategische risico's opgenomen in het risico dashboard en wordt er melding gedaan van eventuele incidenten gedurende de rapportageperiode. Voor de financiële risico's zal voorts een indicatie worden gegeven van de impact van het risico op de dekkingsgraad dan wel anderszins.

Renterisico

Het risico dat rentefluctuaties kunnen leiden tot ongewenste effecten op de balans en het resultaat, als gevolg van het niet op elkaar afgestemd zijn van de beleggingen en de pensioenverplichtingen in termen van rentevoet en rente typische looptijden. Het risico wordt als hoog ingeschat vanwege de karakteristieken van het fonds. BPZ is namelijk per 1 januari 2015 gestart met de opbouw van pensioen en heeft daardoor pensioenverplichtingen met een lange looptijd. Pensioenverplichtingen met een lange looptijd zijn erg gevoelig voor rentefluctuaties. Het bruto renterisico is dan ook hoog. Het renterisico dat BPZ bereid is te lopen, is middel/laag.

Het fonds beheert het renterisico door het voor een belangrijk deel af te dekken. Strategisch wordt het renterisico door middel van de matching portefeuille in principe voor 55% afgedekt, waarbij geldt dat deze 55% wordt gemeten aan de zuivere marktwaarde van de nominale verplichtingen. De bandbreedte voor het niveau van de renteafdekking is 45%-65%. Hierbij geldt als randvoorwaarde dat de afdekking van het renterisico van de pensioenverplichtingen gewaardeerd tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur niet uit mag gaan boven 100%. De afdekking van het renterisico wordt vormgegeven in de matching portefeuille, die voor een belangrijk deel wordt ingevuld met LDI-pools met verschillende looptijden, zodanig dat naast het renterisico ook het zogenoemde curverisico wordt ondervangen.

Om het curve risico te beperken wordt een maximale DV01⁴ afwijking per looptijdbucket toegestaan van 10% van de totale af te dekken DV01. De mate van renteafdekking wordt maandelijks gerapporteerd. Door deze beheersmaatregel is het netto renterisico laag.

⁴ DV01 is een maatstaf voor rentegevoeligheid. De maatstaf geeft aan wat de waardemutatie is ten gevolge van een renteverandering van 0.01%-punt. Door per looptijdsegment een restrictie te leggen op de maximale afwijking in termen van DV01 voor de waardemutatie van de matchingportefeuille ten opzichte van de waarde mutatie van de verplichtingen op hetzelfde looptijdsegment, kan de impact van een niet parallel verschuiving van de rentecurve worden beperkt.

Renterisico	
Risicobereidheid	Middel/laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Hoog
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag
Indicatie impact risico na beheersmaatregelen	Als de rente bij alle looptijden met 0,5%-punt daalt, dan daalt de dekingsgraad van de opgebouwde pensioenverplichtingen met ongeveer 6,6%-punt.

Marktrisico

Het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen de beleggingsportefeuille. Het bruto risico is hoog, gezien ook de omvang van de aandelenbeleggingen van BPZ binnen de totale beleggingsportefeuille. BPZ is bereid een hoog/middel risico te lopen. De reden daarvoor is dat wordt beoogd om de positieve kant van het risico, het zogenoemde opwaarts potentieel, te benutten ten behoeve van de financiering van voorwaardelijke toeslagverlening. Door het bestuur is er dan ook bewust voor gekozen om het marktrisico niet af te dekken. Het beleid over dit risico wordt vastgesteld door middel van een ALM-proces. De beleggingsmix wordt zodanig vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. Er wordt binnen de mogelijkheden gebruik gemaakt van spreiding over en binnen de verschillende beleggingscategorieën. Deze spreiding leidt tot enige verlagings van het risico.

Marktrisico	
Risicobereidheid	Hoog/middel
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Hoog
Netto risico na beheersmaatregelen	Hoog/middel
Indicatie impact risico na beheersmaatregelen	Als de waarde van aandelen ontwikkelde markten daalt met 30% en aandelen opkomende markten met 40%, dan daalt de dekingsgraad met ongeveer 11,4%-punt.

Valutarisico

Het risico van onvoldoende afstemming tussen activa en passiva op het gebied van vreemde valuta. Voor BPZ geldt dat het valutarisico in de return portefeuille aanwezig is, omdat daarin aandelen zitten die zijn genoteerd in een andere valuta dan de euro. Het bruto risico wordt door het bestuur als hoog/middel beoordeeld. Het valutarisico dat BPZ bereid is te lopen, is middel. De beheersing van het valutarisico vindt plaats door gedeeltelijke afdekking van het valutarisico op de Amerikaanse dollar. De afdekking van de dollar is per 1 januari 2023 strategisch 50%.

De afdekking van het valutarisico op de vele andere, kleinere valuta wordt achterwege gelaten omdat een afdekking veelal niet kostenefficiënt kan worden uitgevoerd.

Valutarisico	
Risicobereidheid	Middel
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Hoog/middel
Netto risico na beheersmaatregelen	Middel
Indicatie impact risico na beheersmaatregelen	Als de waarde van alle buitenlandse valuta's met 20% daalt, dan daalt de dekingsgraad met afgerond 4,9%-punt.

Kredietrisico

Het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen en ontvangen garanties) niet nakomt, bijvoorbeeld door faillissement of door het aan beperkingen onderhevig zijn van buitenlandse betalingen. Bij het gebruik maken van rentederivaten en valutatermijncontracten ontstaan kredietrisico's op de tegenpartijen wanneer de derivaten een positieve marktwaarde hebben. Het bruto kredietrisico is als middel beoordeeld. Het kredietrisico dat BPZ nu bereid is te lopen, is laag. BPZ hanteert als norm voor het tegenpartijrisico een minimale kredietwaardigheid waarbij het volgende geldt:

- Minimale rating tegenpartij volgens ratingsysteem S&P : A
- Minimale rating tegenpartij volgens ratingsysteem Moody's : A2
- Minimale rating tegenpartij volgens ratingsysteem Fitch : A

Het risico wordt beheerst door selectie van solide tegenpartijen en tegenpartijlimieten (al dan niet in combinatie met zekerheidsstellingen) en door een zeer frequente uitwisseling van onderpand. BPZ heeft beleid vastgelegd ten aanzien van minimale creditratings van tegenpartijen. Deze ratings worden maandelijks gerapporteerd door de vermogensbeheerder. Door de toename van de belegging in hypotheek is het kredietrisico toegenomen. Overigens zijn historisch gezien betalingsachterstanden en verliezen op hypotheek tot nu toe heel beperkt gebleven. Gekozen is voor een beleggingsfonds dat hypotheek uitgeeft onder de nieuwe fiscale spelregels voor hypotheek waardoor het risico naar het oordeel van het bestuur beperkt is. Mede ook in het licht van het deel van het vermogen wat hierin wordt belegd

Kredietrisico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Middel
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag
Indicatie impact risico na beheersmaatregelen	Als het kredietrisico dat het fonds nu loopt en dat is berekend volgens de rekenregels behorend bij het vereist eigen vermogen, zich nu volledig voordoet, dan daalt de dekkingsgraad van het fonds met ongeveer 4,5%-punt.

Liquiditeitsrisico

Het risico dat liquiditeitstekorten kunnen optreden als gevolg van het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van de timing en de omvang van inkomende en uitgaande kasstromen. Uit hoofde van derivaten (constructies) kan ook een liquiditeitsrisico ontstaan. Ook wordt onder liquiditeitsrisico de verhandelbaarheid van beleggingsstukken verstaan. Dit risico is in het beleggingsbeleid geïntegreerd en wordt gemonitord.

De beleggingen zijn onder normale marktomstandigheden liquide (slechts de hypotheekportefeuille is minder liquide). Het bruto liquiditeitsrisico is beoordeeld als laag. Omdat BPZ een pensioenfonds is met, ten opzichte van het vermogen, hoge maandelijks premie-inkomsten en relatief zeer lage maandelijks uitgaven, kan en is BPZ in staat een relatief hoog liquiditeitsrisico te dragen. Elk jaar wordt er een liquiditeitsbegroting opgesteld, die vervolgens maandelijks wordt gemonitord en zo nodig bijgesteld. Hiermee wordt bij de invulling van de beleggingen rekening gehouden. De liquiditeitsbehoefte is in kaart gebracht en daarin kan nu volledig worden voorzien vanuit de maandelijks premie-inkomsten.

Liquiditeitsrisico	
Risicobereidheid	Middel
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Laag
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag
Indicatie impact risico na beheersmaatregelen	Als de met valutatermijncontracten afgedekte Amerikaanse dollar met 20% stijgt, dan is er uit hoofde van die valutatermijncontracten ultimo 2023 een liquiditeitsbehoefte van afgerond € 12,5 miljoen. Ter indicatie, de maandelijks premie ligt rond de € 8 miljoen.

Verzekeringstechnisch risico

Het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten, als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen. Bij het verzekeringstechnisch risico onderscheiden zich de volgende risicosoorten:

- het langlevensrisico is het risico dat mensen later overlijden dan aangenomen in de veronderstellingen;
- het kortlevensrisico is het risico dat mensen eerder overlijden dan aangenomen in de veronderstellingen. Op dat moment gaat voor de deelnemers met een partner en/of kinderen een partner- en/of wezenpensioen in;
- arbeidsongeschiktheid: in de technische voorzieningen houdt het fonds een voorziening aan voor deelnemers aan wie premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid is verleend.

Het bruto verzekeringstechnisch risico is als middel beoordeeld. De risicobereidheid van BPZ bij dit risico is laag. De reden daarvoor is wanneer dit risico te groot is, het op een ongewenste wijze bijdraagt aan de volatiliteit van de dekkingsgraad. Beheersing vindt plaats doordat het fonds de meest recente overlevingstafel van het Actuarieel Genootschap bij de bepaling van de technische voorzieningen hanteert, waarin begrepen de verwachte toekomstige verbetering van de levensverwachting. Theoretisch zou deze aanname voldoende moeten zijn om de stijging van de levensverwachting in Nederland op te vangen. Ook hanteert het fonds een correctie voor de verwachte levensverwachting van de populatie van het fonds ten opzichte van de totale Nederlandse bevolking (ervaringssterfte). Een hogere toename van de levensverwachting dan verwacht in deze overlevingstafel zal gefinancierd moeten worden uit de return portefeuille en leiden tot een lagere toeslag. Periodiek zal het bestuur de eigen correctiefactoren toetsen ten opzichte van de totale Nederlandse bevolking (ervaringssterfte). Het risicokapitaal voortvloeiende uit het arbeidsongeschiktheids- en kortlevensrisico is op stop-loss basis herverzekerd.

Verzekeringstechnisch risico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Middel
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag
Indicatie impact risico na beheersmaatregelen	Een overgang naar een nieuwe overlevingstafel van het Actuarieel Genootschap kan een verhogend of verlagend effect op de dekkingsgraad hebben. De laatste aanpassing van de overlevingstafel had een positief effect van 2,9%-punt op de dekkingsgraad.

ESG-risico

De negatieve (lange termijn) consequenties van niet-duurzame ecologische, economische of sociale ontwikkelingen op de toekomstige waarde van de beleggingen. ESG-factoren zijn van invloed op het beleggingsrisico. Goede governance is voorwaarde voor voorspelbaarheid en verbetering van de prestaties van de onderneming. Daarnaast verschaft goede governance ondernemingen een basis om ook op milieufactoren en sociale factoren bij te dragen. BPZ heeft in 2020 haar aandelenbeleggingen omgezet naar een passieve en duurzame inrichting. Hierbij wordt de MSCI SRI index gevolgd, welke ervoor zorgt dat BPZ in de 25% best ESG scorende bedrijven belegt per sector. Doordat de aandelenportefeuille een best in class index volgt, en binnen de matching portefeuille er belegd wordt in hoogwaardige Europese staatsleningen, aangevuld met groene obligaties en het Aegon Hypothekenfonds kan gesteld worden dat 90% van de portefeuille al goed ingericht is inzake ESG-risico. Hiermee kwalificeren we het ESG-risico voorlopig als laag.

BPZ heeft zich als doel gesteld om een meerjarenplan te ontwikkelen met betrekking tot ESG. Hierin zal worden meegenomen welke concrete doelstellingen BPZ zou kunnen formuleren met betrekking tot ESG. Deze doelstellingen moeten voor BPZ meetbaar en uitvoerbaar zijn. Er is een ESG-risico-inventarisatie aan de hand van DNB best practices uitgevoerd dat jaarlijks wordt gedaan, evenals een drie jaarlijkse evaluatie van ons ESG-beleid.

ESG-risico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Hoog
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag

Uitbestedingsrisico en operationeel risico

Het uitbestedingsrisico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden (waaronder administratie, vermogensbeheer, bestuursondersteuning en externe adviseurs) wordt geschaad, dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad. Het operationele risico hangt samen met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende back-up & recovery procedure, toegangsbeveiligingen en testprocedures. De hoogte van het uitbestedingsrisico vermogensbeheer wordt door het bestuur als middel geschat. Dit mede in het licht van de relatief eenvoudige opzet van het beleggingsbeleid. De hoogte van het uitbestedingsrisico administratie is door het bestuur eveneens als middel geschat. Dit gezien de relatief eenvoudige regeling zonder inbreng van het verleden per 1 januari 2015. De risicobereidheid van BPZ voor wat betreft het uitbestedingsrisico is laag. Risico's die zich kunnen voordoen bij uitbesteding, kunnen snel leiden tot reputatieschade en BPZ wenst dat risico voor zover mogelijk te beperken. Bij de uitbesteding verlangt het bestuur waarborgen ter beperking/voorkoming van de gesignaleerde risico's. Daartoe worden procedures opgenomen in de overeenkomst met de 'aannemer' voor de uitbestede werkzaamheden, bij voorkeur in de vorm van een Service Level Agreement. Hierin worden in beginsel onderwerpen als kwaliteit, doorlooptijd, calamiteitbeheersing, tijdigheid, en ook beëindigingsclausules opgenomen. Daarnaast verkrijgt het bestuur een rapportage niet-financiële risico's van de uitvoerder. Er zal uitsluitend tot uitbesteding van werkzaamheden worden overgegaan als BPZ voldoende waarborgen verkrijgt voor het handhaven van een beheerste en integere bedrijfsvoering en ook ter zake van fraudepreventie. Het bestuur zal ook haar dienstverleners periodiek reviewen, vergoedingen toetsen en waar gewenst een 'second opinion' vragen. Voor de controle op de administratie laat het bestuur de administrateur periodiek verantwoording afleggen, onder meer door middel van het verstrekken van kwartaalrapportages en -overzichten. Ook vindt jaarlijks een audit op de administratie plaats (Impero). Voor wat betreft de uitbestede partijen monitort het bestuur op kwartaalbasis de prestaties van die partijen, mede op basis van de door de uitbestede partijen aangeleverde rapportages. Deze rapportages behelzen o.a.:

- de Service Level Agreement op kwartaalbasis van de administrateur over de tijdigheid van de dienstverlening;
- de kwartaalrapportage niet-financiële risico's van de administrateur over de dienstverlening;
- een jaarlijkse ISAE 3402 en ook ISAE 3000 rapportage van de administrateur;
- een jaarlijkse privacy rapportage van de administrateur met inzicht in de naleving van de AVG en de gedragslijn verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen
- een zogenoemde Impero auditrapportage ten aanzien van de juistheid van de administratie welke jaarlijks wordt ontvangen vanuit de administrateur;
- de registratie van de (financiële) gegevens van BPZ (maandelijks);
- de stand van zaken van betalingen door de aangesloten werkgevers (maandelijks);
- behandeling van klachten van de aangesloten ondernemingen en van (gewezen) deelnemers (maandelijks).

Het bestuur neemt ook mee in zijn beoordeling:

- de (jaarlijkse) bevindingen van de accountant over de administratie;
- eventuele signalen van de aangesloten werkgevers en de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, al dan niet via de betrokken cao-partijen;
- de vermogensbeheerder en custodian handelen daarnaast volgens het door het bestuur verleende mandaat en verstrekken daarbij vergelijkbare verantwoordingsrapportages.

Uitbestedingsrisico en operationeel risico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Middel
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag

Integriteitsrisico

Het risico dat de integriteit van het fonds wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie in het kader van wet- en regelgeving en door het fonds opgestelde normen. Onderdelen van het integriteitsrisico zijn: benadeling derden, voorwetenschap, witwassen, terrorismefinanciering, belangenverstrengeling, fraude en onbehoorlijk handelen. Integriteit wordt mede ingevuld door het uitdragen van een integere bedrijfscultuur door het bestuur. Het bruto risico is door het bestuur als middel/laag

beoordeeld. De risicobereidheid is eveneens laag, omdat integriteit zeer hoog in het vaandel staat bij BPZ. Het risico van benadeling door derden en belangenverstremgeling wordt beheerst doordat bij het fonds een gedragscode van kracht is. De maatregelen tegen benadeling door derden en belangenverstremgeling zijn hierin als artikelen opgenomen. Het bestuur heeft een verklaring over beheerst beloningsbeleid opgesteld en vraagt van de externe partijen waarmee zij zakendoet ook een verklaring in deze. Dit om handelen naar aanleiding van financiële prikkels te voorkomen. Daarnaast heeft het bestuur contractueel met haar zakelijke relaties vastgelegd dat zij zich houden aan de geldende wet- en regelgeving. Ook heeft het bestuur een incidenten- en klokkenluidersregeling opgesteld. Het fonds heeft een externe compliance officer aangesteld. De compliance officer houdt toezicht op naleving van de gedragscode. Het bestuur controleert periodiek of de gedragscode van de externe partijen verbonden aan BPZ minimaal gelijkwaardig is aan de gedragscode van BPZ zelf. Eventuele afwijkingen worden alleen gemotiveerd door het bestuur geaccordeerd. In aanvulling hierop voert het bestuur jaarlijks een risicoanalyse integriteit en belangenverstremgeling uit. Het uitdragen van een integere bedrijfscultuur door het bestuur vindt onder meer plaats door:

- de invoering van een vast agendapunt 'Meldingen in het kader van de gedragscode';
- belangen afwegen bij besluitvorming (evenwichtigheid);
- consistent handelen;
- voorbeeldgedrag.

Integriteitsrisico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Middel/laag
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag

Juridisch risico

Het risico samenhangend met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van haar rechtspositie, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn. Juridische risico's kunnen zich onder meer voordoen op het gebied van de governance binnen BPZ, de fondsdocumenten, de administratieve uitvoering, de verslaggeving, de beleggingen, de communicatie (de toeslagverlening kan hierbij een belangrijke rol spelen) en de uitbestedingen. Het bruto risico is als middel/laag beoordeeld.

De risicobereidheid is ook laag. Wat hierbij voor het fonds vooral van belang is, zijn de risico's van de veranderende wet- en regelgeving en de wijze waarop deze wijzigingen vertaald worden in het beleid, de uitvoering en de controlemechanismen binnen BPZ en de aan derden uitbestede processen. Dit risico wordt beperkt doordat het bestuur zich onder andere op de hoogte laat houden door adviseurs en de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het bestuur en overige betrokken partijen helder heeft vastgelegd. Voorts staan de veranderingen welke de pensioenuitvoering direct raken standaard geagendeerd met een voortgangsrapportage voor iedere bestuursvergadering. Eventuele aansprakelijkheid is voldoende formeel vastgelegd.

Juridisch risico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Middel/laag
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag

Reputatierisico

Het risico dat het vertrouwen van de achterban en de belanghebbenden afneemt. Het bestuur beoordeelt het reputatierisico als middel. De risicobereidheid van BPZ is laag, omdat het bestuur een goede reputatie zeer belangrijk acht. Vertrouwenwekkend daarbij is dat er sinds de start van BPZ nieuwe ondernemingen vrijwillig zijn aangesloten bij BPZ. Om het reputatierisico te beperken zal het bestuur adequaat moeten inspelen op mogelijke kwesties en haar achterban en de belanghebbenden transparant, duidelijk en proactief moeten informeren.

Reputatierisico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Middel
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag

IT-risico

Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT. Door de technologische ontwikkelingen en de noodzaak om mede uit kostenoverwegingen steeds efficiënter te werken zal de digitalisering van processen in de komende jaren verder toenemen. Mensen verwachten ook dat gegevens 24/7 online benaderbaar zijn. Dit betekent dat het belang van een correcte IT-uitvoering verder toeneemt. Door de koppeling van gegevens en de online beschikbaarheid nemen tegelijkertijd de veiligheidsrisico's toe. BPZ heeft gekozen voor een uitvoerder die de middelen heeft om te investeren in IT. Het bestuur beoordeelt het IT-risico als middel. De risicobereidheid van BPZ is laag, omdat een adequate IT een cruciaal aspect is van een goede uitvoering door BPZ. In 2019 is het IT- en informatiebeveiligings-beleid opgesteld. Deze wordt jaarlijks aan de uitbestedingspartijen voorgelegd. Daarnaast wordt er jaarlijks een onafhankelijke audit (ISAE 3000) uitgevoerd op de IT-processen binnen de pensioenadministratie. Bij grote veranderingen monitort het bestuur de aanpassingen aan de hand van een voortgangsrapportage van Achmea. Op basis hiervan is het bestuur van mening dat het netto risico na beheersmaatregelen laag is.

IT-risico	
Risicobereidheid	Laag
Bruto risico vóór beheersmaatregelen	Middel
Netto risico na beheersmaatregelen	Laag

3.7.3 Risico's die zich in 2023 hebben voorgedaan

In 2023 hebben zich voor BPZ de volgende risico's voorgedaan:

- De rente is in 2023 gedaald (zie ook 2.2 en 3.4.1);
- De inflatie is sterk gedaald;
- Er is in 2023 slechts één incident geconstateerd ten aanzien van de dienstverlening van APS. Dit incident had betrekking op een datalek bij een softwareprovider van een onderzoeksbureau dat namens APS de klanttevredenheid van pensioenfondsen meet. Enkele contactgegevens (voor- en achternaam, zakelijk telefoonnummer) van bestuursleden zijn verstrekt aan het onderzoeksbureau. Gezien de beperkte gevoeligheid en aantallen van de gelekte gegevens is er door BPZ geen melding gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens. APS heeft op verzoek van BPZ deze melding wel doorgestuurd aan de functionaris gegevensbescherming van BPZ.
- Begin 2021 was CACEIS niet in staat om de FTK-staten tijdig aan te leveren. Eind 2021 verliepen deze activiteiten weer volgens planning. Dit heeft zich in 2022 en 2023 positief voortgezet.

3.7.4 Risicomanagement

Bij de oprichting van BPZ is het risicomanagement op de belangrijkste onderdelen vormgegeven en ingericht en dit is in de loop van de jaren uitgebreid tot een handboek IRM. Het IRM wordt gevoerd op basis van een aantal concrete meetbare doelstellingen. Er is een integraal risicomanagement raamwerk ingericht en de voorleggers van de bestuursvergaderingen worden indien nodig voorzien van een tweedelijns onafhankelijke risico opinie. Inmiddels is de risicomanagementcyclus meerdere malen doorlopen en vindt de monitoring plaats via een integraal risicomanagement dashboard dat op kwartaalbasis wordt besproken. Jaarlijks wordt een IT- en informatiebeveiliging risico self assessment uitgevoerd door het fonds.

BPZ heeft in 2021 een eerste ERB doorlopen en eind 2021 ingediend bij de Nederlandse Bank. De centrale vraag hierbij was:
“Is BPZ na de pensioenhervormingen nog steeds hét pensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie?”

Het antwoord op de centrale vraag, dat gevormd wordt door de uitkomsten van de uitgevoerde ERB is als volgt:

- alle materiele risico's zijn in beeld die gericht zijn op het behalen van de strategische doelstellingen;
- de effectiviteit van het huidige risicobeleid is voldoende;
- voor een aantal risicocategorieën zijn de belangrijkste aandachtspunten en bijhorende concrete acties vastgesteld.

Het besluit tot overgang naar een andere pensioenadministrateur is een trigger voor een gedeeltelijke actualisatie van de Eigen Risicobeoordeling (ERB) van BPZ. Samen met de SFH Risicobeheer is de impact van het besluit tot overgang naar een andere pensioenuitvoerder bepaald op de risico's die hierdoor worden geraakt in de ERB, en vastgesteld dat hiervoor op onderdelen de tekst van de ERB moet worden aangepast. Tevens is geconstateerd dat een volledige actualisatie van de ERB nodig is in 2024 op het moment dat het transitieplan WTP voorligt bij het bestuur ter aanvaarding.

4. Uitvoering van de pensioenregeling

4.1 Inleiding

BPZ voert de pensioenregeling uit zoals die is afgesproken door cao-partijen en vastgelegd in de "Collectieve Arbeidsovereenkomst over Pensioenen 2015 voor de Zuivelindustrie". De pensioenregeling is nader uitgewerkt in het pensioenreglement en de statuten. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling van het fonds. Daarnaast komen de wijzigingen in reglementen aan de orde die per 1 januari 2023 zijn doorgevoerd.

4.2 De pensioenregeling

Pensioensysteem en premiebijdragen

De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling op basis van een collectieve beschikbare premieregeling. De aangesloten ondernemingen zoals vermeld in het "Pensioenakkoord Pensioen-cao 2015-2020" stellen gemiddeld 17,1% van de som van de gemaximeerde salarissen beschikbaar. De cao is met ingang van 1 januari 2021 verlengd tot en met eind 2025. Voor de periode vanaf 2026 zijn nieuwe afspraken voor de premie gemaakt. De aangesloten werkgevers dragen voor de periode 2021 – 2025 de actuariel gedempte premie af met een op- of afslag zodanig dat de gemiddelde premie 17,1% bedraagt. Deze op- of afslag wordt jaarlijks vastgesteld. Als deze pensioenpremie in een bepaald jaar niet voldoende is om de nagestreefde pensioenopbouw voor dat jaar te realiseren, zal de pensioenopbouw in dat jaar naar rato van het premietekort lager worden vastgesteld, tenzij op andere wijze in het premietekort kan worden voorzien. Het (extra) partner- en wezenpensioen wordt niet lager vastgesteld in geval van een premietekort.

Toetredingsleeftijd

De toetredingsleeftijd is de eerste dag van de maand waarin de werknemer 18 jaar wordt of de latere datum van indiensttreding. Er is aanspraak op partner- en wezenpensioen voor werknemers jonger dan 18 jaar.

Pensioenrichtleeftijd

Het ouderdompensioen gaat standaard in op de dag waarop de deelnemer 68 jaar wordt.

Maximum pensioengevend salaris

Het maximale pensioengevend salaris is € 72.227 (2023). Dit bedrag wordt jaarlijks per 1 januari aangepast aan de loonronde in de cao voor de zuivelindustrie in het voorafgaande jaar.

Vast salaris

Het vaste salaris is het vastgestelde schaalsalaris verhoogd met de persoonlijke toeslag en de vaste toeslagen. Vaste toeslagen zijn de vakantietoeslag, de eindejaarsuitkering, de E.H.B.O-diplomatoeslag en de BHV-toeslag.

Variabel salaris

Het variabele salaris is het totaal aan uitbetaalde variabele toeslagen. Als variabele toeslag wordt aangemerkt de toeslag uit hoofde van arbeid in ploegendienst, arbeid op onaangename uren, arbeid in het weekeinde, arbeid op feestdagen, vergoeding van consignatie en extra opkomst en de over voornoemde variabele toeslagen berekende vakantietoeslag en eindejaarsuitkering. Beloning voor overwerk wordt niet als variabel salaris aangemerkt.

Franchise

De franchise is € 17.572 (2023). De franchise wordt jaarlijks per 1 januari aangepast aan de loonronde in de cao voor de zuivelindustrie.

Pensioengrondslag A en B

Pensioengrondslag A is het vaste salaris op 1 januari van enig jaar of op latere datum van indiensttreding verminderd met de franchise. Pensioengrondslag B is het variabele salaris over het kalenderjaar voorafgaand aan de 1^e januari van enig jaar.

Ouderdomspensioen

Jaarlijks wordt 1,50% (2023) van de pensioengrondslagen A en B aan ouderdomspensioen opgebouwd. Dit betreft de nagestreefde pensioenopbouw. Bij premietekort wordt de opbouw van het ouderdomspensioen naar rato van het tekort verminderd.

Partnerpensioen

Het partnerpensioen is op risicobasis verzekerd. Het is gelijk aan 1,3125% van de pensioengrondslagen A en B gerekend tot de pensioenrichtleeftijd als de deelnemer niet voordien zou zijn overleden. Het partnerpensioen wordt niet verminderd in geval van premietekort.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen is op risicobasis verzekerd. Het is per kind gelijk aan 0,2625% van de pensioengrondslagen A en B gerekend tot de pensioenrichtleeftijd als de deelnemer niet voordien zou zijn overleden. Voor volle wezen wordt het wezenpensioen verdubbeld. Het wezenpensioen wordt niet verminderd in geval van premietekort. Het wezenpensioen wordt uitgekeerd tot het kind 18 jaar wordt. Kinderen, die per week meer dan 20 uur onderwijs of een beroepsopleiding volgen, ontvangen wezenpensioen tot hun 27ste jaar.

Extra nabestaandenpensioen (extra partner- en wezenpensioen)

BPZ biedt aangesloten werkgevers de mogelijkheid een dekking voor extra nabestaandenpensioen (extra partner- en wezenpensioen) over verstreken diensttijd op risicobasis te verzekeren bij BPZ als en voor zover er over de verstreken diensttijd geen aanspraak op nabestaandenpensioen blijft bestaan bij voorgaande pensioenuitvoerders van de aangesloten werkgever. De deelnemers op wie per 31 december 2014 de cao over pensioen 2006 voor de zuivelindustrie van toepassing is en die op 1 januari 2015 in dienst zijn bij een werkgever waarop de Pensioen-cao van toepassing is, krijgen als de aangesloten werkgever per 1 januari 2015 gebruik maakt van de hiervoor genoemde mogelijkheid een aanspraak op nabestaandenpensioen over diensttijd tot 1 januari 2015.

Deze extra aanspraak op nabestaandenpensioen is eenmalig vastgesteld en opgegeven door de betrokken werkgever. Het verzekerde niet ingegane extra nabestaandenpensioen wordt niet verminderd in geval van premietekort. Voor de werkgever die als gevolg van een verleende dispensatie op een later moment kwalificeert als aangesloten werkgever en daardoor toetreedt tot BPZ, geldt in plaats van de datum van 1 januari 2015 de latere datum van toetreding. Het extra wezenpensioen is 20% van het extra partnerpensioen.

Premiebijdragen werkgevers

De premie is gemiddeld 17,1% van de som van de gemaximeerde salarissen.

Deelnemersbijdrage

De werkgever kan een eigen bijdrage in de kosten van de regeling op het loon van de deelnemer inhouden.

Toeslagen (voorwaardelijk)

Op de pensioenaanspraken en -rechten wordt jaarlijks een gelijke toeslag verleend als de financiële positie van BPZ dat mogelijk maakt. Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken en -rechten worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagtoezegging is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Ruil ouderdomspensioen voor partnerpensioen

Op de pensioneringsdatum en bij beëindiging van de deelneming voor de pensioneringsdatum maar uiterlijk op de pensioendatum wordt voor de (gewezen) deelnemer die gehuwd is dan wel een geregistreerd partnerschap heeft een deel van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen omgezet in aanspraken op partner- en wezenpensioen.

Keuzemogelijkheden

De pensioenregeling kent de volgende keuzemogelijkheden:

- vervroegen en uitstellen van het ouderdomspensioen al dan niet in combinatie met deeltijdpensioen;
- uitruil van pensioenaanspraken;
- variatie in hoogte van het pensioen.

Premievrije voortzetting pensioenopbouw

Gedurende de periode waarin de (gewezen) deelnemer recht heeft op een uitkering op basis van de WIA met een arbeidsongeschiktheidspercentage van 35% of meer wordt de pensioenopbouw, geheel of gedeeltelijk voortgezet, zonder dat premie aan BPZ verschuldigd is. Hiervoor geldt het 6-klassensysteem. Er wordt sinds 2018 niet alleen uitgegaan van pensioengrondslag A maar ook van pensioengrondslag B.

Afkoop kleine pensioenen

De Pensioenwet bepaalt dat pensioenfondsen kleine pensioenen mogen afkopen als het dienstverband vóór 1 januari 2018 is beëindigd. Kleine pensioenen zijn pensioenuitkeringen van minder dan € 594,89 op jaarbasis (2023). Pensioenen onder de afkoopgrens worden volgens de wettelijke mogelijkheden afgekocht. Voor uitdiensttreding na 1 januari 2018 geldt dat het klein pensioen vanaf 2020 automatisch wordt overgedragen naar de nieuwe pensioenuitvoerder. Afkopen is dan in principe niet meer mogelijk. Afkoop bij pensioenering of overlijden kan nog wel onder voorwaarden door het pensioenfonds plaatsvinden.

4.3 Wijzigingen reglementen

Wijziging uitvoeringsreglement

Het uitvoeringsreglement is per 1 januari 2023 gewijzigd. Het belanghebbendenorgaan is met deze wijzigingen akkoord gegaan. Het betrof het schrappen van de mogelijkheid voor de werkgever om, onder voorwaarden, tussentijds de pensioenpremie aan te passen en daarnaast het verwerken dat door BPZ, onder voorwaarden, wordt meegewerkt aan inkomende collectieve waardeoverdrachten.

Wijziging pensioenreglement 2023

Het belanghebbendenorgaan is akkoord gegaan met een wijziging van het pensioenreglement per 1 januari 2023. In de pensioenregeling van BPZ zijn per 1 januari 2023 de volgende wijzigingen aangebracht: het opbouwpercentage, het maximum pensioengevend loon, de franchise, de premie, de afkoopgrens. Verder zijn de afkoop- en flexfactoren per 1 januari 2023 geactualiseerd.

4.4 Slotopmerkingen

In de op de volgende pagina's opgenomen jaarrekening staan de financiële gegevens over de periode van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2023 vermeld.

18 juni 2024

A.N. Jager
Voorzitter

M. Hulsegge
Bestuurslid

S. van Hoogdalem
Bestuurslid

5. Belanghebbendenorgaan

5.1 Samenstelling belanghebbendenorgaan

Het belanghebbendenorgaan bestaat per 1 januari 2024 uit:

- Erik Jan Blankenstijn (voorzitter - vertegenwoordiger werkgevers)
- Jan Adriaans (vertegenwoordiger deelnemers)
- Bert Gubler (vertegenwoordiger werkgevers)
- Henk Jongsma (vertegenwoordiger deelnemers)
- Praan Mahabali (vertegenwoordiger werkgevers)
- Vacature (vertegenwoordiger deelnemers)

Voor de vacature bij het belanghebbendenorgaan is een kandidaat lid voorgedragen en is de toetsing bij DNB in gang gezet.

Het belanghebbendenorgaan bestaat uit zes leden, waarvan drie leden vertegenwoordigers van de werkgevers zijn en drie leden vertegenwoordigers van de deelnemers. De leden van het belanghebbendenorgaan worden door het belanghebbendenorgaan benoemd. De benoeming van de vertegenwoordigers van de werkgevers vindt plaats op bindende voordracht van NZO. De vertegenwoordigers van de deelnemers worden benoemd op bindende voordracht van FNV Bondgenoten, CNV Vakmensen en De Unie gezamenlijk. Alle leden van het belanghebbendenorgaan zijn door DNB getoetst en geschikt bevonden.

5.2 De activiteiten van het belanghebbendenorgaan

Het belanghebbendenorgaan heeft bij bepaalde, in de statuten vastgelegde voorgenomen bestuursbesluiten, adviesrechten of goedkeuringsrechten. Het bestuur legt verantwoording af aan het belanghebbendenorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. De raad van toezicht legt verantwoording af aan het belanghebbendenorgaan over de uitvoering van zijn taken en de uitoefening van zijn bevoegdheden.

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2023 negen keer vergaderd. Zes keer met het bestuur, twee keer met de raad van toezicht en één keer met zowel het bestuur als de raad van toezicht. Bovendien heeft het belanghebbendenorgaan in 2023, samen met het bestuur en de raad van toezicht, ook deelgenomen aan twee opleidingsdagen. Voorafgaand aan de vergaderingen met het bestuur en/of de raad van toezicht heeft het belanghebbendenorgaan een eigen vergadering, voor het bespreken van prioriteiten en aandachtspunten. Het belanghebbendenorgaan heeft in 2023 goedkeuring verleend aan of positief geadviseerd over, onder andere, het volgende:

- Overgang van het vermogensbeheer per 1 april 2024, van BNP Paribas Asset Management Nederland N.V. naar Columbia Threadneedle Investment
- Overgang van de pensioenadministratie per 1 januari 2025, van Achmea Pensioenservices naar Appel Pensioenuitvoering
- Herstelplan 2023
- Wijzigingen pensioenreglementen en uitvoeringsreglement
- Wijzigingen in de klachten- en geschillenregeling
- Verhoging opgebouwde pensioenen met 3,0% per 1 januari 2024
- Opbouwpercentage ouderdomspensioen van 1,8% in 2024
- Tussentijds aanpassen van de rentecurve voor vaststelling van de gedempte kostendekkende premie
- Beleggingsplan 2024
- Communicatie uitgangspunten 2024
- Begroting 2024

Het fonds is gelukkig in staat geweest om per 1 januari 2024, de opgebouwde pensioenen te verhogen met 3,0%. De laatste verhoging hiervóór was op 1 januari 2023, eveneens met 3,0%.

In 2023 is in de overleggen met het bestuur, bijzondere aandacht besteed aan de volgende thema's bij het fonds:

- Onderbrengen van het vermogensbeheer bij een andere vermogensbeheerder
- Onderbrengen van de pensioenuitvoering bij een andere pensioenuitvoeringsorganisatie
- Ontwikkelingen in de financiële positie en dekkingsgraad
- Rapportages sleutelfunctiehouders
- Toekomstige transitie naar een nieuw pensioenstelsel in het kader van de Wet toekomst pensioenen

Het belanghebbendenorgaan zal ook in 2024 bijzondere aandacht blijven besteden aan de overgang van de pensioenuitvoering naar Appel Pensioenuitvoering en aan de toekomstige transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

5.3 Oordeel belanghebbendenorgaan

Op basis van de pensioenwet (artikel 115 c) heeft het belanghebbendenorgaan de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie. Het belanghebbendenorgaan stelt vast dat het bestuur ook in 2023 zorgvuldig en tijdig, het belanghebbendenorgaan heeft geïnformeerd en betrokken bij alle belangrijke, bestuurlijke thema's. Wij zijn van mening dat het fonds in control is en danken het bestuur voor het zorgvuldig gevoerde beleid en de constructieve samenwerking met het belanghebbendenorgaan in 2023.

Het totale oordeel

Het belanghebbendenorgaan is van oordeel dat het bestuur op een zorgvuldige en deskundige wijze het pensioenfonds heeft bestuurd.

5.4 Reactie bestuur

Het bestuur dankt het belanghebbendenorgaan voor het positieve oordeel en de wederom goede en constructieve samenwerking in het afgelopen jaar. De positief kritische inbreng op de verschillende dossiers wordt door ons op prijs gesteld. Het bestuur ziet het belanghebbendenorgaan als een prettige gesprekspartner en waardeert de inbreng op de verschillende onderwerpen.

Wij zien de samenwerking met ons belanghebbendenorgaan ook in het komende jaar weer met vertrouwen tegemoet.

6. Raad van toezicht

6.1 Verslag

1. Inleiding

De raad had in het verslagjaar een nieuwe samenstelling door de toetreding van twee nieuwe leden. In de aanvang van het verslagjaar heeft de raad – na overleg met het belanghebbendenorgaan – een toezichtsvisie opgesteld alsmede een toezichtsplan. Dit verslag bevat de bevindingen van de raad over het jaar 2023.

2. De nieuwe Code Pensioenfondsen

Maatschappelijke ontwikkelingen beïnvloeden de normen voor goed pensioenfondsbestuur. De code pensioenfondsen vraagt eens in de zoveel tijd om aanpassing en actualisering. De actualisering in de nieuwe code heeft met name betrekking op de drie onderwerpen:

- centraal stellen van de belanghebbenden;
- duurzaamheid en
- diversiteit en inclusie.

In de code pensioenfondsen 2024 zijn diverse normen geordend in een vijftal thema's:

1. Goed zorgen voor het pensioen van belanghebbenden;
2. Goed besturen;
3. Effectief intern toezichthouden en controle uitoefenen;
4. Verantwoording en inspraak organiseren;
5. Effectief functioneren van fondsorganen.

Net als in de vorige code is in de code pensioenfondsen 2024 het principe pas toe of leg uit van toepassing. Pensioenfondsen worden geacht deze code na te leven (of uit te leggen waarom zij dat niet doen) als zij de normen uit deze code uiterlijk op 31-12-2024 hebben geïmplementeerd.

In dit rapport van bevindingen over 2023 hanteert de raad (nog) de voor 2023 gestelde thema's en normen die benoemd zijn in het toezichtplan van de raad voor 2023.

Nu in de code pensioenfondsen veel nadrukkelijker dan voorheen ook de normen voor het intern toezicht zijn benoemd, heeft de Vereniging van intern Toezichthouders in de pensioensector recent besloten om de eigen VITP-code per 1-1-2024 in te trekken. Er is nu dan ook sprake van 1 code voor de pensioensector.

3. Toezichtsvisie

De raad ziet het als haar taak het bestuur ertoe aan te zetten om optimaal invulling te geven aan de missie, visie en strategie van Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel. De raad tracht dit te bereiken door het bestuur uit te dagen, kritisch te bevragen en met raad terzijde te staan.

Op basis van deze toezichtsvisie hanteert de raad bij zijn toezichthoudende taak een fondsspecifiek normenkader met betrekking tot alle aandachtsgebieden van de raad. De toezichtsvisie alsmede het normenkader zijn vooraf besproken met het bestuur en met het belanghebbendenorgaan.

Gezien de komende stelselwijziging heeft de raad nadrukkelijk aandacht voor de transparantie van de besluitvorming en voor de evenwichtige belangenafweging die aan besluiten ten grondslag ligt. De inhoudelijke beoordeling van de bestuurlijke afweging ligt evenwel niet bij de raad maar bij het belanghebbendenorgaan.

Ook heeft de raad in het kader van de stelselwijziging verhoogde aandacht voor een gedegen projectplanning en voor de veranderkracht en continuïteit van de pensioenadministratie.

4. Werkwijze

De raad werkt op basis van een vooraf vastgesteld toezichtsplan. De raad tracht zijn doel te bereiken door regelmatig intensief van gedachten te wisselen met het bestuur en het belanghebbendenorgaan. Een open dialoog met het bestuur vindt de raad onmisbaar om zijn raadgevende taak te kunnen uitoefenen.

De raad heeft toegang tot en neemt kennis van alle bestuursstukken en -notulen. Om daarnaast voldoende op de hoogte te zijn van de gang van zaken binnen het fonds, heeft regelmatig een voorzittersoverleg plaatsgevonden, zijn individuele gesprekken gevoerd met bestuursleden en zijn leden van de raad met regelmaat toevoerder geweest bij een vergadering van het bestuur.

De leden van de raad besteden tijd en aandacht aan het verbeteren en bijhouden van hun eigen relevante kennis en vaardigheden. Vanwege zeer ernstige ziekte van de voorzitter van de raad, heeft de raad afgezien van een officiële zelfevaluatie. Wel is een werkverslag over het jaar 2023 opgesteld.

5. Oordeel van de raad

De algehele conclusie van de raad is dat Pensioenfonds Zuivel zorgvuldig en toegewijd wordt bestuurd en dat er sprake is van een goede samenwerking binnen het bestuur en tussen de gremia.

5.1 Follow up aanbevelingen

Door het fonds is een lijst vervaardigd waarin de aanbevelingen zijn opgenomen. De raad is daarmee goed in staat de opvolging van aanbevelingen te beoordelen.

5.2 Algemeen beleid

Norm:

Het bestuur van een fonds heeft tot taak zo goed mogelijk uitvoering te geven aan de pensioenregeling. Een fonds dient voldoende voorbereid te zijn op een toekomstbestendige uitvoering. Het beleid en de overwegingen die daaraan ten grondslag liggen dienen voldoende kenbaar te zijn.

Bevindingen:

De raad constateert dat het bestuur zo goed mogelijk uitvoering geeft aan de pensioenregeling en zich voldoende voorbereidt op de toekomstige uitvoering. In het verslagjaar heeft het bestuur in dit kader besloten zowel het fiduciaire vermogensbeheer alsook de pensioenuitvoering bij een andere uitvoerder neer te gaan leggen (zie ook paragraaf 4.8). In combinatie met al hetgeen de Wet Toekomst Pensioenen (WTP) met zich meebrengt komen er zo de nodige veranderingen op het bestuur af. Voor wat betreft de WTP en de planning van de te nemen besluiten door de verschillende fondsorganen, is het bestuur afhankelijk van de besluitvorming van Sociale Partners. In de vergadertool "Ourmeeting" zijn de diverse beleidsdocumenten van het fonds op verschillende plaatsen terug te vinden. De mappenstructuur daarin kan nog worden verbeterd.

5.3 Toekomst pensioenstelsel

Norm:

Een fonds dient voldoende voorbereid te zijn op de komende transitie en zich bewust te zijn van de zelfstandige rol van het fonds bij de bestemming van het vermogen van het fonds. Een fonds beheerst de risico's die samenhangen met de transitie. Een fonds betreft het belanghebbendenorgaan tijdig bij voorgenomen besluiten.

Bevindingen:

Het bestuur heeft in 2023 een risicopreferentieonderzoek (RPO) onder zijn deelnemers laten uitvoeren. De resultaten hiervan zullen samen met de deelnemerskenmerken en wetenschappelijke inzichten worden meegenomen bij de bepaling van de risicohouding. De risicohouding is vervolgens weer een uitgangspunt voor het nieuwe beleggingsbeleid in de WTP-regeling. De nieuwe regeling is vooralsnog beoogd in te gaan per 1 januari 2026.

Het Belanghebbendenorgaan en de RvT zijn tijdens de studiedag in november van het verslagjaar door het bestuur meegenomen met de presentatie van de resultaten van het RPO en de stappen die hierna door BPZ en Sociale Partners gezet moeten gaan worden. Na deze studiedag is besloten afscheid te nemen van de externe ondersteuning die het bestuur van BPZ voor het WTP-traject had ingehuurd. De eerder door de externe adviseur opgestelde planning voor dit WTP-traject dient thans geactualiseerd te worden. Het lijkt de raad noodzakelijk dat een gedetailleerde planning wordt opgesteld van de besluiten die de diverse fondsorganen van BPZ in het kader van de WTP hebben te nemen en deze planning up to date te houden. Hierbij is het aan te bevelen ook de adviezen te betrekken die van de verschillende sleutelfunctiehouders in dit kader worden verwacht. Advies

Adviezen:

De raad adviseert het bestuur bij elk te nemen besluit in het kader van de transitie telkens expliciet de evenwichtigheid van het besluit te onderbouwen.

5.4. Governance

Norm:

De structuur van een fonds dient zodanig te zijn dat goede besturing is geborgd. In dat kader dienen individuele bestuursleden en het bestuur als geheel voldoende geschikt te zijn. Dit stelt niet alleen eisen aan de bestuursleden en sleutelfunctiehouders, maar ook aan de kwaliteit van de ondersteuning. Met betrekking tot het belanghebbendenorgaan is een evenwichtige samenstelling van belang en – zeker met het oog op de WTP- een goed kennisniveau. Het bestuur dient een beleid te hebben ter bevordering van diversiteit en continuïteit.

Bevindingen:

Het bestuur bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen die elk voor zich zeer geschikt zijn en op een goede manier samenwerken. Voor de ondersteuning van het bestuur zijn verschillende personen ingehuurd. Binnen de ondersteuning heeft in het verslagjaar een wisseling plaatsgevonden. Hoewel de raad de indruk heeft dat het bestuur op een goede wijze wordt ondersteund, vraagt de raad wel aandacht voor het risico van fragmentatie van de ondersteuning. Een duidelijke beschrijving van de taken van de ondersteuners en duidelijke procesbeschrijvingen zouden dit risico kunnen mitigeren.

Het fonds heeft een belanghebbendenorgaan dat betrokken is en directe lijnen heeft met Sociale Partners in de sector.

Hoewel de governance van het fonds naar behoren werkt, zijn er enkele punten in de statuten en reglementen van het fonds die niet geheel in lijn zijn met wet- en regelgeving en/of strijdig met de Code Pensioenfondsen. De raad heeft hier aandacht voor gevraagd en verwacht dat deze oneffenheden op korte termijn worden opgelost. Het meest dringend hierbij is – naar het oordeel van de raad – de samenstelling van het belanghebbendenorgaan in die zin dat daarin ruimte dient te komen voor een zetel voor een vertegenwoordiger van pensioengerechtigden.

Voorts vraagt de raad aandacht voor een diversiteitsbeleid.

Adviezen:

De raad adviseert het bestuur:

- Te zorgen voor vertegenwoordiging van pensioengerechtigden in het belanghebbendenorgaan.
- Zorg te dragen voor een actueel diversiteitsbeleid.

5.5. Beleidsuitgangspunten en financiële opzet

Norm:

Het fonds dient een deugdelijke financiële opzet te hebben. De financieringsopzet moet toekomstbestendig zijn en in overeenstemming met de vastgestelde uitgangspunten en risicohouding.

Bevindingen:

BPZ kent een deugdelijke financiële opzet. Een en ander is beschreven in de ABTN en wordt per kwartaal door de sleutelfunctiehouder actuariael nader bezien.

Mede dankzij de in de afgelopen jaren gestegen rente kon het bestuur in het verslagjaar besluiten tot een verdere verhoging tot 1,8% van de jaarlijkse pensioenopbouw van de medewerkers in de zuivel- en aanverwante industrie. De jaarlijkse pensioenopbouw is hiermee nagenoeg gelijk aan het fiscale maximum voor ouderdomspensioen dat ingaat vanaf 68 jaar. Ook kon het bestuur de pensioenaanspraken per 1-1-2024 opnieuw met 3% indexeren.

5.6. Evenwichtige belangenafweging

Norm:

Het bestuur van een fonds dient ervoor te zorgen dat belanghebbenden zich op een evenwichtige wijze vertegenwoordigd weten door het fonds. Dit geldt eens te meer in het kader van de komende transitie.

Bevindingen:

De raad heeft de indruk dat het fonds bij te nemen besluiten in voldoende mate aandacht besteedt aan evenwichtigheid. De onderbouwing van de evenwichtigheid is evenwel niet in de verslaglegging terug te vinden. De raad adviseert het bestuur bij elk voorgenomen besluit de evenwichtigheid van dit besluit schriftelijk te onderbouwen.

5.7. Risicomanagement

Norm:

Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is en zorgt voor een adequate organisatie van het integrale risicomanagement. Het bestuur houdt -zeker in het kader van de WTP - expliciet rekening met risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en het nemen van besluiten. Deze risicoafweging wordt vastgelegd.

Bevindingen:

Iedere bestuursvergadering is het onderwerp risicomanagement aan de orde. Voor belangrijke bestuursbesluiten wordt steeds vaker de 2e lijns opinie betrokken van de sleutelfunctiehouder risicomanagement. Het integrale risicomanagement is adequaat georganiseerd en er is zeker sprake van voldoende risicobewustzijn bij het fonds. Gelet op de voorgenomen wijzigingen van pensioenuitvoerder en fiduciaire vermogensbeheerder zal een (partiele) herziening van de Eigen risicobeoordeling (ERB) aan de orde komen. De raad vraagt hier aandacht voor.

Een belangrijk risico, zeker in de komende periode van verandering van uitvoerders en van regeling, betreft het IT-risico. De raad vraagt hier aandacht voor.

Desgevraagd door de accountant die de goedkeurende verklaring bij de jaarrekening van BPZ over 2023 afgeeft, kan de raad bevestigen niet op de hoogte te zijn van mogelijke fraudegevallen, vermoeden van fraude en of aantijgingen van fraude bij BPZ.

5.8. Uitbesteding

Norm:

Het bestuur dient een visie op de uitvoering van de activiteiten van het pensioenfonds te hebben, inclusief een aanvaardbaar niveau van de kosten en zicht op de keten van uitbesteding. Daarbij dient het bestuur in control te zijn. De overwegingen bij de keuze voor de wijze van uitvoering worden vastgelegd en beschikbaar gesteld aan belanghebbenden. Partijen waar werkzaamheden aan worden uitbesteed, dienen op regelmatige basis te worden geëvalueerd. Hetzelfde geldt ten aanzien van de adviseurs waarmee het bestuur werkt.

Bevindingen:

In het verslagjaar heeft het bestuur besloten een wisseling door te voeren met betrekking tot de uitbesteding. Allereerst betrof dit de fiduciair manager. Het fonds heeft zich laten bijstaan door een externe partij bij de keuze voor een nieuwe fiduciair. Dit proces is weloverwogen en zorgvuldig doorlopen en heeft uiteindelijk geleid tot de keuze voor een nieuwe fiduciair manager. Met betrekking tot de uitbesteding van de pensioenadministratie was de aanvankelijke bedoeling van het bestuur een plan B voorhanden te hebben. Ook met betrekking tot dit traject heeft het bestuur zich laten bijstaan door een externe partij. Gaandeweg het jaar bleek dat de onzekerheden bij de huidige uitvoerder van een zodanige omvang waren, dat het besluit werd genomen daadwerkelijk over te gaan tot plan B. Dit proces is eveneens weloverwogen en zorgvuldig doorlopen. Het bestuur was zich er van bewust dat het risico aanwezig was dat het serviceniveau van de oude pensioenuitvoerder van mindere kwaliteit zou kunnen zijn na het opzeggen van de overeenkomst. Het bestuur heeft hierop geacteerd en met er met name voor gezorgd dat het hele proces met betrekking tot de datakwaliteit was afgerond voordat tot opzegging van het contract is overgegaan.

Het fonds heeft zich met betrekking tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel laten bijstaan door een externe deskundige. Toen bleek dat deze deskundige van onvoldoende toegevoegde waarde was, is afscheid genomen. Het bestuur is voornemens – vooraleer een nieuwe

adviseur aan te nemen – intern goed stil te staan bij de verwachtingen die men van een adviseur heeft.

Advies:

De raad adviseert het bestuur nauwgezet betrokken te blijven bij de overgang van de oude naar de nieuwe pensioenuitvoerder. Partijen bij elkaar te brengen en problemen tijdig in kaart te brengen zodat een soepele overgang per 1-1-2025 verwacht mag worden.

5.9. Beleggingsbeleid en vermogensbeheer

Norm:

Een pensioenfonds dient een beleggingsbeleid te hebben dat in overeenstemming is met de verplichtingen van het fonds en de vastgestelde risicohouding. In dit beleid dient aandacht te zijn voor maatschappelijk verantwoord beleggen. De opdracht aan de vermogensbeheerder dient in overeenstemming te zijn met dit beleid en er dienen effectieve begrenzings opgenomen te zijn in deze opdracht.

Bevindingen:

De beleggingsbeginselen, risicohouding en het daaruit voortvloeiende strategische beleggingsbeleid zijn opgenomen in een bijlage bij het beleggingsplan en uiteraard ook in de ABTN.

In het verslagjaar heeft het bestuur diverse belegging categorieën getoetst aan de beleggingsbeginselen. Ook is de matchingsportefeuille aangepast mede naar aanleiding van het besluit om over te stappen naar een maatwerk LDI-fonds welke zal worden gecreëerd door de nieuwe fiduciaire vermogensbeheerder. Het iets lagere risicoprofiel van de nieuwe matchingsportefeuille wordt voor 2024 gecorrigeerd door de aandelen ontwikkelde markten binnen de returnportefeuille met 1% op te hogen zodat de aanpassing VEV-neutraal blijft.

Ook de renteafdekking is in het verslagjaar uitgebreid aan de orde geweest. Uiteindelijk heeft het bestuur besloten niet over te stappen op een dynamische rentestafel, maar te blijven werken met een renteafdekking van 55%. Een en ander is passend bij de resultaten van de ALM-studie in dit kader.

Het beleggingsplan 2024 is voor advies voorgelegd en de sleutelfunctiehouder risicobeheer. Het eindoordeel van de SFH Risicobeheer is positief, zonder verdere adviezen /opmerkingen.

De begrote kosten voor het vermogensbeheer bedragen voor komend jaar 28,4 basispunten van het gemiddelde belegd vermogen, een daling van 0,3 basispunten t.o.v. 2023.

Voor 2024 staat naast de transitie van de LDI-portefeuille het verder ontwikkelen van het ESG-beleid en de aanpassing van de portefeuille richting de WTP op het programma.

Advies:

De raad adviseert het bestuur de nieuwe code pensioenfondsen te betrekken bij het verder ontwikkelen van het ESG-beleid.

5.10 Communicatie en transparantie

Norm:

Het bestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid, waarbij de persoonlijke pensioeninformatie goed toegankelijk en begrijpelijk is en het pensioenbewustzijn van belanghebbenden wordt bevorderd. Het bestuur zorgt voor adequate keuzebegeleiding. Het bestuur stelt zich – al dan niet door periodieke metingen- op de hoogte van de effectiviteit van het communicatiebeleid. Het fonds zorgt ervoor dat de deelnemers goed op de hoogte worden gebracht van het nieuwe pensioencontract.

Bevindingen:

Het fonds heeft een communicatiebeleidsplan waarin als vertrekpunt is opgenomen dat deelnemers worden geïnformeerd over zaken die voor hen van belang zijn en deelnemers, waar nodig, tot actie worden aangezet. De communicatie is doelgroepgericht. De rol van de werkgever met betrekking tot communicatie is binnen het fonds van belang. Het fonds heeft een heldere website en zorgt met regelmaat voor nieuwsberichten. Op de site (en in de nieuwsbrieven) staat ook toegankelijke informatie over het nieuwe pensioenstelsel. Het fonds ziet voor zichzelf een bescheiden rol bij de keuzebegeleiding. Bij de huidige pensioenuitvoerder wordt het fonds op het terrein van communicatie goed ondersteund.

Advies:

De raad adviseert het bestuur specifiek aandacht te hebben voor de ondersteuning op het gebied van communicatie na de overgang naar de nieuwe pensioenuitvoerder, die op dit terrein minder ervaring heeft dan de huidige pensioenuitvoerder.

6. Aandachtsgebieden voor het bestuur

Zoals in de introductie van dit rapport aangegeven is de algehele conclusie van de raad dat het fonds zorgvuldig en toegewijd wordt bestuurd. Dat neemt niet weg dat komende jaren enkele terreinen, naar het oordeel van de raad, bijzondere aandacht vragen van het bestuur.

Wij denken hierbij specifiek aan:

- de transitie in de uitbesteding;
- het WTP traject.

Tot slot vatten we onze aanbevelingen in dit rapport nog even op een rij:

De raad adviseert het bestuur:

1. bij elk te nemen besluit in het kader van de transitie telkens expliciet de evenwichtigheid van het besluit te onderbouwen;
2. te zorgen voor vertegenwoordiging van pensioengerechtigden in het belanghebbendenorgaan;
3. zorg te dragen voor een actueel diversiteitsbeleid;
4. nauwgezet betrokken te blijven bij de overgang van de oude naar de nieuwe pensioenuitvoerder. Partijen bij elkaar te brengen en problemen tijdig in kaart te brengen zodat een soepele overgang per 1-1-2025 verwacht mag worden;
5. de nieuwe code pensioenfondsen te betrekken bij het verder ontwikkelen van het ESG-beleid;
6. specifiek aandacht te hebben voor de ondersteuning op het gebied van communicatie na de overgang naar de nieuwe pensioenuitvoerder, die op dit terrein minder ervaring heeft dan de huidige pensioenuitvoerder.

De raad van toezicht

Emilie Schols
Kees Scheepens
Voorzitter (vacature)

Nijkerk, 18 juni 2024

6.2 Reactie bestuur

Het bestuur dankt de raad van toezicht voor haar werkzaamheden en inspanningen in het afgelopen jaar. Het jaar 2023 is verdrietig geëindigd door het overlijden van onze RvT-voorzitter Jeroen Hilbrands. Hij had zich in december teruggetrokken, maar was tot het einde toe betrokken bij ons fonds. De selectie van de nieuwe voorzitter is in 2024 gestart. Wij zijn onze beide RvT leden erkentelijk voor de extra werkzaamheden die zij tijdelijk voor hun rekening nemen.

In het verslag wordt een aantal aanbevelingen gedaan. Enkele daarvan zijn al opgepakt. Zo is bijvoorbeeld het diversiteitsbeleid geactualiseerd. Het bestuur is zich ervan bewust dat niet aan alle normen m.b.t. diversiteit wordt voldaan aan de code pensioenfondsen binnen de fondsorganen. Bij iedere vacature streeft het bestuur hier wel naar en brengt dit ook onder de aandacht bij Sociale Partners. Ook de onderbouwing van de evenwichtigheid van de besluitvorming wordt zeer ter harte genomen door het bestuur. Het jaar 2024 staat in het teken van de overgang naar Appel en de verdere WTP besluitvorming. In beide trajecten wordt het bestuur ondersteund door deskundige en ervaren projectmanagers en adviseurs. Wij zullen de RvT op de hoogte houden van de ontwikkelingen hierin.

Het bestuur kijkt uit naar een wederom goede samenwerking in 2024.

7. Jaarrekening

7.1 BALANS

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)

		2023	2022
ACTIVA			
Beleggingen voor risico fonds	(1)	714.196	548.041
Vorderingen en overlopende activa	(2)	8.393	14.936
Overige activa	(3)	537	1.388
		<u>723.126</u>	<u>564.365</u>

PASSIVA

Stichtingskapitaal en reserves	(4)		
Algemene reserve		107.609	64.862
Technische voorzieningen voor risico fonds	(5)	611.721	495.366
Overige schulden en overlopende passiva	(6)	3.796	4.137
		<u>723.126</u>	<u>564.365</u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

		2023	2022
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)			
Actuele dekkingsgraad		117,6	113,1
Beleidsdekkingsgraad		121,6	114,1

7.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

	2023	2022
BATEN		
Premiebijdragen risico fonds (7)	98.363	89.139
Beleggingsresultaten voor risico fonds (8)	64.068	-237.914
	<u>162.431</u>	<u>-148.775</u>
LASTEN		
Pensioenuitkeringen (9)	4.676	3.322
Pensioenuitvoeringskosten (10)	2.247	2.078
Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds (11)		
Pensioenopbouw	66.615	85.390
Toeslagen	17.606	29.850
Rentetoevoeging	17.968	-3.497
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-4.668	-3.337
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	1.626	2.151
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	4.363	3.311
Wijziging marktrente	11.605	-261.453
Wijziging actuariële uitgangspunten	-	3.376
Overige wijzigingen	1.240	3.633
	<u>116.355</u>	<u>-140.576</u>
Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds (12)	-3.666	-3.265
Saldo herverzekeringen (13)	72	99
(*) De nummering verwijst naar de toelichting		
	<u>119.684</u>	<u>-138.342</u>
Saldo van baten en lasten	<u><u>42.747</u></u>	<u><u>-10.433</u></u>

	2023	2022
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Mutatie algemene reserve	<u>42.747</u>	<u>-10.433</u>

7.3 KASSTROOMOVERZICHT

(x € 1.000)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2023	2022
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico fonds	97.417	88.895
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico fonds (inclusief bijdrage)	4.020	3.110
Betaalde pensioenuitkeringen	-4.644	-3.283
Ontvangsten en uitgaven herverzekering	7.418	2.936
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-2.363	-1.799
Overige baten en lasten	3	-
	<u>101.851</u>	<u>89.859</u>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen beleggingen	74.172	101.903
Betaald inzake aankopen beleggingen	-180.319	-190.793
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	6.496	5.414
Overige mutaties beleggingen*	-2.342	-5.178
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-709	-954
	<u>-102.702</u>	<u>-89.608</u>
Mutatie liquide middelen	<u><u>-851</u></u>	<u><u>251</u></u>

*) Dit betreft de mutatie van de onder de beleggingen voor risico fonds opgenomen beleggingsdebiteuren, -crediteuren, collateral en liquide middelen.

Samenstelling geldmiddelen

	2023	2022
Liquide middelen per 1 januari	1.388	1.137
Mutatie liquide middelen	-851	251
Liquide middelen per 31 december	<u><u>537</u></u>	<u><u>1.388</u></u>

7.4 ALGEMENE TOELICHTING

Inleiding

Het doel van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 61834270, statutair gevestigd te 's-Gravenhage (hierna het 'fonds') is om, onder de voorwaarden als in het pensioenreglement nader is bepaald, uitkeringen te verstrekken aan degenen die als werknemer werkzaam zijn geweest in de bedrijfstak Zuivel en door het pensioenreglement als pensioengerechtigde worden aangemerkt, alsmede aan hun nagelaten betrekkingen. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling zoals vastgelegd in de collectieve arbeidsovereenkomst inzake pensioenen 2021 voor de zuivelindustrie en het op basis daarvan opgestelde pensioenreglement.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610.

De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven. Het bestuur heeft op 18 juni 2024 de jaarrekening opgemaakt.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Schattingswijzigingen

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid.

Presentatiewijziging

In 2023 is geen sprake geweest van presentatiewijzigingen.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Opname in de balans en staat van baten en lasten

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Hierdoor kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties", die zowel een actief als een passief kan zijn.

Baten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermeerdering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Lasten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermindering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde.

Baten en lasten uit transacties in vreemde valuta's zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31-12-2023	31-12-2022
AUD	0.62	0,64
CAD	0.69	0,69
CHF	1.08	1,01
DKK	0.13	0,13
GBP	1,15	1,13
HKD	0.12	0,12
JPY	0.01	0,01
NOK	0.09	0,10
SEK	0.09	0,09
SGD	0.69	0,70
USD	0.91	0,94
ILS	0.25	0,27
NZD	0.57	0,59

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

(Reële) waardebepaling

De beleggingen van het fonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waarde berekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen, worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Voor financiële instrumenten zoals beleggingsvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in direct vastgoed worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de reële waarde per balansdatum, gebaseerd op periodieke door onafhankelijke deskundigen verrichte taxaties. Indien daartoe aanleiding is, wordt bij de waardering rekening gehouden met de feitelijke verhuursituatie en/of renovatieactiviteiten. Resultaten door wijziging in reële waarde worden in de staat van baten en lasten verantwoord.

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen, worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen, worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. Derivaatcontracten met een negatieve waarde worden in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord.

Overige beleggingen

Beursgenoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) beleggingen worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Securities lending

Het fonds participeert niet direct in securities lending. Binnen de beleggingspools kan sprake zijn van securities lending.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen per 1 januari 2023, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het fonds.

Het voorlopige winstaandeel, welke opeisbaar is ultimo 2022 is afgerekend in 2023.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Hieronder worden de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de overige beleggingen.

Reserves

Algemeen

Reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit Financieel ToetsingsKader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek.

Algemene reserve

De algemene reserve is gelijk aan de totale reserve.

Technische voorzieningen voor risico fonds

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op actuele waarde. De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven pensioenaanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2023:

Overlevingstafels

Prognosetafel AG2022 met startkolom 2024 (2022: Prognosetafel AG2022 met startkolom 2023) waarbij de sterftekansen zijn vermenigvuldigd met een leeftijdsafhankelijke factor die is gebaseerd op de ervaringssterfte van het fonds.

Partnerfrequentie

Voor alle niet-pensioentrekkenden wordt het onbepaalde partnersysteem (CBS 2019) gehanteerd. Voor de pensioentrekkenden wordt uitgegaan van het bepaalde partnersysteem (feitelijke burgerlijke staat).

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

De voorziening voor het nog niet ingegaan wezenpensioen is gesteld op 3% van de voorziening voor het nog niet ingegaan partnerpensioen; bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot de 18-jarige leeftijd.

Voorziening voor toekomstige administratie- en excassokosten

Kostenopslag ter grootte van 3,0% (2022: 3%) van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Overige kostenvoorziening

Ultimo boekjaar 2023 is de overige kostenvoorziening onderdeel van de technische voorziening. De voorziening voor kosten is gevormd uit het jaarlijkse positieve resultaat op kosten over de jaren 2015-2018. De voorziening is bestemd voor het geval sociale partners zouden besluiten de pensioenregeling niet langer bij het fonds onder te brengen. Op deze wijze voorziet het bestuur in een extra voorziening die aangewend kan worden als overbruggingsperiode dan wel als aanvulling op de excasso-voorziening indien een externe partij hiervoor een hoger bedrag rekent. De inschatting is dat een voorziening is opgebouwd die voldoende is om het fonds gedurende één jaar zelfstandig voort te zetten en in dat jaar af te wikkelen. Het bestuur zal de hoogte hiervan jaarlijks in de maand december evalueren in samenhang met de opslag voor excassokosten. Het totaal hiervan dient voldoende te zijn om in geval van discontinuïteit de toekomstige uitvoeringskosten te dekken. Hiertoe wordt de kostenvoorziening vastgesteld op basis van de grondslagen van het fonds uitgaande van een reële rente waarbij alle actieve deelnemers verondersteld worden premievrij gemaakt te zijn. De contante waarde van de toekomstige uitvoeringskosten wordt gerelateerd aan de netto technische voorziening van het fonds. Ultimo 2023 is de voorziening gehandhaafd op het niveau van ultimo 2018.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers is uitgegaan van een revalidatiekans van 0%.

IBNR

De IBNR bestaat uit de opslag voor premievrijstelling uit de premie van 2021 en 2022. In 2023 bedraagt de opslag voor premievrijstelling 3,5%.

Overige voorzieningen

De voorziening voor kosten is gevormd uit het jaarlijkse positieve resultaat op kosten over de jaren 2015-2018. De voorziening is bestemd voor het geval sociale partners zouden besluiten de pensioenregeling niet langer bij het fonds onder te brengen. Op deze wijze voorziet het bestuur in een extra voorziening die aangewend kan worden als overbruggingsperiode dan wel als aanvulling op de excasso-voorziening indien een externe partij hiervoor een hoger bedrag rekent. De inschatting is dat een voorziening is opgebouwd die voldoende is om het fonds gedurende één jaar zelfstandig voort te zetten en in dat jaar af te wikkelen. Het bestuur zal de hoogte hiervan periodiek evalueren in samenhang met de opslag voor excassokosten. Het totaal hiervan dient voldoende te zijn om in geval van discontinuïteit de toekomstige uitvoeringskosten te dekken. De contante waarde van de toekomstige uitvoeringskosten wordt gerelateerd aan de netto technische voorziening van het fonds.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

In de reële dekkingsgraad wordt de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% wil zeggen dat het fonds volledig kan indexeren met de prijsinflatie conform een toekomstbestendig indexatiebeleid. Een toekomstbestendig indexatiebeleid houdt in:

- Er mag geïndexeerd worden vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110%.
- Indexatie is alleen toegestaan als er voldoende vermogen is om deze indexatie ook in de toekomst te kunnen verlenen.

De reële dekkingsgraad ultimo 2023 bedraagt 86,4% (2022: 83,9%).

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waardingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan de aangesloten werkgevers in rekening gebrachte c.q. te brengen premies voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. De premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Overige baten

Overige baten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Toeslagen

Op de pensioenaanspraken en pensioenrechten wordt jaarlijks per 1 januari een toeslag verleend als de financiële positie van het fonds dat mogelijk maakt. Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken en pensioenrechten worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging is tegen de 1-jaarsrente, op basis van de per 1 januari van het boekjaar geldende DNB-rentetermijnstructuur, berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar. De RTS per 01-01-2023 bevat al de huidige UFR. De impact daarvan wordt in het totale RTS effect genomen.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Jaarlijks wordt 3% van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 3% van de uitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen actuariële waarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Kosten pensioenopbouw

De inkoop van aanspraken vindt plaats op basis van de grondslagen voor de kostendekkende premie gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van 31 december 2022, exclusief een solvabiliteitsopslag van 21,5% (2022: 18,3%) en inclusief een opslag voor toekomstige uitvoeringskosten van 3% (2022: 3%).

Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Herverzekeringen

De overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's waren tot en met 2019 volledig herverzekerd bij Zwitserleven. Met ingang van 2020 zijn deze risico's bij Zwitserleven herverzekerd op basis van stop-lossdekking.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode:

- Alle ontvangsten en uitgaven zijn hierbij als zodanig gepresenteerd.
- Er is onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioen- en beleggingsactiviteiten.

7.5 TOELICHTING OP DE BALANS

(x € 1.000)

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico fonds

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten*	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	4.778	183.625	344.937	3.452	11.239	548.031
Aankopen	4.478	68.516	107.325	-	-	180.319
Verkopen	-3.896	-58.465	-10.243	-1.568	-	-74.172
Overige mutaties**	-	-	72	-	1.668	1.740
Waardemutaties	465	32.190	25.118	505	-	58.278
Stand per 31 december 2023	<u>5.825</u>	<u>225.866</u>	<u>467.209</u>	<u>2.389</u>	<u>12.907</u>	<u>714.196</u>

*Aan- en verkopen zijn gesaldeerd opgenomen.

**Overige mutaties zijn mutaties die niet het gevolg zijn van aankopen, verkopen en waardemutaties en wel betrekking hebben op mutaties in beleggingsdebiteuren, - crediteuren en liquide middelen beheerd door de vermogensbeheerder.

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten*	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	6.592	239.656	444.908	-1.144	2.984	692.996
Aankopen	2.687	59.165	118.135	10.806	-	190.793
Verkopen	-2.874	-74.429	-24.600	-	-	-101.903
Overige mutaties**	-	-	135	-	8.384	8.519
Waardemutaties	-1.627	-40.768	-193.640	-6.210	-129	-242.374
Stand per 31 december 2022	<u>4.778</u>	<u>183.624</u>	<u>344.938</u>	<u>3.452</u>	<u>11.239</u>	<u>548.031</u>

Bij: derivaten met een negatieve waarde

10

548.041

* Aan- en verkopen zijn gesaldeerd opgenomen.

**Overige mutaties zijn mutaties die niet het gevolg zijn van aankopen, verkopen en waardemutaties en wel betrekking hebben op mutaties in beleggingsdebiteuren, - crediteuren en liquide middelen beheerd door de vermogensbeheerder.

Derivaten met een negatieve waarde zijn verantwoord onder de overige schulden en overlopende passiva.

Collateral

Het pensioenfonds heeft eind 2023 € 2,7 miljoen (2022: € 3,3 miljoen) aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Securities lending binnen de beleggingsfondsen

Het pensioenfonds stelt geen deel van de aandelen- en obligatiebeleggingen beschikbaar voor het in bruikleen geven van effecten. Binnen de beleggingspools kan sprake zijn van securities lending.

Reële waarde

De waardering van de beleggingen vindt plaats tegen reële waarde. Afgezien van de beleggingsvorderingen en -schulden zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor de meerderheid van de beleggingen van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingssystemen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

- De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.
- Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van onafhankelijke taxaties.
- De waarde wordt direct of indirect vastgesteld met behulp van de netto contante waarde berekening. Daarnaast vallen derivaten die volgens een waarderingmethode, waarbij gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata, onder deze categorie.
- Andere methode: financiële instrumenten die middels een andere geschikte methode zijn gewaardeerd zijn o.a. Hedge funds, Equity funds, Infrastructure funds en Commodity funds die geen direct waarneembare marktnotering hebben in een actieve markt. De waarde van deze financiële instrumenten wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Op basis van de Richtlijn 290 inzake de toelichting op gehanteerde waarderingssystematiek is onderstaande tabel opgenomen.

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW- berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2023					
Vastgoedbeleggingen	5.825	-	-	-	5.825
Aandelen	225.866	-	-	-	225.866
Vastrentende waarden	467.209	-	-	-	467.209
Derivaten	-	-	2.389	-	2.389
Overige beleggingen	12.907	-	-	-	12.907
Totaal	711.807	-	2.389	-	714.196

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW- berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2022					
Vastgoedbeleggingen	4.778	-	-	-	4.778
Aandelen	183.625	-	-	-	183.625
Vastrentende waarden	344.937	-	-	-	344.937
Derivaten	-	-	3.452	-	3.452
Overige beleggingen	11.239	-	-	-	11.239
Totaal	544.579	-	3.452	-	548.031

Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Specificatie naar soort:		
Participaties in vastgoedmaatschappijen	<u>5.825</u>	<u>4.778</u>

Aandelen

De aandelen zijn als volgt gespecificeerd:

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Specificatie naar soort:		
Aandelen	199.699	161.341
Aandelenbeleggingsfondsen	26.167	22.283
	<u>225.866</u>	<u>183.624</u>

Vastrentende waarden

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Specificatie naar soort:		
Obligaties	120.209	114.886
Geldmarktfondsen	102.538	32.210
LDI-fondsen	143.730	112.047
Fixed Income Fund	100.106	85.239
Beleggingsdebiteuren	626	556
	<u>467.209</u>	<u>344.938</u>

Derivaten

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Specificatie naar soort:		
Valutaderivaten	<u>2.389</u>	<u>3.452</u>

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt tevens gebruikgemaakt van financiële derivaten. Derivaten vormen als afgeleide beleggingsinstrumenten geen aparte beleggingscategorie. Binnen de matching portefeuille wordt van derivaten gebruik gemaakt om de rentegevoeligheid van de beleggingen te sturen. Daarnaast worden derivaten, i.c. valutatermijncontracten, gebruikt bij de afdekking van valutarisico.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2023:

Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva
Valutaderivaten (FX forwards)	66.209	<u>2.389</u>	<u>-</u>

De derivatenposities per 31 december 2022:

Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva
Valutaderivaten (FX forwards)	65.601	<u>3.462</u>	<u>10</u>

Derivaten met een negatieve waarde zijn onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

Overige beleggingen

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Specificatie naar soort:		
Liquide middelen	12.311	10.813
Beleggingsdebiteuren	596	426
	<u>12.907</u>	<u>11.239</u>

2. Vorderingen en overlopende activa

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Vordering op werkgevers	8.387	7.440
Rekening-courant herverzekeraar	-	7.490
Overlopende activa	6	6
	<u>8.393</u>	<u>14.936</u>

De vordering op de herverzekeraar is afgerekend in 2023.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

3. Overige activa

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Liquide middelen	<u>537</u>	<u>1.388</u>

Onder de liquide middelen worden opgenomen de tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerder zijn onder de overige beleggingen opgenomen.

Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

PASSIVA

4. Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	<u>Algemene reserve</u>
Stand per 1 januari 2023	64.862
Uit bestemming saldo van baten en lasten	42.747
Stand per 31 december 2023	<u><u>107.609</u></u>
	<u>Algemene reserve</u>
Stand per 1 januari 2022	75.295
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-10.433
Stand per 31 december 2022	<u><u>64.862</u></u>

	<u>31-12-2023</u>		<u>31-12-2022</u>	
		In %		In %
Solvabiliteit				
Pensioenvermogen	719.330	117,6	560.228	113,1
Af: technische voorzieningen	611.721	100,0	495.366	100,0
Eigen vermogen	<u>107.609</u>	17,6	<u>64.862</u>	13,1
Af: vereist eigen vermogen	<u>122.737</u>	20,1	<u>106.355</u>	21,5
Vrij vermogen	-15.128	-2,5	-41.493	-8,4
Minimaal vereist eigen vermogen	29.719	4,9	24.511	5,0
Actuele dekkingsgraad		117,6		113,1
Beleidsdekkingsgraad		121,6		114,1

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder paragraaf Risicobeheer.

De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totale activa -/- schulden) / Technische voorzieningen * 100%.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor de financiële positie van het fonds. Aangezien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de vereiste dekkingsgraad bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van toereikende solvabiliteit.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad is als volgt:

	2023	2022
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	113,1	111,8
Premie	3,3	-1,3
Uitkeringen	0,1	0,1
Toeslagverlening	-3,9	-5,9
Verandering van de rentetermijnstructuur	-2,6	81,8
Rendement op beleggingen	7,9	-35,1
Overige oorzaken en kruiseffecten	-0,3	-38,3
Dekkingsgraad per 31 december	117,6	113,1

Het effect overige wordt deels veroorzaakt door kruiseffecten (0,3%). De bepaling van de procentuele effecten van de diverse resultaatbronnen op de dekkingsgraad zijn conform de richtlijnen van DNB uitgedrukt ten opzichte van de primo dekkingsgraad. Dit zorgt ervoor dat de optelling van de primo dekkingsgraad plus alle afzonderlijke procentuele effecten niet leidt tot de ultimo dekkingsgraad. Het verschil betreft de kruiseffecten en wordt verantwoord onder de noemer overig. Naarmate de diverse resultaatbronnen groter zijn (zoals in 2022 het geval is) worden ook de effecten tussen deze resultaatbronnen (kruiseffecten) groter.

Herstelplan 2023

BPZ had door de daling van de rente vanaf de aanvang van BPZ een actuele dekkingsgraad onder de vereiste dekkingsgraad van afgerond 120%. BPZ moest daarom een herstelplan opstellen. Hierin staan de maatregelen die genomen worden om te herstellen naar een dekkingsgraad boven de vereiste dekkingsgraad. De termijn waarbinnen het fonds de vereiste dekkingsgraad moet bereiken is de wettelijke maximale termijn van 10 jaar. BPZ heeft het herstelplan voor 1 juli 2015 ingeleverd bij DNB. DNB heeft op 21 augustus 2015 ingestemd met dit herstelplan.

Op basis van de actualisatie van het herstelplan die begin 2023 is uitgevoerd, bleek dat het fonds geen aanvullende maatregelen nodig had om binnen de gestelde termijn uit herstel te komen.

De beleidsdekkingsgraad per ultimo 2023 is inmiddels ook hoger dan de vereiste dekkingsgraad en een actualisatie van het herstelplan in 2024 is niet nodig.

5. Technische voorzieningen voor risico fonds

	31-12-2023	31-12-2022
Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds:		
Basisregeling	606.459	489.404
Premievrijstelling / IBNR	5.262	5.962
	611.721	495.366

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

	2023	2022
Stand per 1 januari	495.366	635.942
Pensioenopbouw	66.615	85.390
Toeslagen	17.606	29.850
Rentetoevoeging	17.968	-3.497
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-4.668	-3.337
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	1.626	2.151
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	4.363	3.311
Wijziging marktrente	11.605	-261.453
Wijziging actuariële uitgangspunten	-	3.376
Overige wijzigingen	1.240	3.633
Stand per 31 december	<u>611.721</u>	<u>495.366</u>

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds:

	31-12-2023		31-12-2022	
	Aantal		Aantal	
Deelnemers (inclusief aspirant leden)	10.238	400.128	9.978	332.185
Gewezen deelnemers	4.739	64.417	4.134	97.886
Pensioengerechtigden	1.105	126.261	888	47.791
Netto pensioenverplichtingen	<u>16.082</u>	<u>590.806</u>	<u>15.000</u>	<u>477.862</u>
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	-	20.915	-	17.504
	<u>16.082</u>	<u>611.721</u>	<u>15.000</u>	<u>495.366</u>

Korte beschrijving van de pensioenregeling 2023

De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling op basis van een collectieve beschikbare premieregeling. De aangesloten ondernemingen zoals vermeld in de "Collectieve Arbeidsovereenkomst inzake Pensioenen 2021 voor de Zuivelindustrie" stellen gemiddeld 17,1% van de som van de gemaximeerde salarissen beschikbaar. De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,50% (2023) van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag bestaat uit een pensioengrondslag A en een pensioengrondslag B. Pensioengrondslag A is het vaste salaris op 1 januari van enig jaar of op latere datum van indiensttreding verminderd met de franchise ad € 17.572 (2022: € 17.144). Pensioengrondslag B is het variabele salaris over het kalenderjaar voorafgaand aan de 1e januari van enig jaar. Het maximale pensioengevend salaris is € 70.227 (2022: € 70.465). Het partner- en wezenpensioen is op risicobasis verzekerd. Deelname aan de regeling is mogelijk vanaf de leeftijd van 18 jaar. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kan de pensioenregeling worden gekwalificeerd als een uitkeringsovereenkomst.

Toeslagverlening

Op de pensioenaanspraken en -rechten wordt jaarlijks een gelijke toeslag verleend indien de financiële positie van het fonds dat mogelijk maakt. Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken en -rechten worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagtoezegging is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

In 2023 heeft het bestuur besloten om per 1 januari 2024 de opgebouwde pensioenen te verhogen met 3,0% voor alle deelnemers. De grondslag van arbeidsongeschikte deelnemers is verhoogd met dezelfde indexatiepercentages en de impact hiervan is in de voorziening opgenomen.

6. Overige schulden en overlopende passiva

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Derivaten met negatieve waarde	-	10
Belastingen en sociale premies	141	109
Nog te verwerken waarde-overdrachten	362	7
Collateral*	2.739	3.341
Overige schulden	554	670
	<u>3.796</u>	<u>4.137</u>

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

*Collateral

Het pensioenfonds heeft eind 2023 € 2,7 miljoen (2022 3,3 miljoen) aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Risicobeheer en derivaten

In de risicoparagraaf zijn de beleggingen gepresenteerd op basis van look-throughgegevens op detailniveau. De cijfers in de risicoparagraaf sluiten hierdoor niet aan met de cijfers in de jaarrekening.

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Het tekort op FTK-grondslagen is als volgt:		
Technische voorziening (FTK-waardering)	611.721	495.366
Buffers:		
S1 Renterisico	41.052	35.210
S2 Risico zakelijke waarden	75.467	62.117
S3 Valutarisico	29.923	26.409
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	27.791	28.551
S6 Verzekeringstechnisch risico	22.910	19.198
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheerrisico	1.708	2.093
Diversificatie effect	-76.114	-67.224
Totaal S (vereiste buffers)	<u>122.737</u>	<u>106.354</u>
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)	734.458	601.720
Pensioenvermogen (totaal activa - schulden)	<u>719.330</u>	<u>560.228</u>
Tekort	<u>-15.128</u>	<u>-41.492</u>

Bij de berekening van de buffers past het fonds het standaard model van DNB toe, waarbij uitgegaan wordt van het vereist vermogen in evenwichtsituatie, gebaseerd op de strategische asset mix.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen onder meer:

- toeslagbeleid;
- beleggingsbeleid;
- herverzekeringsbeleid;
- versoering van de pensioenregeling.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

Het bestuur hanteert als leidraad bij het toeslagbeleid dat geen toeslagen worden verleend bij een beleidsdekkingsgraad onder de 110%. Het vereist eigen vermogen ligt boven deze grens. Het kan dus voorkomen dat er wel gedeeltelijke toeslagen worden verleend, terwijl de beleidsdekkingsgraad lager is dan het vereist eigen vermogen.

Jaarlijks wordt een beleggingsplan opgesteld waarin het te voeren operationele beleggingsbeleid voor het komende jaar nader wordt geconcretiseerd binnen de kaders en risicogrenzen van het lange termijn strategisch beleggingsbeleid. Op basis van onder meer macro-economische vooruitzichten en de daarmee samenhangende risico- en rendementsverwachtingen worden de verschillende beleggingsmarkten, maar ook de relatieve aantrekkelijkheid van deze markten herbeoordeeld. Op basis hiervan wordt het strategisch beleid verder geconcretiseerd, alsmede het beleid ten aanzien van de afdekking van het renterisico en van het valutarisico.

Indien in een bepaald jaar de beschikbare pensioenpremie niet toereikend is om de nagestreefde pensioenopbouw te realiseren zal de pensioenopbouw in dat jaar naar rato van het tekort worden vastgesteld, tenzij op ander wijze in het tekort voorzien kan worden zonder de vooraf afgesproken vaste premiesystematiek ter discussie te stellen. De verlaging betreft alleen de opbouw van het ouderdomspensioen. De pensioenaanspraken van het partner- en wezenpensioen worden niet aangepast.

Als laatste middel kan het fonds in een crisissituatie de pensioenaanspraken en -rechten verminderen.

Marktrisico's (S1 - S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De mate waarin de beleggingsportefeuille van het fonds gevoelig is voor het prijs- en renterisico is in de volgende alinea's weergegeven, waarbij de risico's die het fonds loopt nader worden toegelicht.

S1 Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve met 1 procentpunt. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	31-12-2023		31-12-2022	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Vastrentende waarden (voor derivaten)	467.209	10,5	344.938	11,9
Vastrentende waarden (na derivaten)	486.519	17,8	369.256	19,1
Technische voorziening (FTK-waardering)	611.721	26,0	495.366	26,6

Op balansdatum is de duration van de beleggingen korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) en hierdoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Strategisch is het renterisico in 2023 voor 55% afgedekt (met een bandbreedte van 45-65%), waarbij geldt dat deze 55% wordt gemeten aan de marktwaarde berekend op basis van de zuivere rentetermijnstructuur. Hierbij geldt als randvoorwaarde dat de afdekking van het renterisico van de pensioenverplichtingen gewaardeerd tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur inclusief de zogenoemde UFR, niet uit mag gaan boven 100%.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2023	31-12-2022
Resterende looptijd < 1 jaar	118.124	36.024
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	39.508	30.833
Resterende looptijd > 5 jaar en < 10 jaar	75.854	73.391
Resterende looptijd > 10 jaar en < 20 jaar	77.418	78.679
Resterende looptijd > 20 jaar	150.766	128.252
	<u>461.670</u>	<u>347.179</u>

S2 Risico zakelijke waarden

Prijrisico is het risico van waarde wijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij wijzigingen in waarde onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

	31-12-2023		31-12-2022	
		In %		In %
Specificatie vastgoedbeleggingen naar aard:				
Participaties in vastgoedmaatschappijen	5.984	100,0	4.986	100,0
	31-12-2023		31-12-2022	
		In %		In %
Specificatie vastgoedbeleggingen naar regio:				
Azië ex Japan	57	1,0	123	2,5
Europa EU	476	8,0	160	3,2
Europa niet-EU	194	3,2	226	4,5
Noord-Amerika	4.310	72,0	3.581	71,8
Pacific	948	15,8	852	17,1
Overig	-	-	44	0,9
	5.985	100,0	4.986	100,0
	31-12-2023		31-12-2022	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar sector:				
Basismaterialen	12.981	5,8	10.466	5,6
Communicatie diensten	11.499	5,1	8.293	4,5
Cyclische consumptiegoederen	33.859	15,0	24.557	13,4
Defensieve consumptiegoederen	17.770	7,9	18.608	10,2
Energie	4.851	2,2	4.261	2,3
Financiële dienstverlening	42.508	18,8	31.176	17,0
Gezondheidszorg	29.269	13,0	30.566	16,7
Industrie	27.357	12,1	20.491	11,2
Technologie	39.567	17,5	29.708	16,2
Nutsbedrijven	5.691	2,5	4.862	2,7
Overig	244	0,1	326	0,2
	225.596	100,0	183.314	100,0

	31-12-2023		31-12-2022	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar regio:				
Azië ex Japan	19.894	8,8	16.837	9,2
Europa EU	34.198	15,2	24.454	13,3
Europa niet-EU	13.949	6,2	14.566	8,0
Midden- en Zuid Amerika	1.885	0,8	1.033	0,6
Noord-Amerika	132.213	58,6	106.002	57,8
Pacific	20.113	8,9	16.936	9,2
Overig	3.343	1,5	3.487	1,9
	<u>225.595</u>	<u>100,0</u>	<u>183.315</u>	<u>100,0</u>

S3 Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen.

Voor BPZ geldt dat het valutarisico in de return portefeuille aanwezig is, omdat daarin aandelen zitten die zijn genoteerd in een andere valuta dan de euro. Het bruto risico wordt door het bestuur als hoog/middel beoordeeld. Het valutarisico dat BPZ bereid is te lopen, is middel. Deze risicobereidheid is onder meer ingegeven door het ECB-beleid dat is gericht op verzwakking van de euro met het oog op de inflatiedoelstelling van 2%. De beheersing van het valutarisico vindt plaats door gedeeltelijke afdekking van het valutarisico op de Amerikaanse dollar. De afdekking van de dollar is per 1 januari 2023 strategisch 50%. In het kader van het tactische beleid hanteert BPZ een bandbreedte van 25% - 75%. De afdekking van het valutarisico op de vele andere, kleinere valuta wordt achterwege gelaten omdat een afdekking veelal niet kostenefficiënt kan worden uitgevoerd.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	<u>Positie voor afdekking</u>	<u>Valuta-derivaten</u>	<u>Nettopositie na afdekking 2023</u>	<u>Nettopositie na afdekking 2022</u>
EUR	460.813	65.649	526.462	392.865
USD	152.948	-63.254	89.694	71.315
JPY	15.539	-	15.539	11.339
GBP	8.243	-	8.243	6.340
AUD	3.142	-	3.142	3.416
CAD	9.340	-	9.340	7.542
CHF	4.468	-	4.468	5.184
DKK	7.002	-	7.002	4.780
HKD	5.893	-	5.893	6.206
NOK	550	-	550	449
SEK	934	-	934	735
SGD	375	-	375	545
NZD	158	-	158	98
ILS	-	-	-	191
Overige	41.178	-5	41.173	36.047
	<u>710.583</u>	<u>2.390</u>	<u>712.973</u>	<u>547.052</u>

S4 Grondstoffenrisico

Fondsen die beleggen in grondstoffen lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. In het standaardmodel is een berekening van de gevoeligheid van het eigen vermogen voor grondstoffen voorgeschreven. Het grondstoffenrisico wordt berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in grondstoffen van 30%. Er wordt geen onderscheid gemaakt naar verschillende soorten grondstoffen. Het fonds belegt momenteel niet in grondstoffen.

S5 Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen en ontvangen garanties) niet nakomt, bijvoorbeeld door faillissement of door het aan restricties onderhevig zijn van buitenlandse betalingen. Bij het gebruik maken van rentederivaten en valutatermijncontracten ontstaan kredietrisico's op de tegenpartijen wanneer de derivaten een positieve marktwaarde hebben.

Het risico wordt beheerst door selectie van solide tegenpartijen en tegenpartijlimieten (al dan niet in combinatie met zekerheidsstellingen) en door een zeer frequente uitwisseling van onderpand.

BPZ heeft beleid vastgelegd ten aanzien van minimale creditratings van tegenpartijen. Deze ratings worden maandelijks gerapporteerd door de vermogensbeheerder. Door de toename van de belegging in hypotheekleningen is het kredietrisico toegenomen. Overigens zijn historisch gezien betalingsachterstanden en verliezen op hypotheekleningen tot nu toe heel beperkt gebleven. Gekozen is voor een beleggingsfonds dat hypotheekleningen uitgeeft onder de nieuwe fiscale spelregels voor hypotheekleningen waardoor het risico naar het oordeel van het bestuur beperkt is. Mede ook in het licht van het deel van het vermogen wat hierin wordt belegd. De rekening courant verhouding met de herverzekeraar (kortleven- en arbeidsongeschiktheidsrisico) is ook in 2023 actief gemonitord.

	31-12-2023		31-12-2022	
	In %		In %	
Specificatie vastrentende waarden naar soort:				
Staatsobligaties	275.681	59,7	259.022	74,6
Hypotheekleningen	68.776	14,9	49.646	14,3
Bedrijfsobligaties (Credit Funds)	117.213	25,4	38.511	11,1
	<u>461.670</u>	<u>100,0</u>	<u>347.179</u>	<u>100,0</u>
	31-12-2023		31-12-2022	
	In %		In %	
Specificatie vastrentende waarden naar regio:				
Europa EU	398.840	86,4	255.610	73,5
Azië ex Japan	10.966	2,4	9.915	2,9
Europa niet-EU	18.661	4,0	55.822	16,1
Midden- en Zuid-Amerika	9.801	2,1	8.661	2,5
Noord-Amerika	9.986	2,2	8.867	2,6
Pacific	5.038	1,1	178	0,1
Overig	8.378	1,8	8.126	2,3
	<u>461.670</u>	<u>100,0</u>	<u>347.179</u>	<u>100,0</u>

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

	31-12-2023		31-12-2022	
		In %		In %
AAA	107.696	23,3	95.680	27,6
AA	199.677	43,3	166.377	47,9
A	92.997	20,1	45.674	13,2
BBB	39.162	8,5	21.715	6,3
Lager dan BBB	14.027	3,0	12.390	3,6
Geen rating	299	0,1	1.289	0,2
Niet gespecificeerd	7.812	1,7	4.054	1,2
	<u>461.670</u>	<u>100,0</u>	<u>347.179</u>	<u>100,0</u>

Voor de bepaling van de credit rating wordt afhankelijk van beschikbaarheid gebruik gemaakt van S&P, Moody's of Fitch.

S6 Verzekeringstechnisch risico

Langlevenrisico

Langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Door toepassing van Prognosetafel AG2022 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Het risicokapitaal voortvloeiende uit het kortleven- en arbeidsongeschiktheidsrisico heeft in de eerste jaren van bestaan van het fonds een dusdanige omvang ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen dat tot en met 2019 gekozen is voor volledige herverzekering. Vanaf 2020 is het fonds overgegaan naar een stop-loss herverzekering.

Onder het standaardmodel hoeft geen buffer aangehouden te worden voor het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Toeslagrisico

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om zo mogelijk jaarlijks een toeslag op de pensioenen toe te kennen. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen van de rente, het rendement, de looninflatie en de demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagtoezegging voorwaardelijk is.

S7 Liquiditeitsrisico

Het risico dat liquiditeitstekorten kunnen optreden als gevolg van het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van de timing en de omvang van inkomende en uitgaande kasstromen. Uit hoofde van derivaten(constructies) kan ook een liquiditeitsrisico ontstaan (dit betreft momenteel de valuta-afdekking). Tevens wordt onder liquiditeitsrisico de verhandelbaarheid van beleggingsstukken verstaan. Dit risico is in het beleggingsbeleid geïntegreerd en wordt gemonitord. De beleggingen zijn onder normale marktomstandigheden liquide (slechts de hypothekenportefeuille is iets minder liquide). Het bruto liquiditeitsrisico is beoordeeld als laag. Omdat BPZ een pensioenfonds is met, ten opzichte van het vermogen, hoge maandelijks premie inkomsten en relatief zeer lage maandelijks uitgaven, kan en is BPZ in staat een relatief hoog liquiditeitsrisico te dragen.

Elk jaar wordt een liquiditeitsbegroting opgesteld, die vervolgens maandelijks wordt gemonitord en zonodig bijgesteld. Hiermee wordt bij de invulling van de beleggingen rekening gehouden. De liquiditeitsbehoefte is in kaart gebracht en daarin kan volledig worden voorzien vanuit de maandelijks premie inkomsten.

Aangezien hiermee sprake is van een adequate beheersing van de liquiditeitsrisico's worden door het fonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

S8 Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land of van een tegenpartij.

Dit betreft per 31 december 2023 de volgende posten:

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Bundesrepublik Deutschland	31.214	27.413
KFW	14.456	13.515
Spain (Govt.)	12.487	14.783
Republic of Austria	24.474	22.807
Netherlands Government	47.709	40.423
France (Govt.Of)	42.258	41.084

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van beleggingen die sterk sector gebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen.

Bij de bepaling van het vereiste vermogen past het pensioenfonds het standaardmodel van de DNB toe. In dat model wordt het concentratierisico vooralsnog op nihil gesteld.

De belangrijkste vorm van concentratierisico in de verplichtingen van het fonds is de demografische opbouw van de deelnemers. Gegeven de aard is dit risico niet te beïnvloeden.

Op grond hiervan heeft het bestuur geconcludeerd dat er geen sprake is van concentratie in de activa of verplichtingen en dat er daarom geen buffer voor concentratierisico wordt aangehouden.

S9 Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerd door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

De beleggingsportefeuille is volledig ondergebracht bij vermogensbeheerder BNP Paribas Investment Partners. Met deze partij zijn overeenkomsten en service level agreements gesloten. De afhankelijkheid van deze partij wordt beperkt doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij de custodian CACEIS.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan Achmea Pensioenservices N.V. Met Achmea Pensioenservices is een uitvoeringsovereenkomst en een service level agreement (SLA) gesloten.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de pensioenuitvoering door middel van ontvangen performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van een adequate beheersing van de operationele risico's worden door het fonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Systeemrisico

Het systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt tevens gebruikgemaakt van financiële derivaten. Derivaten vormen als afgeleide beleggingsinstrumenten geen aparte beleggingscategorie. Binnen de matching portefeuille wordt van derivaten gebruik gemaakt om de rentegevoeligheid van de beleggingen te sturen. Daarnaast worden derivaten, i.c. valutatermijncontracten, gebruikt bij de afdekking van het valutarisico.

S10 Actief beheerrisico

Het actief beheerrisico heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategische portefeuille. Met betrekking tot de zakelijke waarden geldt dat er in de gebruikte aandelenfondsen in principe sprake is van passief beheer (index tracking), tenzij dat niet mogelijk of niet efficiënt is. Deze aanpak komt tot uiting in een lage ex-ante tracking error. Het bestuur heeft in 2023 een limiet van 1,0 gesteld aan de ex-ante tracking error. In 2023 wordt het actief beheer risico van € 1,7 miljoen veroorzaakt door het UBS ETF - MSCI Emerging markets aandelenfonds.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds en de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Bij het fonds is er geen sprake van verbonden partijen.

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders nemen niet deel aan de pensioenregeling van het fonds.

Overige transacties met verbonden partijen

Het bestuur heeft een uitvoeringsreglement opgesteld. Daarin staat onder meer informatie over de wijze van vaststellen van de verschuldigde premie, de betaling van de premie, de informatieplicht van werkgevers en fonds en procedures bij het niet nakomen van de premiebetalingsverplichting. Daarnaast heeft het bestuur aansluitovereenkomsten vastgesteld. Daarmee wordt de aansluiting van een werkgever bij het fonds gerealiseerd. Alle aangesloten ondernemingen hebben een aansluitovereenkomst ondertekend.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Ontvangen zekerheden en garanties

Het fonds heeft geen ontvangen zekerheden en garanties voorzover niet reeds in de jaarrekening toegelicht.

Langlopende contractuele verplichtingen

Het fonds had per 1 januari 2015 een uitbestedingsovereenkomst afgesloten met Achmea Pensioenservices N.V. Het contract met Achmea Pensioenservices N.V. is geëindigd van rechtswege op 31 december 2019. Het contract is in 2019 verlengd voor een periode van 3 jaar, van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2022. Na deze tijd is het contract stilzwijgend verlengd voor 2023 en 2024. Met het bestuur zijn afspraken gemaakt over de vergoedingensystematiek. Deze systematiek bestaat zowel uit vaste als variabele componenten. De jaarlijkse verplichting die hieruit voortvloeit bedraagt circa € 1,1 miljoen. Deze overeenkomst eindigt per 31 december 2024. Vanaf 1 januari 2025 heeft het fonds een driejarige uitbestedingsovereenkomst gesloten met Appel Pensioenuitvoering B.V. Ook hier zijn met het bestuur afspraken gemaakt over de vergoedingensystematiek welke bestaat uit vaste als variabele componenten. De jaarlijkse verplichting bedraagt circa € 1,1 miljoen. Daarnaast is er een eenmalig bedrag verschuldigd van € 434 duizend voor de implementatie van de regeling in de systemen bij Appel.

Het fonds heeft een contract met Zwitser leven zijnde herverzekering van het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico op basis van stop-lossdekking.

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het fonds en heeft het fonds tevens geen juridische procedures aangespannen tegenover derden.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Actualisatie herstelplan

Gegeven de beleidsdekkingsgraad, die boven de vereiste dekkingsgraad ligt, is het herstelplan per 1 januari 2024 komen te vervallen.

Jaarlijkse haalbaarheidstoets

Omdat het fonds voornemens is om volledig in te varen onder het nieuwe pensioenstelsel is, op basis van de beleidsuiting van DNB, geen actualisatie van de jaarlijkse haalbaarheidstoets nodig. BPZ wacht de definitieve regelgeving op dit punt af.

7.6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

7. Premiebijdragen risico fonds

	2023	2022
Premiebijdragen werkgevers	98.355	89.131
Premie tijdelijk partnerpensioen	8	8
	<u>98.363</u>	<u>89.139</u>

De werkgevers stellen in totaal en gemiddeld, evenals in 2022, 17,1% van de som van de gemaximeerde salarissen beschikbaar aan het fonds voor de financiering van de pensioenregeling.

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2023	2022
Kostendekkende premie	85.190	104.649
Gedempte kostendekkende premie	94.235	74.390
Feitelijke premie	98.363	89.139

De zuiver kostendekkende premie is gebaseerd op de marktrente (de nominale rentetermijnstructuur van 31 december 2023 gepubliceerd door DNB).

Bij de vaststelling van de gedempte kostendekkende premie wordt uitgegaan van het verwachte rendement en een opslag voor toeslagverlening als bedoeld in het FTK.

De feitelijke (jaar)premie is in 2023 hoger dan de gedempte premie.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2023	2022
Kosten pensioenopbouw	68.381	86.789
Pensioenuitvoeringskosten	2.107	1.978
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	14.702	15.882
	<u>85.190</u>	<u>104.649</u>

De samenstelling van de gedempte kostendekkende premie is als volgt:

	2023	2022
Kosten pensioenopbouw	53.829	42.557
Pensioenuitvoeringskosten	2.107	1.978
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	11.573	7.788
In premie opgenomen opslag voor toeslagen	26.726	22.067
	<u>94.235</u>	<u>74.390</u>

De samenstelling van de feitelijke premie volgens artikel 130a van de Pensioenwet is als volgt:

	2023	2022
Actuarieel benodigd voor inkoop nieuwe aanspraken	68.381	86.789
Opslag voor uitvoeringskosten	2.107	1.978
Toevoeging aan eigen vermogen*	27.875	372
	<u>98.363</u>	<u>89.139</u>

*In bovenstaande tabel bestaat de toevoeging aan eigen vermogen uit:

	2023	2022
Resultaat op premie	27.739	-585
Opslag kosten uit premie	2.243	2.935
Werkelijke kosten	-2.247	-2.078
Vrijval kostenopslag uit Technische Voorziening	140	100
	<u>136</u>	<u>957</u>
	27.875	372

8. Beleggingsresultaten voor risico fonds

2023	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	178	465	-	643
Aandelen	4.344	32.190	-	36.534
Vastrentende waarden	1.586	25.121	-367	26.340
Derivaten	-	505	-	505
Overige beleggingen	195	-	-	195
Overige opbrengsten en lasten	193	-	-342	-149
	<u>6.496</u>	<u>58.281</u>	<u>-709</u>	<u>64.068</u>

2022	Directe beleggingsopbrengsten	Indirecte beleggingsopbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	135	-1.627	-	-1.492
Aandelen	4.029	-40.768	-	-36.739
Vastrentende waarden	1.255	-193.640	-344	-192.729
Derivaten	-	-6.210	-	-6.210
Overige beleggingen	19	-129	-	-110
Overige opbrengsten en lasten	-24	-	-610	-634
	<u>5.414</u>	<u>-242.374</u>	<u>-954</u>	<u>-237.914</u>

De kosten vermogensbeheer bij vastrentende waarden bestaan uit administratiekosten 164 (2022: 134), bewaarloon 169 (2022: 161), bankkosten 33 (2022: 49).

De kosten opgenomen onder overige opbrengsten en lasten bestaan uit rechtstreeks bij het pensioenfonds in rekening gebrachte kosten en bestaan uit kosten vermogensbeheer 243 (2022: 534), kosten beleggingsadviseur 105 (2022: 74). Het fonds kent geen prestatie-gerelateerde vergoedingen toe aan de vermogensbeheerder. De performance-gerelateerde kosten zijn derhalve nihil.

Het aandeel van het fonds in de kosten 2023 die door de vermogensbeheerders ten laste van de beleggingsfondsen zijn gebracht is onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten. Deze bedragen 613 (2022: 616).

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen 87 over 2023 (2022: 128).

9. Pensioenuitkeringen

	2023	2022
Ouderdomspensioen	3.227	2.167
Partnerpensioen	1.267	973
Wezenpensioen	140	126
Afkopen	25	40
Overige uitkeringen	17	16
	<u>4.676</u>	<u>3.322</u>

De post afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 594,89 (2022: € 520,35) per jaar overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

10. Pensioenuitvoeringskosten

	2023	2022
Administratiekosten	1.393	1.498
Accountantskosten	68	52
Controle- en advieskosten (excl. accountantskosten)	182	174
Bestuurskosten	241	232
Kosten Raad van Toezicht	35	36
Contributies en bijdragen	92	69
Overige kosten	16	17
Subtotaal	2.027	2.078
Kosten WTP	220	-
	2.247	2.078

Toelichting WTP kosten: Daarnaast zijn in bovenstaande tabel de extra kosten in 2023, die verband houden met de transitie naar de nieuwe regeling onder WTP, apart opgenomen onder WTP-kosten. In het kader van de WTP heeft BPZ besloten haar regeling met ingang van 1 januari 2025 onder te brengen bij Appel Pensioenuitvoering in plaats van APS. Ook is met ingang van 1 april 2024 het fiduciair beheer overgegaan van BNP Paribas naar CTI, wat samenhangt met de WTP. Verder zijn in de post WTP-kosten advieskosten opgenomen en kosten voor ondersteuning en berekeningen met betrekking tot WTP.

In de komende jaren worden ook nog aanzienlijke extra kosten gemaakt voor de overgang naar de WTP.

Ingevolge artikel 382a Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek wordt gemeld dat de honoraria betaald aan Mazars als volgt zijn samengesteld:

	2023	2022
Controle van de jaarrekening	68	52

De controlewerkzaamheden zijn zowel over 2023 als 2022 uitgevoerd door Mazars Accountants N.V.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- aan het fonds in het boekjaar 2023 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- aan het fonds in het boekjaar 2023 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet is gegeven;
- in het boekjaar 2023 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld.

Personeelsleden

Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst.

Bezoldiging bestuurders

De transacties met bestuurders hebben betrekking op vaste all-in vergoedingen per kwartaal voor de werkzaamheden die de bestuurders verrichten voor het fonds. Deze vergoedingen bedroegen in 2023: 138 (2022: 134). Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

11. Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

	2023	2022
Pensioenopbouw	66.615	85.390
Toeslagen	17.606	29.850
Rentetoevoeging	17.968	-3.497
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-4.668	-3.337
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	1.626	2.151
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	4.363	3.311
Wijziging marktrente	11.605	-261.453
Wijziging actuariële uitgangspunten	-	3.376
Overige wijzigingen	1.240	3.633
	<u>116.355</u>	<u>-140.576</u>

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de in het verslagjaar toegekende opbouw van ouderdomspensioen.

Rentetoevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met 3,264% (2022: - 0,486%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2022.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitbetaling van pensioenen gedurende de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen mutatie van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De onder dit hoofd opgenomen mutatie van de voorziening pensioenverplichtingen is het saldo van overgedragen pensioenverplichtingen (uitgaande waardeoverdrachten) en overgenomen pensioenverplichtingen (inkomende waardeoverdrachten).

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Toeslagen

Op de pensioenaanspraken en -rechten wordt jaarlijks een gelijke toeslag verleend indien de financiële positie van het fonds dat mogelijk maakt. Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken en -rechten worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagtoezegging is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

In 2023 heeft het bestuur besloten om per 1 januari 2024 de opgebouwde pensioenen te verhogen met 3,0% voor alle deelnemers. De grondslag van arbeidsongeschikte deelnemers is verhoogd met dezelfde indexatiepercentages en de impact hiervan is in de voorziening opgenomen.

Overige wijzigingen

	2023	2022
Resultaat op kanssystemen:		
Resultaat op sterfte	-1.377	1.666
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	646	1.053
Resultaat op mutaties	-15	161
Resultaat op overige technische grondslagen	1.986	753
	<u>1.240</u>	<u>3.633</u>

12. Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds

	2023	2022
Inkomende waardeoverdrachten	5.467	6.955
Uitgaande waardeoverdrachten	-1.801	-3.690
	<u>3.666</u>	<u>3.265</u>

Een inkomende waardeoverdracht betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van gewezen deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Een uitgaande waardeoverdracht betreft de overdracht aan het fonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

	2023	2022
Wijziging technische voorziening inzake overdracht van rechten:		
- toevoeging aan de technische voorzieningen	6.195	6.911
- onttrekking aan de technische voorzieningen	-1.832	-3.600
	<u>4.363</u>	<u>3.311</u>

	2023	2022
Het resultaat op waardeoverdrachten is als volgt:		
- overgenomen pensioenverplichting	-728	44
- overgedragen pensioenverplichting	31	-89
	<u>-697</u>	<u>-45</u>

13. Saldo herverzekeringen

	2023	2022
Premies voor overlijdensrisicokapitaal	49	66
Premies voor arbeidsongeschiktheidskapitaal	23	33
Voorlopig winstaandeel 2015 tot en met 2019	307	1.377
Uitkeringen van risicokapitaal bij arbeidsongeschiktheid	-307	-1.377
	<u>72</u>	<u>99</u>

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het voorstel resultaatbestemming 2023 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie heeft de jaarrekening 2023 vastgesteld in de vergadering van 18 juni 2024.

A.N. Jager
Voorzitter bestuur

S. van Hoogdalem
Bestuurslid

M. Hulsegge
Bestuurslid

Ondertekening door Raad van Toezicht

(Vacature)
Voorzitter Raad van Toezicht

L.C.A. Scheepens
Lid Raad van Toezicht

E.M.F. Schols-Van Oppen
Lid Raad van Toezicht

8. Overige gegevens

8.1 Bestemming saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN. Het voorstel resultaatbestemming 2023 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

8.2 Actuariële verklaring door certificerend actuaris

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie te 's-Gravenhage is aan Aon Nederland cv de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Aon Nederland cv beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Aon Nederland cv wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op EUR 3.585.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven EUR 107.550 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Aangezien het pensioenfonds gebruik maakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023 is artikel 137 van de Pensioenwet niet volledig van toepassing. Ik heb onderzocht of is voldaan aan de voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (Vereist eigen vermogen). Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Hierbij is in aanmerking genomen dat het pensioenfonds gebruik maakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toelag in bijzondere omstandigheden 2023, waardoor artikel 137, tweede lid, onderdelen a en b van de Pensioenwet niet van toepassing zijn. Het pensioenfonds heeft onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat besluit gestelde voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Rotterdam, 18 juni 2024

Drs. M. van de Velde, AAG
verbonden aan Aon Nederland cv

8.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Watermanweg 80
Postbus 23123
3001 KC Rotterdam
T: 088 277 16 43
forvismazars.com/nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie (hierna ook: "het pensioenfonds") statutair gevestigd te 's-Gravenhage gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie op 31 december 2023 en het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van het pensioenfonds zoals vereist in de Wet toezicht accountants-organisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 3.585.000. De materialiteit is vastgesteld op basis van een percentage van 0,5% van de som van het stichtingskapitaal, de reserves en de technische voorzieningen. Wij hebben voor deze grondslag gekozen gelet op het feit dat deze bepalend is bij de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan hen tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 107.550 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's en niet naleven van wet- en regelgeving

Frauderisicobeheersing door het pensioenfonds

Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en de omgeving waarin zij opereert, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de Raad van Toezicht het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. In paragraaf 'integriteitsrisico' (onderdeel van het hoofdstuk 3.7.2. de belangrijkste risico's) van het bestuursverslag beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude.

Onze frauderisico-analyse

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en corruptie.

Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

Het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording is weerlegd, gezien de aard van de opbrengsten. De opbrengsten bestaan uit premiebijdragen die per deelnemer over de pensioengrondslag met een vastgesteld tarief worden berekend en daardoor op objectieve wijze zijn vast te stellen. De beleggingsopbrengsten bestaan uit directe en indirecte (gerealiseerde en ongerealiseerde) beleggingsopbrengsten. De directe beleggingsopbrengsten betreffen homogene en niet-complexe opbrengstenstromen, zonder significante schattingselementen. Ten aanzien van de indirecte gerealiseerde beleggingsresultaten hebben wij het veronderstelde frauderisico weerlegd omdat er geen verhoogde druk is op het bestuur van het pensioenfonds om de opbrengstverantwoording te sturen en de gelegenheid om de opbrengstverantwoording materieel te beïnvloeden zeer beperkt is, mede door de aanwezige uitbestedingsrelaties. Ten aanzien van de indirecte ongerealiseerde beleggingsopbrengsten geldt dat deze op eenvoudige wijze af te leiden is van de waardering van de beleggingen.

Bij al onze controles besteden wij aandacht aan de risico's van het doorbreken van interne beheersing door het bestuur. Wij hebben bijzondere aandacht gehad voor posten met een hoge schattingonzekerheid, waaronder de technische voorzieningen. We verwijzen hierbij ook naar de kernpunten van onze controle voor onze specifieke controle-aanpak voor dit risico.

Onze specifieke controle-aanpak voor het frauderisico

Ten aanzien van het risico op doorbreking van de interne beheersing door het bestuur hebben wij werkzaamheden uitgevoerd zoals het toetsen van de aanvaardbaarheid van journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht.

Verder hebben wij geëvalueerd of de keuze en toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving door het pensioenfonds mogelijk wijzen op frauduleuze financiële verslaggeving. Tevens hebben we elementen van onvoorspelbaarheid opgenomen in onze controlewerkzaamheden. Ook hebben wij de uitkomsten van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving. Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur en Raad van Toezicht.

Niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben gesprekken gevoerd met het bestuur en de Raad van Toezicht om inzicht te verkrijgen in welke mate er is voldaan aan wet- en regelgeving. Ook hebben wij communicatie met De Nederlandsche Bank (DNB) en Autoriteit Financiële Markten (AFM) doorgenomen. Wij hebben een schriftelijke bevestiging verkregen van het bestuur dat alle bekende aangelegenheden van vermoede non-compliance aan ons zijn gemeld.

Onze observaties

De hiervoor vermelde werkzaamheden zijn uitgevoerd in het kader van de controle van de jaarrekening. Ze zijn daarom niet gepland en uitgevoerd als een specifiek onderzoek gericht op fraude en het niet voldoen aan wet- en regelgeving. Deze werkzaamheden hebben niet geleid tot bevindingen die van materieel belang zijn voor de jaarrekening.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode van minimaal twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening.

Wij hebben de beoordeling van de continuïteitsveronderstelling met het bestuur besproken en geëvalueerd. Bij deze beoordeling hebben wij in ogenschouw genomen dat vermogenspositie van het pensioenfonds toereikend wordt geacht en het niet nodig is een herstelplan in te dienen bij De Nederlandsche Bank. Deze beoordeling levert geen informatie op die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur met betrekking tot de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
Waardering van beleggingen De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en bestaan naast beursgenoteerde effecten uit beleggingen in beleggingsfondsen en derivaten.	Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het: <ul style="list-style-type: none"> • beoordelen van de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen bij de uitvoeringsorganisatie belast met het voeren van de beleggingsadministratie en bewaring van de beleggingen. Voor zover relevant en mogelijk hebben wij gebruikgemaakt van de rapportages

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
<p>In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In paragraaf 1 van de toelichting op de balans per 31 december 2023 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet.</p> <p>De beoordeling van de reële waarde van de beleggingen is significant voor onze controle.</p>	<p>met betrekking tot de interne beheersing binnen de uitvoeringsorganisatie (ISAE 3402 type II rapportages);</p> <ul style="list-style-type: none"> • voor beleggingen in beursgenoteerde effecten; het toetsen van de waardering door middel van "re-pricing"; • voor beleggingen in beleggingsfondsen; vaststellen dat de waarderingsgrondslagen van de beleggingsfondsen vergelijkbaar zijn met die van het pensioenfonds en dat de waarde per participatie volgens deze jaarrekeningen overeenkomt met de door het pensioenfonds gehanteerde waarde; • voor de derivaten: beoordelen of de gehanteerde waarderingsmethoden en technieken geschikt zijn om binnen de geldende verslaggevingsregels te komen tot de marktwaarde van deze beleggingen; • toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is gegeven de geldende verslaggevingsregels.
<p>Waardering van de technische voorzieningen</p> <p>De technische voorzieningen, waaronder de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds, zijn gevormd ter dekking van de belangrijkste verplichtingen van het pensioenfonds.</p> <p>In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In het onderdeel 'risicobeheer' (risicoparagraaf) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.</p>	<p>Bij de vaststelling van de adequate waardering, waaronder de toereikendheid van deze voorziening, hebben wij gebruik gemaakt van de uitkomsten van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris. Om dit te kunnen doen hebben wij onder andere instructies gegeven aan de certificerend actuaaris en hebben wij de bevindingen met hem besproken.</p> <p>Door ons is tevens nagegaan of:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de administratieve basisgegevens van deelnemers, slapers en pensioengerechtigden, die door de certificerend actuaaris worden gehanteerd bij het certificeren van de actuariële berekening van de technische voorziening voor pensioenverplichting, in alle van materieel belang zijnde aspecten juist, volledig en in overeenstemming met de pensioenregelingen door de uitvoeringsorganisatie zijn opgesteld;

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
	<ul style="list-style-type: none"> • de toegepaste methodiek ter bepaling van de voorziening aanvaardbaar is, gegeven de karakteristieken van de verzekerde risico's; • de door het bestuur gebruikte aannames en schattingen in overeenstemming zijn met de gekozen actuariële grondslagen, voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast; • de interne beheersing met betrekking tot mutatieverwerking in de pensioenadministratie is geborgd. Het afstemmen met gegevens van externe partijen waaronder de werkgever, maakt deel uit van de interne beheersing.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit het bestuursverslag en de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur met betrekking tot de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 18 juni 2024

Forvis Mazars Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs J.A. van Muijlwijk-Duijzer RA

Bijlage 1 Kerncijfers

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Aantallen						
Werkgevers	24	24	24	23	23	22
Deelnemers	10.238	9.978	9.773	10.111	9.937	9.765
Gewezen deelnemers	4.739	4.134	3.727	3.214	2.539	1.863
Gepensioneerden	1.105	888	632	418	224	126
Ouderdomspensioen	950	749	520	337	166	76
Partnerpensioen	121	94	72	59	43	36
Wezenpensioen	34	45	40	22	15	14
Gemiddeld premiepercentage	17,1%	17,1%	17,1%	17,1%	17,1%	17,1%
Opbouwpercentage per dienstjaar	1,50%	1,30%	1,25%	1,35%	1,70%	1,65%
Verlaging van pensioenaanspraken	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toeslag op pensioen en pensioenaanspraken	3% per 1/1/2024	2,5% per 1/7/2022 3% per 1/1/2023	0%	0%	0%	0%
Financiële gegevens (bedragen x € 1.000)						
Feitelijke premie	98.363	88.139	88.006	89.349	82.080	79.868
Kostendeekkende premie	85.190	104.649	105.635	99.789	97.580	88.994
Gedempte premie	94.235	74.390	70.075	67.722	60.112	57.000
Uitkeringen	4.676	3.337	2.262	1.294	891	814
Pensioenuitvoeringskosten	2.247	2.078	1.815	1.852	1.597	1.389
Kosten per deelnemer (x € 1)	198	191	174	176	157	140
Aanwezig vermogen	719.330	560.228	711.237	610.246	443.937	283.157
Technische Voorzieningen	611.721	495.366	635.942	587.433	424.707	270.356
Beleggingsopbrengsten	64.068	-237.914	6.151	76.410	73.949	-2.024
Gemiddeld rendement beleggingen (excl. hedges)	10,49%	-31,00%	1,48%	15,86%	25,03%	0,59%
Benchmark (excl. hedges)	8,93%	-30,44%	1,75%	16,37%	26,66%	0,90%
Totaalrendement inclusief hedges	10,50%	-31,72%	0,69%	16,66%	24,57%	-0,36%
Algemene reserve	107.609	64.862	75.295	22.813	19.230	12.801
Voorziening pensioenverplichtingen	611.721	495.366	635.942	587.433	424.707	270.356
IBNR	5.262	5.962	4.990	5.171	5.303	4.528
Overige voorzieningen	0	0	0	3.348	3.348	3.348
Actuele dekkingsgraad per 31 december	117,6%	113,1%	111,8%	103,9%	104,5%	104,7%
Beleidsdekkingsgraad	121,6%	114,1%	107,1%	99,4%	103,9%	109,8%
Vereiste dekkingsgraad	120,1%	121,5%	118,3%	117,1%	118,5%	120,5%
Resultaat	42.747	-10.433	52.282	3.583	6.429	-6.799

Bijlage 2 Volumeveranderingen

Aantal pensioengerechtigden

Het aantal pensioengerechtigden gesplitst naar categorie en gemiddelde leeftijd bedroeg ultimo verslagjaar:

	2023	2022	2021
Ouderdomspensioen	950	749	520
Mannen	875	691	483
Vrouwen	75	58	37
Partnerpensioen	121	94	72
Mannen	13	9	6
Vrouwen	108	85	66
Wezenpensioen	34	45	40

Afkoop van het pensioen

De grens voor afkoop van kleine pensioenen bedroeg in 2023 € 594,89. In 2023 werd in 8 gevallen pensioen afgekocht.

Individuele waardeoverdracht

BPZ is op 1 januari 2015 gestart. De voor deze datum opgebouwde aanspraken blijven bij de oude verzekeraar of het oude pensioenfonds. Iedere bij BPZ aangesloten werkgever is, in geval van inkomende individuele waardeoverdrachten ten behoeve van nieuwe werknemers aan BPZ, verplicht om zorg te dragen voor beschikbaarstelling van een zodanige overdrachtswaarde aan BPZ dat de dekkingsgraad en de perspectieven op indexatie in BPZ ten gevolge van die waardeoverdrachten niet verminderen. Hiervoor wordt de inkomende individuele overdrachtswaarde verhoogd met een procentuele opslag. Per 1 januari 2020 is deze opslag komen te vervallen.

Op uitgaande waardeoverdrachten is het wettelijke tarief van toepassing zonder op- of afslag. Bij een inkomende waardeoverdracht wordt zowel ouderdoms- als partner- en wezenpensioen ingekocht (in de verhouding 100:70:14). Op deze manier is er in geval van een overlijden partner- en wezenpensioen verzekerd. Op de pensioneringsdatum heeft de deelnemer de mogelijkheid het partnerpensioen uit te ruilen naar ouderdomspensioen. In 2023 was er sprake van 139 deelnemers met uitgaande waardeoverdrachten (inclusief de waardeoverdrachten kleine pensioenen) en 1.637 met inkomende waardeoverdrachten (in totaal 1.902 inkomende waardeoverdrachten, dus meerdere per deelnemer).

Pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid

Gedurende de periode waarin de (gewezen) deelnemer recht heeft op een uitkering op basis van de WIA met een arbeidsongeschiktheidspercentage van 35% of meer wordt de pensioenopbouw, geheel of gedeeltelijk voortgezet, zonder dat premie aan BPZ verschuldigd is. Hiervoor geldt het 6-klassensysteem. Er wordt voor diegenen die vóór 1 januari 2018 arbeidsongeschikt zijn geworden alleen uitgegaan van voortzetting op basis van pensioengrondslag A.

Pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid had in 2023 op 188 deelnemers betrekking.

Mutatieoverzicht deelnemers

	Deelnemers	Gewezen deelnemers (slapers)	AO'ers	Gepensioneerden	Totaal
Stand per 1 januari 2023	9.833	4.134	145	888	15.000
Toetreding/hertoetreding	1.622	-327	0	0	1.295
Pensionering	-57	-161	-3	221	0
Arbeidsongeschiktheid	-66	0	66	0	0
Revalidering	0	11	-11	0	0
Overlijden	-37	-16	-9	-17	-79
Ingang nabestaandenpensioen	0	0	0	41	41
Premievrij gemaakt door uitdienst	-1.242	1.242	0	0	0
Uitgaande waardeoverdracht		-139	0	0	-139
Afkoop emigratie/klein pensioen	0	-1	0	-7	-8
Beëindiging wezenpensioen	0	0	0	-21	-21
Overige oorzaken	-3	-4	0	0	-7
<i>Stand per 1 januari 2023</i>	<i>9.833</i>	<i>4.134</i>	<i>145</i>	<i>888</i>	<i>15.000</i>
Mutatie	217	605	43	217	1.082
Stand per 31 december 2023	10.050	4.739	188	1.105	16.082

Toelichting bij het mutatieoverzicht deelnemers.

Arbeidsongeschikte deelnemers

Het aantal betreft deelnemers die alleen pensioen opbouwen vanwege de regeling van premievrije opbouw wegens arbeidsongeschiktheid. Het kan dan gaan om volledige arbeidsongeschiktheid of om gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid en geen dienstverband bij een aangesloten werkgever.

Gepensioneerd

Het aantal betreft de periodieke pensioenuitkeringen. Deelnemers die vervroegd met pensioen gaan, de aow-gerechtigde leeftijd bereiken, 68 jaar worden of waarvan het pensioen wordt afgekocht, worden afgeboekt met de mutatie pensionering bij "Deelnemers", "Gewezen deelnemers" of "Arbeidsongeschikte deelnemers". Vervolgens worden deze deelnemers met dezelfde mutatie opgeboekt bij "Gepensioneerd". De mutatie "ingang nabestaandenpensioen" bij "Gepensioneerd" betreft dus niet deelnemers die pensioneren, maar alleen de ingang van het partner- en wezenpensioen dan wel de afkoop van het recht op partner- en wezenpensioen.

Afkoop klein pensioen

Wanneer een (gewezen) deelnemer de aow-gerechtigde leeftijd bereikt of 68 jaar wordt en zijn pensioen direct wordt afgekocht, wordt deze afkoop vermeld in de kolom "Deelnemers" of "Gewezen deelnemers". Een afkoop van partner- en wezenpensioen staat vermeld in de kolom "Gepensioneerd".

Waardeoverdracht

Bij de waardeoverdrachten staan in dit mutatieoverzicht alleen de uitgaande waardeoverdrachten vermeld. Deelnemers met een inkomende waardeoverdracht hebben geen invloed op dit aantal.

Bijlage 3 Nevenfuncties

Nevenfuncties van bestuur, raad van toezicht en belanghebbendenorgaan

Bestuur

De bestuursleden hadden in 2023 de volgende nevenfuncties:

A.N. Jager

- Vereffenaar Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche in liquidatie
- Bestuurder Stichting CRH Pensioenfonds (tot 1 maart 2023)
- Niet-uitvoerend bestuurder Stichting Pensioenfonds ING
- Penningmeester Stichting Jeugdwedstrijdzeilen Noord
- DGA Jager Bestuur & Advies B.V.

S. van Hoogdalem

- Partner en mede aandeelhouder Ortec Finance
- Bestuurder Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Koopvaardij
- Extern lid BAC Stichting Pensioenfonds Woningcorporaties
- Eigenaar S. van Hoogdalem

M. Hulsegge

- Bestuurder en Sleutelfunctiehouder Risicobeheer Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Nederlandse Groothandel
- Bestuurder en Sleutelfunctiehouder Risicobeheer Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek
- Toezichthoudend bestuurslid Stichting PAWW
- Penningmeester ROP AFRICA
- Bestuurder VvE 1367 Amsterdam
- Eigenaar Hulsegge Consultancy

Raad van toezicht

De leden van de raad van toezicht hadden in 2023 de volgende nevenfuncties:

E.M.F. Schols

- Voorzitter raad van toezicht Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Vlakglas (sinds 1 juni 2023)
- Lid raad van toezicht Stichting Mediahuis Nederland Pensioenfonds

L.C.A. Scheepens

- Bestuurder Stichting Pensioenfonds Vervoer
- Voorzitter raad van toezicht Stichting Pensioenfonds SABIC
- Bestuurder Stichting Pensioenfonds Recreatie
- Docent SPO
- Secretaris SFB-stichtingen

Belanghebbendenorgaan

De leden van het belanghebbendenorgaan hadden in 2023 de volgende nevenfuncties:

H.J. Blankenstijn

- Director Finance Royal Lactalis Leerdammer B.V.
- Lid pensioencommissie NZO

L. Gubler

- Financieel directeur CZ Rouveen
- Penningmeester Stichting Rudie Zwols Fonds
- Penningmeester Coop. Zon Kleine Veld 33a

P. Mahabali

- Global HR Compliance Manager FrieslandCampina

J. Adriaans

- Operator FO Friesland Campina Born
- Secretaris Pensioenfonds Campina
- Kaderlid FNV bondgenoten
- Lid CAO commissie Zuivel FNV
- Gemeenteraadslid gemeente Someren

H. Jongsma

- Bestuurder CNV Vakmensen

Bijlage 4 Afkortingen- en verklarende woordenlijst

ABTN (Actuariële en bedrijfstechnische nota)

Pensioenfondsen dienen te werken volgens een ABTN. Hierin zijn de financiële opzet van een pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.

AFM

Autoriteit Financiële Markten

AVG

Algemene verordening gegevensbescherming

Allocatie

De verdeling van het vermogen over de beleggingscategorieën zoals aandelen, vastrentende waarden, liquide middelen en andere beleggingscategorieën. De verdeling kan het resultaat zijn van beleggingsresultaten of aan- en verkopen van beleggingen.

ALM (Asset Liability Management)

Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

AP

Autoriteit Persoonsgegevens

Benchmark

Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

BPZ

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zuivel en aanverwante industrie

CDC

Collectieve beschikbare premie

Dekkingsgraad

De waarde van het pensioenvermogen uitgedrukt als percentage van de waarde van de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad wordt als graadmeter beschouwd voor de mate van zekerheid dat de toegezegde pensioenen ook daadwerkelijk kunnen worden uitbetaald.

Deposito

Tegoed bij een bankinstelling, waarover eerst na verloop van een overeengekomen tijdsduur (maximaal 2 jaar) kan worden beschikt.

Derivaat

Financieel contract waarvan de waarde is afgeleid van een andere (onderliggende) waarde, zoals een aandeel, obligatie of grondstof.
Bijvoorbeeld: futures, swaps.

DNB

De Nederlandsche Bank

Duration

Gewogen gemiddelde looptijd van een lening. Maatstaf om de prijsgevoeligheid van de lening te bepalen voor renteveranderingen.

EMIR

European Market Infrastructure Regulation (EMIR) is een Europese verordening, wat betekent dat zij een rechtstreekse werking heeft in de lidstaten van de EU. EMIR bevat regels voor het afwickelen van derivaten door een centrale tegenpartij (CCP), een vergunningplicht voor die CCP's en eisen aan het onderpand en de overdraagbaarheid van posities, ook als de afwikkeling van de "Over The Counter" derivaten (OTC-derivaten) en contracten niet via een CCP gebeurt.

ECB

Europese Centrale Bank

EU

Europese Unie

FG

Functionaris voor de Gegevensbescherming (FG)

Franchise

Vrijgesteld bedrag. Over dit deel van het pensioengevend loon worden geen aanspraken opgebouwd.

FTK (Financieel Toetsingskader)

Stelsel van te hanteren waarderingsmethoden.

Herstelplan

Plan van aanpak gericht op het herstel van de tekortsituatie.

High Yield

Hoogrenderende obligaties, uitgegeven door ondernemingen met een lage kredietwaardigheid.

IRM

Integraal Risicomanagement

ISAE

International Standard On Assurance Engagements

Kanssystemen

Bij het berekenen van de voorziening pensioenverplichtingen worden veronderstellingen gehanteerd ten aanzien van onder meer de levensverwachtingen van de deelnemers en nabestaanden. Daarnaast worden veronderstellingen gehanteerd ten aanzien van bijvoorbeeld de duur van de premievrije voortzetting in het geval een deelnemer arbeidsongeschikt wordt. Alle veronderstellingen tezamen worden kanssystemen genoemd. Jaarlijks wordt in het resultaat op kanssystemen aangegeven in hoeverre deze veronderstellingen overeenkomen met de waarnemingen in het boekjaar.

Kruiseffecten

In het herstelplan wordt bij de analyse van de invloed van verschillende factoren het effect van één factor afgezonderd van het effect van de andere factoren, waarbij deze andere factoren constant worden gehouden. Het gecombineerde effect van die verschillende factoren telt meestal niet op tot het eindresultaat. Het verschil wordt veroorzaakt doordat de factoren ook op elkaar invloed hebben. Dit verschijnsel wordt kruiseffecten genoemd

MVEV

Minimaal Vereist Eigen Vermogen

NDK

Nieuwe Digitale Klantbediening

NZO

Nederlandse Zuivel Organisatie

OOM HV

Obligaties Opkomende Markten Harde Valuta

OOM LV

Obligaties Opkomende Markten Lokale Valuta

Outperformance

Er wordt een hoger resultaat behaald dan dat van de benchmark.

PVI

Premievrijstelling bij invaliditeit

Rekenrente

Fictief rendementspercentage dat het belegd vermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen.

Rentetermijnstructuur (RTS)

De rentetermijnstructuur, of yield curve, is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.

SIRA

Systematische Integriteitsrisico Analyse

Solvabiliteit

Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen te kunnen nakomen.

STAR

Stichting van de Arbeid

Swap

Ruil van het rendement op een vastgestelde referentiewaarde tegen een variabele rente gedurende een vastgestelde looptijd.

Tekortsituatie

Van een tekortsituatie is sprake als de middelen van een fonds ontoereikend zijn om naast de technische voorzieningen en de reserve voor algemene risico's, ook nog de vereiste reserve beleggingsrisico's, de reserve voorgenomen pensioenaanpassing en eventuele andere reserves te dekken.

TER

Total Expense Ratio

UBO

Ultimate Beneficial Owners

Ultimate Forward Rate (UFR)

Een risicovrije rekenrente voor langjarige contracten, waarin wegens de lange looptijd onvoldoende handel bestaat.

Underperformance

Er wordt een slechter resultaat behaald dan de benchmark.

UPA

Uniforme Pensioenaangifte

UPO

Uniform Pensioen Overzicht.

USD-risico

United States of Amerika Dollar-risico

Vastrentende waarden

Beleggingssoort waarvoor in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheke.

VEV (Vereist eigen vermogen)

Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat behoort bij de evenwichtssituatie van het pensioenfonds. In die situatie is het eigen vermogen zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% ten aanzien van de als onvoorwaardelijk aangemerkte onderdelen van de pensioenovereenkomsten wordt voorkomen dat het pensioenvermogen van het pensioenfonds binnen één jaar minder is dan de technische voorzieningen.

VK

Verenigd Koninkrijk

VPV (Voorziening Pensioen Verplichtingen)

De passiva van het pensioenfonds, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Vrijstelling

Vrijstelling van de verplichte deelneming aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.